

ကဏ္ဍ (၁၃) အဘဉ် (၂) လါယူလံ ၂၀၂၅ နံဉ်

သလုကီဝု

HULEI KAWWEI

ကညီပိနုဆာဉ်ခိဉ်ယာပျဲဉ်စီ

Karen Environmental Forum

တၢ်ကသုဉ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၢ်ကီၢ်

ဂဲၤလိာ်မၤစ့ၤလီၤတၢ်လၢကဟဲမၤဘဉ်ဒိပုၤလၢဆူညါပတၢ်ယုာ်ကၢဂီၢ်

တၢ်ကသုဉ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၢ်ကီၢ် - ၂

သးစၢ်လၢအဲၣ်ဘဉ်ခိဉ်ယာနုဆာဉ်ဒီးထူသနုတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ - ၄

ယဲၢ်ဆံးမုၢ်ကယၤလၢတၢ်လီၢ်ကိးတီၤဒဲး - ၁၉

လိာ်ဘဉ်တၢ်သိာ်တၢ်သီလၢကစီသဒုၤပုၤထူလံၤဖိခွဲးယာ် - ၂၂

လၢတနုာ်ရံၣ်အတီၢ်ပုၤနကနုာ်ဘဉ်တၢ်ဂ့ၢ်လီၤဆီ - ၂၆

K E S A N

**သူလူ့ကိစ္စ၊ ဘဏ်တရားရေးအလုပ်
ကညီဖိခိန်ဃားပုဂံဝိတင်မဟုတ်ဘူးစကရ၊**

Karen Environmental and Social Action Network

တၢ်ကွဲးလၢလံာ်တဘျီအံၤအပူၤန့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအဟံၤဖျါ
ထီၣ် သူလူ့ကိစ္စ၊ မ့တမ့ၢ် အဲဒီးထီၣ်အတၢ်ထံၣ်
တၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤလီၤကဝီၤဖိဒီး ပုၤလၢအကွဲး
တၢ်အနီၤကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်လီၤ.

သူလူ့ကိစ္စအတၢ်ပညိၣ်

- ☐ ဒ်သီးကရၢလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ဃၢတၢ်ကစီၣ်လၢဘၣ်ထွဲဒီးပုၤ
- ☐ ဒ်သီးကဆိးကါဒီးဒုးဒိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ကညီဝီၤဩလၢခိၣ်
ဃၢန့ၣ်ဆၢၣ်တကယ
- ☐ ဒ်သီးကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတၢ်ထံၣ်
တၢ်ဟံးသးဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ဃၢဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီ
- ☐ ဒ်သီးကမၤထီထီၣ်လီၤကဝီၤဖိအတၢ်သုကွဲးသုဖး, ယံ
ထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ
- ☐ ဒ်သီးကဟ့ၣ်ခိၣ်ဃၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ကျိၣ်ဘၣ်ကျိၣ်သုလၢဖိမံ
ဒီးကညီဖိလုၢ်လၢထူသန့

**လံာ်ကုခိၣ်ဒီးလံာ်ကုချၢတၢ်ဂီၤ - ကညီပုၤထူလံာ်ဖိပၤဆၢရဲၣ်
ကျဲးအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဝဲတၢ်ကီၤလီၤကွီၤ, ဘုသိၣ်ကီၤဆၢဒီးတၢ်
သုၣ်လီၤသုၣ်ဝဲသိၣ်လီၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်
တၢ်ဂီၤ - န့ၢ်ဘျူး, ခုစၢ်**

တၢ်ပရၢလၢအဲဒီးထီၣ်

ဆူဒီပုၤဝဲၣ်ပုၤဖးလံာ်ဖိခိၣ်လၢၤ,

ပသးခုလၢပထူးထီၣ်ဘၣ်ကဒီးသူလူ့ကိစ္စအသိတဘျီလၢပပုၤတ
ဝါအဂီၢ်ဒီးတဘျီလီၤသးအိၣ်စံးဘျူးဘၣ်ဒီပုၤဝဲၣ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ကွဲး
လုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ်လၢလံာ်ရၢလီၤတဘျီအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သူလူ့ကိစ္စလၢအဟးထီၣ်တဘျီအံၤအခိၣ်တီၢ်မ့ၢ်ဝဲ “**တၢ်ကသုၣ်က
သံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၤကီၤ, ဂဲလံာ်မၤစၢ်လီၤတၢ်လၢကဟဲမၤဘၣ်ဒီပုၤ
လၢခါဆူညါပတၢ်ယုၢ်ကၢအဂီၢ်**” လံာ်တဘျီအံၤအပူၤ တၢ်ဂ့ၢ်ပၣ်ယုၢ်ဝဲ
ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲအဂ့ၢ်, သးစၢ်လၢအဲၣ်ဘၣ်ခိၣ်ဃၢန့ၣ်
ဆၢၣ်အဂ့ၢ်, တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢအဒိသအပုၤထူလံာ်ဖိဒီးယၢ်အဂ့ၢ်, ကညီပုၤ
ထူလံာ်ဖိလုၢ်လၢထူသန့ဒီးတၢ်ကွဲးကဟ့ၣ်ကယၢ်ဆၢၣ်ဖိကီၤတၢ်ဖိမံလံာ်
အဂ့ၢ်, တၢ်သုၣ်လီၤသးကွဲးအယိဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်စုၣ်တၢ်ပျီအဂ့ၢ်, တၢ်တြီတၢ်
တုထီၣ်ထံတမၢ်, ဘီၣ်သိၣ်လၢအမ့ၢ်ဆၢၣ်ဖိကီၤဖိလၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢအစၢ
ကလီၤတူၢ်အသးသမုၢ်အဂ့ၢ်, ကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲလဲလၢအမ့ၢ်သုၣ်ပုၤတၢ်အိၣ်
ယၢ, လုၢ်ဖိထီၣ်ဖိဒီးအဂၤတဖၣ်အိၣ်ဒီးအါမးလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်တလၢတပျဲ
ဘၣ်ဆၢၣ် ပဆၢမုၢ်လၢလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဆိမိၣ်လၢပကညီတဝါ
ဖိတဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

လၢခံကတၢ်ယသးအိၣ်ကွဲးမ့ၢ်ဘၣ်ဒီပုၤဝဲၣ်ပုၤဖးတၢ်ဖိလၢကကွဲး
လံာ်ဆူအဲဒီးထီၣ်အအိၣ်, ကဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဟံးသးလၢသူလူ့ကိစ္စ
ဝါအလံာ်ရၢလီၤတဘျီအံၤအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ကရၢပုၤမၤတၢ်ဖိအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်
န့ၣ်လီၤ. ဒီပုၤဝဲၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်ကျိၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢဆူ
ညါသူလူ့ကိစ္စအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဲဒီးထီၣ်

တၢ်န့ၣ်ကျဲးလၢတၢ်ကွဲးအဂီၢ်

ပကွဲးမ့ၢ်ဘၣ်နၢလၢ နကကွဲးတၢ်ဆူသူလူ့ကိစ္စအအိၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲး
ဟံးဒုတယုၢ်အလံာ်ဖျါကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲ ၂၀၀၀ - ၃၀၀၀ အဘၢၣ်စၢန့ၣ်လီၤ.
တၢ်ကစီၣ်တၢ်ကွဲးအကွၢ်အဂီၢ်လၢသူလူ့ကိစ္စအပူၤတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်က
စီၣ်ကီၢ်ကီၢ်လၢလၢ, တၢ်သံကွၢ်စံးဆၢ, တၢ်တၢ်ပီၣ်အဘျီ, တၢ်ယုသ့ၣ်
ညါတၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ဟံၤဖျါ, ပုၤတကတၢ်စုၢ်သန့, ဟံးဒုထီၣ်ရီၤ, တၢ်ယဲပုၤဘၣ်
ထွဲ, လုၢ်ဖိထီၣ်ဖိဘၣ်ထွဲ, တၢ်ဂီၤမ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲးလၢဘၣ်တၢ်စဲကျဲး
အီၤလၢသူလူ့ကိစ္စအပူၤန့ၣ်, တၢ်ကဟ့ၣ်ခိၣ်ဖးလီၤလၢစုယီၤ ၅၀၀ ဘး
လီၤ. တၢ်ဂီၤအဂ့ၢ်မ့ၢ်ပၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကွဲးန့ၣ် တဘျီကမ့ၢ်စုယီၤ ၁၀၀ ဘးလီၤ.
ပုၤကွဲးတၢ်ဖိတဖၣ် ကဟံၤဖျါထီၣ်ယုၢ်အမံၤဒီးအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤလၢ
လၢပျဲပျဲဒ်သီးအဲဒီးထီၣ်ဆဲးကျိးအီၤကသုအဂီၢ်လီၤ.

သူလူ့ကိစ္စအိၣ်ဒီးအခွဲးအယၢ်လၢကဒီၣ်တၢ်ကွဲးဒ်အကြးဝဲအသိး
မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ဝဲကွဲးတၢ်ကွဲးမ့ၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိစ့ၢ်ကီးပုၤကွဲး
လံာ်ဖိလီၤ. ပုၤကွဲးလံာ်ဖိကိးဂၤကဝံးသးစုၤဆူယုၢ်အမံၤဒီးအလီၤဆိးထံး
ဒ်သီးအလီၤမ့ၢ်အိၣ် “သူလူ့ကိစ္စ” ကဆဲးကျဲးဘၣ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သုလ္လကီဝေအပုဒ်မ သကိးတင်တဖ်

အေးဒီးထာ်
နီဆင်မု

ပုကွဲးတင်မိ
စီလါလွဲထူ
ဖိဝါ
စီဘီမုထူ
စီကွဲးကဘီ
ဘျာ်ကနာ

ပုဖးဘျုလံာ်
နီနီဆံး, နီစနီ

ပုဖးကံာ်ဒီးရဲလံာ်
နီနီဆံး

လာတင်ကဆဲးကျိးကွဲးဒီးသုလ္လကီဝေ
ဝေအဂီၢ်လံာ်ဒီးနီဂံာ်

KESAN/Thulei Kawwei
P.O Box 35, Sansai Post Office,
Sansai, Chiang Mai, Thailand 50210
Thailand
Email: info@kesan.asia
Website: www.kesan.asia
Facebook: https://www.facebook.com/
KarenEnvironment

တင်ဂုၢ်ခိၣ်တီတဖ်

အေးဒီးထာ်နီယာ

☐ တင်ကသုၣ်ကသံးတင်ဆိတလဲမုၢ်တင်နီဂီၢ် - ၂

တင်ကစီၣ်

- ☐ သးစာ်လၢအဲၣ်ဘၣ်ခိၣ်ယာ်န့ဆၢၣ်ဒီးထူသန့တင်ဆဲးတင်လၢ - ၄
- ☐ ကညီပုထူလံာ်ဖိလုာ်လၢထူသန့ဒီးတင်ကွဲးထွဲကဟုကယာ်
ဆၢၣ်ဖိကီၢ်တင်ဖိမံလၢ - ၁၀
- ☐ ပထံကျိပခါဆူညါ - ၁၃
- ☐ တင်သုၣ်လီသးကွဲးအတၢ်စုၣ်တင်ပုၢ် - ၁၆
- ☐ ယဲၣ်ဆံးမုးကယၢလၢတၢ်လီၢ်ကိးတီၤဒီး - ၁၉
- ☐ လိၣ်ဘၣ်တင်သိၣ်တင်သီလၢကဒီးသပုၢ်ထူလံာ်ဖိမံလၢ - ၂၂

ပာ်ဇူထီရီၤ

- ☐ လၢတနၢၣ်ရဲၣ်အတီၢ်ပုၤနကန့ၢ်ဘၣ်တင်ဂုၢ်လီၤဆိ - ၂၆
- ☐ ဘီၣ်သိၣ်အသးသမုၢ်အဂီၢ် - ၂၈

တင်သံကွဲးစံးဆၢ

☐ တင်ထံၣ်လိာ်သံကွဲးကညီကွဲးမုၢ်ဘျးစဲကရီၢ်ခိၣ်နီ - ၃၃

ကသံၣ်သုၣ်ဂံၢ်ဝံၣ်စဲ

☐ တင်ကူၤစါယါဘျါထိးကလဲာ်အကလုာ်ကလုာ်
လၢကသံၣ်သုၣ်ဂံၢ်ဝံၣ်စဲ - ၃၇

တင်ဃဲပု

- ☐ ဖိၣ်ဃဲဖိဒီးပုၢ်ဝဲၣ်ခံၤ - ၄၂
- ☐ တၢ်ဒိၣ် (ကိး) သံးဒိၣ်ခိၣ် ဒီးကညီပုထူလံာ်ဖိအတၢ်ဘၣ်ထွဲ - ၄၆

ထီ

- ☐ ပမုၢ်ပပုၢ်မၤလုာ်အုၣ်ထီဘၣ်ဃးမုၢ်အုၣ်အိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီး
ထံလုာ်ဘၢတၢ် - ၄၉
- ☐ တင်ထံၣ်န့ၢ် ကိး (ဝုၢ်တကူၣ်) အထီ - ၅၀

တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၣ်ကီၢ်

အဲဒီထဲမှာ

ပုၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်တၢ်
ကီၢ်တၢ်ခဲလၢကွၢ်အါဘိလၢတၢ်လီၤအါပူၤအါ
တၢ်န့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲခါခဲအံၤပကထံၣ်
ဘၣ်လၢပဟီၣ်ခိၣ်အံၤဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်တၢ်ကသုၣ်
ကသံး (မုၢ်ခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤ) အတၢ်ဆိတလဲအိၣ်ထီၣ်
ဝဲခီဖျိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဖၣ်အတၢ်သုၣ်လီၤသးကွၢ်အါတလၢ
ဒီးမၤဟးဂီၤကွၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်လၢကွၢ်အါဘိ, အဒိ-တၢ်ဂုၤ
ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တၢ်ကွၢ်ဖးဒိၣ်ဒိအမ့ၢ်တၢ်တုၤထီၣ်ထံ
တမၢၣ်, တၢ်တုၤထီၣ်မ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်မၤလီၤလီၤဆိတဖၣ်
အလီၤဒီးအဂုၤအဂၤအိၣ်ဒီးဝဲအါမးလၢအမၤဘၣ်ဒိဝဲပ
ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိဝဲ ၁၉၇၂ နံၣ်န့ၣ် ဟီၣ်ခိၣ်
ဘိမုၢ်စၢ်ဖျိကရၢဟံပနီၣ်ဝဲခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အမ့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ
ဝဲလၢပုၤ ၅ သီ, ဒ်သးတၢ်ကသုၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ
ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်လၢခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်
ဒိၣ်မးလၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဝဲပုၤ
ထူလံၤဖိအံၤ တစိလၢပသးန့ၣ် ပဒီးသန့ထီၣ်ပသး
ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်လၢပတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဒီး တၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိး
ပၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပသုဝဲန့ၣ်ဆၢၣ်, အိၣ်မူသကိးဒီးန့ၣ်
ဆၢၣ်, ဒီး ဒီးသန့ဆၢၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢပအိၣ်မူဒီးအံၤ
အသိး တၢ်ဒုးတၢ်ယၢကဲထီၣ်ဒီးပုၤလၢအနံၣ်တဘျုးဆံ
အတီၢ်ပုၤ ဒီးတၢ်အိၣ်တုၤအိၣ်ကလီၤကွၢ်ပန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်
အိၣ်ယၢလၢအိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤဒီးကီၢ်ကွၢ်တဲၣ်ကီၢ်ဆၢ
ခံကပၤလၢၣ်သန့ကွၢ် တၢ်မူအကလုာ်လၢအရူဒိၣ်တဖၣ်
အိၣ်ဝဲတရံးပုၤဒီးန့ၣ်လီၤ. ပသုၣ်ပုၤ, ကစၢ်ကလိ, စံာ်
လီၤပုၤလီၤ, ထံကျိထံကွၢ်တဖၣ် မ့ၢ်ပတၢ်အိၣ်ကဒုအ
လီၤ, ဒီး မ့ၢ်တၢ်ထံတၢ်တီကစၢ်အဟံၣ်အလီၤအကျဲ,
ကသံၣ်ကသီအလီၤဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အလီၤအမဲၣ်ညါ

မ့ၢ်စ့ၢ်ကိး တၢ်လီၤလၢအမၤမုၢ်ထီၣ်ကွၢ်ပုၤအသးဒီး တၢ်
ဆိကမိၣ်လၢအမုၢ်အရုၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ် ပတၢ်
ဆဲးတၢ်လၢအဂီၢ်ခိၣ်ထံးလၢအမၤပုၤဖျိးဒီးတၢ်မၤအိၣ်မၤ
ဆူၣ်တၢ်တဖၣ်ဒီး မၤစၢ်ပုၤလၢတၢ်ကအိၣ်စံာ်အိၣ်ကျဲ
ဒ်ပုၤကညီအသိးန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်မဆါတနံၤညါအံၤတၢ်အိၣ်သးဘၣ်ထွဲဒီး
တၢ်လၢအတၢ်တၢ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢပဘၣ်ကွၢ်
ဆၢၣ်မဲၣ်လၢပခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်အိၣ်ယၢ လၢတၢ်
သုၣ်အီၤလၢအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ထံသိးတုၤသိး, တၢ်တီတၢ်
တြိ, မ့တမ့ၢ် ကျဲလၢအယုၣ်ကဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သုၣ်
လီၤသးကွၢ်လၢတၢ်အိၣ်တုၤအိၣ်ကလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ
လၢနီၣ်တကၤအတၢ်ဘၣ်ဘျုးဘၣ်ဖျိၣ်အဂီၢ်, လီၤဆိဒ်
တၢ်ပုၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, လၢအတၢ်အိၣ်ဒီး
တၢ်ဒိသုၣ်ဒိသးလၢပုၤအဂၤအတၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်
မူအိၣ်ဂဲၤအဂီၢ်ဘၣ်အံၤ လၢခံကတၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်
ကီၢ်တၢ်ခဲဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်တတၢ်တနီၣ်အ
မ့ၢ်တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲ (climate change)
အစုၢ်အပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ရၢလီၤအသးသကုၤလၢဟီၣ်ခိၣ်
တဘျုးအံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢပကဘၣ်သ့ၣ်ညါဒီးဟံၣ်သုၣ်ဟံၣ်သးမ့ၢ်
ဝဲ တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲ (Climate Change)
အံၤ တသ့ၣ်ညါဟံၣ်ကဲ, ဟံၣ်ပနီၣ်, မ့တမ့ၢ် ဝဲၣ်ဖးနီၤ
ဖးပုၤကဲဒိၣ်ဒိၣ်ပုၤအဖျိၣ်, ပုၤကလုာ်တကလုာ်ဒီးတက
လုာ်, တၢ်ဘျုးတၢ်ဘါတဖုးဒီးတဖုး, ဒီးထံဆၢကီၢ်ဆၢ
သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲအတၢ်ဘၣ်
ဒိဘၣ်ထံးဒီးတၢ်ဒိဘၣ်သလုၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ရၢလီၤအသး
သကုၤလၢအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟံပနီၣ်အလီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
ခီဖျိတၢ်ကသုၣ်သသးအတၢ်ဆိတလဲအယိ တၢ်ဂ့ၢ်လၢ

တၢ်ဂီၤ-ခွဲၤ

တၢ်စူထံဒိၣ်မၤဟးဂီၤတၢ်လၢအိၣ်သးသမူလၢအမ့ၢ်စံၣ်လီၤပျံၤလီၤ

တၢ်စူထံဒိၣ်မၤဟးဂီၤဟံၣ်သီတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၤကျဲၤ. တၢ်ဂီၤ-ခွဲၤ

ပဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်အိၣ်ကတၢၢ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ကူ အိၣ်လၢန့ၣ်လီၤ. အဒိ - တၢ်ယီၤလှဲ, တၢ်ကိၢ်တၢ်ခၢၣ်ဆိ တလဲ, မ့ၢ်အူအိၣ်ပျံၤ, တၢ်ယၢ်လီၤ, ဟီၣ်ခိၣ်လၢဒီး ထံ ဒိၣ်နိယူၤသ့ၣ်တဖၣ် မၤဟးဂီၤတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ် မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအတၢ်ဟးဂီၤတၢ်ဟးဂီၤ ခိဖျိမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတဘျီလီၤဘၣ်စးဘၣ်အယီၤ, တၢ်အံၤကဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီ လီၤဆိဒၣ်တၢ်လၢဖိဒိၣ်သ့ၣ် ဒီးပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အအါကတၢၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပျံၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအဂီၢ်တၢ်အိၣ်ကူအိၣ်လၢမ့ၢ်အဝဲ သ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်မိၢ်ပျံၤတဘိ ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ကအိၣ်မူဘၣ်ဝဲဒ်ပျံၤကူပျံၤကညီတဂၤအသိးလၢတအိၣ် ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီလၢကမၤတံၢ်တံၢ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူလၢ တနံၤဒီးတနံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကျဲအိၣ်ဝဲတဘျီဘိလၢက မၤဟးဂီၤဝဲတၢ်အိၣ်ကူအိၣ်လၢဒီးတမ့ၢ်ထဲဒၣ်လၢတၢ်က

သ့ၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲဘၣ်. ပျံၤကညီအကစၢ်ဒၣ်ဝဲမၤ ဟးဂီၤအတၢ်အိၣ်ကူအိၣ်လၢသ့ၣ်ခိဖျိလၢတၢ်တဟ်ကဲတၢ် ဒီးတၢ်သ့ၣ်လီၤသးကွံၤအါကဲၢ်ဆိးအယီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် န့ၣ်အယီၤ အလီၢ်အိၣ်လၢပျံၤကိးဂၤကြးကွၢ်ထံဆိကမိၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ကီလၢအဟဲအိၣ်ထီၣ်တၢ်အသးတဖၣ်ဒီးလၢအ ကဟဲဟံၣ်ထီၣ်တဖၣ် ဒ်သိးပကအိၣ်မူပူဖျးဒီးတၢ်ဖျိၣ် တၢ်ယၢ်အတၢ်ကီတၢ်ခဲအလုၢ်ကလုၢ်ဒီးသ့အိၣ်ကတီၤ ပသးဒ်သိးပကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီကန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပျံၤကိးဂၤမ့ၢ်သ့ၣ်ပဆၢၣ်ရဲၣ်ကျဲၤဒီးရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ်န့ၣ်ဆၢၣ် တၢ်အိၣ်ယၢၤ, တၢ်မူအါကလုၢ်ဒီးတၢ်မူဘျးဝဲသ့ၣ်တ ဖၣ်, ဒီးတၢ်မၤကျိၤကျဲၤလၢအဒိသအကွၢ်တၢ်ကသ့ၣ်က သံးတၢ်ဆိတလဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ပဘျီဆဲးလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီ သ့ၣ်န့ၣ်ပသမၤအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်.

ပထံၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်ပဝဲလၢပခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ် တၢ်အိၣ်ယၢၤလၢအထူးတီၤတဖၣ်အံၤ ဟးဂီၤလီၤမၢ်ကွံၢ် န့ၢ်ပျံၤအါမးလံၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤဝဲတၢ်ကီတၢ်ခဲ ဒီးတၢ်တြီၤမၤတံၢ်တံၢ်အိၣ်ဝဲအလီၢ်န့ၣ်, ပတၢ်ဂ့ၢ်ကျဲး စးဒီးပတၢ်ယူတၢ်ဖိးမ့ၢ်အိၣ်ဝဲသၢပျံၤန့ၣ် ပကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ် ပဝဲကန့ၢ်ဒီးပကတုၤဆူပတၢ်မၤနၢၤအဖီတၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢ တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ်ပခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤဒီး တၢ်မူအတတၢ်အဂီၢ်, တဂၤလၢပသနၢ် မူဒါအိၣ်လၢပဝဲ ကိးဂၤဒီးအစုပူန့ၣ်လီၤ. ■

တၢ်ကသ့ၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲတၢ်ဂ့ၢ်ကီ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ယၢ်လီၤ ဒီးမၤဟးဂီၤဘုဟုလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်မိၢ်ပျံၤ. တၢ်ဂီၤ-ခွဲၤ

သးစၢ်လၢအဲၣ်ဘၣ်ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ဒီးထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ

သုလုကီၤစ့ၤ

ခါဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ, သးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ထံၣ်ဘၣ်
ဒီးတူၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးခိၣ်ဖျိ, ကလံၤ,
ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်, ထံးဒီးတၢ်တယၢ်အတၢ်ဘၣ်အၢ
ဘၣ်သီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ဖဲလၢပုၤအါဂၤလၢတၢ်
လီၢ်အါတီၤ, သဝီအါဖျၢၣ်, ကီၢ်ဆၢၣ်အါဘၣ်လၢကီၢ်
ရၣ်ကိးဘၣ်ဒဲးယၢ်ယၢ်အပူၤ အိၣ်ပျဲဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်
သးပျံၤ, တၢ်ဘၣ်စံၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိဒီးတၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ကီၢ်သး
ဂီၤတၢ်လၢကဘီယုၤကဟဲးလီၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပယီၤသးက
ကွံာ်လီၤကျိးဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟဲးပုၤဖူဖိသဝီတဖၣ်အလီၢ်
အကျဲတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤအဆၢကတီၢ်ဒၣ်လဲၣ်
လၢတၢ်တူၢ်န့ၣ်ခိၣ်ကျၢအပူၤ တတူၢ်ယၢ်သးဒီးတၢ်ပာ်
သးကျၢမုဆူဒီးပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်သးတဖျၢၣ်ယီၤအပူၤ က
ညီပုၤထူလံၤဖိသးစၢ်လၢအအိၣ်လၢမ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်တဖၣ်
လၢတၢ်သးဆူၣ်သးဖူအပူၤ အဝဲသ့ၣ် ဟဲးပာ်ဖျိထီၣ်
အသးလၢတၢ်လီၢ်တတီၤယီၤ ဖဲဘုအါအသဝီ, ဘုသိၣ်
ကီၢ်ဆၢၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်, ယိၣ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခၢၣ်က
ရၢၢ်, ကီၢ်သုလုၤအပူၤ ဖဲခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ဒီးထူသန့တၢ်
ဆဲးတၢ်လၢ တၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤဒီးတၢ်ရဲလိာ်မုာ်လိာ်အ
တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤကွံာ်ဖိသးစၢ်လၢတီၤ
ခၢၣ်သးကွံာ်ဒီးတီၤထီၣ်, ကညီကွံာ်သရၣ်တၢ်မၤလိာ်ကွံာ်,
ကညီသးစၢ်ပိာ်မုာ်ခိၣ်န့ၣ်တၢ်မၤလိာ်ကွံာ်, သန့ဆဲးလၢကွံာ်,
ကွံာ် ခဲလၢာ် ၁၁ ဖျၢၣ်ယုာ်ဒီးကညီပိာ်မုာ်ကရၢ, ကီၢ်ရၣ်
ကီၢ်ဆၢၣ်ခိၣ်န့ၣ်, လီၢ်ကဝီၤကရၢကရၢခိၣ်န့ၣ် လီၢ်ကဝီၤ
ပုၤထူလံၤဖိ ယုာ်ဒီးပုၤမဲအုၣ်ပျၢၤသွဲးခဲလၢာ် ၅၀၀ ဂၤ
ယၢ်ယၢ် ဟဲးထီၣ်ဒီးပာ်ယုာ်ပာ်ဂီၢ်လၢသးစၢ်တၢ်ရဲလိာ်
မုာ်လိာ်တဘျီအံၤ ဖဲလၢယန့အါရံၣ် ၁၄ သီ တုၤ
၁၆ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် အနံၤန့ၣ်လီၤ.

နီၢ်အဲၣ်စ့, ကညီသးစၢ်ပိာ်မုာ်တၢ်တီခိၣ်ရံၣ်မဲ
ကွံာ်ဖိစံးဝဲလၢ, “တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤမ့ၢ်တၢ်အဆိကတၢ်
လၢယတၢ်အိၣ်မုပူၤလီၤ. ယထံၣ်ဘၣ်က့ၤကညီထူသန့
တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါတၢ်မူတတၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလိာ်သးတၢ်လဲၤခိၣ်ဖျိဒီးမၤလိာ်န့ၣ်
တၢ်အသီအါမးလီၤမိၤ.”

တၢ်ရဲလိာ်မုာ်လိာ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤအတၢ်
ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီညါအံၤအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်က
ဟ့ၣ်သဆၢၣ်ထီၣ်ဒီးဆိၣ်သန့ထီၣ်က့ၤကညီကွံာ်ဖိဒီး
သ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ် ယုာ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်ထူလံၤခိၣ်န့ၣ်
သ့ၣ်တဖၣ် လၢကဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါ
နီၢ်ပာ်, တၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်လဲၤခိၣ်ဖျိလၢခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ဒီးလုာ်
လၢထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဂ့ၢ်ဝီ, တၢ်တၢ်တၢ်ဒီးတၢ်
လီၤဘၣ်ယိၣ် လၢအကမၤဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးဒီးလုာ်သ့ၣ်ခါ
ပတၢ်ပဝဲကညီပုၤထူလံၤဖိခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်

လၢတၢ်န့ၣ်ပၤကဒါက့ၤပတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်, လၢဟီၣ်
ခိၣ်ကပံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ အဒိၣ်အ
အါလၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ် ပတၢ်မုာ်
လၢအဒိၣ်အအါလၢသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်တဖၣ်ကသ့
ပာ်ယုာ်ပာ်ဂီၢ်လၢတၢ်သံၣ်ခွဲၣ်ကတီၤက့ၤအမိာ်ပာ်ဖဲဖု
ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤ အါန့ၣ်အန့ၣ်
ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်
ယုာ်ဒီးတၢ်မၤမူမၤဂဲၤထီၣ်က့ၤပလုာ်လၢထူသန့
တၢ်ဆဲးတၢ်လၢန့ၣ်လီၤ.

**စီၤဆၢၣ်ဒီးခိၣ်မူ, ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ကူၣ်သ့ဒီးပိညါ
မူဒါခိၣ် (ခဲစၢ်)**

သးစၢ်ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ဒီးထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤဒီးတၢ်ရဲၣ်လိာ်မုၢ်လိာ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒဲသကိးကရၢၢ်တၢ်ဂီၤ တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

အဂၢၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတကတီၢ်ယီတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤအတၢ် ပညိၣ်အိၣ်လၢကမၤဆူၣ်ထီၣ်က့ၤကညီကိၣ်ဖိ, သုၣ်ဘိၣ် သးစၢ်ဒီးကညီထူလံၤခိၣ်နီၤဒီးသုၣ်က့ၤသးပုၤသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ဖိၣ်လိာ်စုဒီးပၢ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤယီ လၢတၢ် ကဟုကယၢ်ဒီးရဲၣ်သဲကတီၢ်ကျဲၤခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ် ယၢဒီးတၢ်မူတၢ်မဲအါမဲအါကလုာ် ဒီးမၤမူမၤဂဲၤဒီးဟံး ယၢ်ဟံးက့ၤကညီထူလံၤလုၢ်လၢ်ထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲး တၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သရၣ်ဆၢၣ်ဒိဒိၣ်မူ, ခုၣ်ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ကူၣ်သ့ ဒီးပိညါမူဒါခိၣ်စံးဝဲ “ဆၢကတီၢ်ဖဲလၢပဂုၢ်လိာ်ဂဲၤလိာ် က့ၤပမိၢ်ပၢ်ဖိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤအဆၢကတီၢ် တၢ် လီၢ်တနီၢ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲလၢပခိၣ်ပနီၢ် ပသုးမုၢ်သံၣ်ဘိ ဂဲၤန့ၢ်မၤန့ၢ်က့ၤဝဲဒီးသုၣ်ထီၣ်က့ၤကိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ် ဖဲးတၢ်မၤလီၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးမုၢ်ဝဲဒၣ်ထံၣ်ဂၢၢ်ကီၢ်သဲး အကျဲတဘီၣ်စၢ်ကိး လၢပဂဲၤလိာ်လၢပတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဟလီၤ သးခွဲးယၢ် အိၣ်ဒီးပတၢ်ဟတၢ်ပြးပံးယီၣ်ဒီၣ် အိၣ်ဒီး ပကိၣ်ပကိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီ ပက့ၢ်မုၢ်ဝဲဒၣ်ကိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် နီၤသိးကသ့ၣ်ညါထွဲပတၢ် ဖဲးတၢ်မၤလၢအမုၢ်ဝဲဒၣ်ယီၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ် အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအိၣ်ဒဲလဲၣ်, ဝဲကျိၤဘၣ် ထွဲ, ကူၣ်သ့တကပၤမုၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပဝဲလၢပတီၤစၢ်မၤစၢ်တၢ် နီၤအမုၢ်ခ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မုၢ်လၢ်တီၢ်ပၢ်အိၣ်ဒဲလဲၣ်, ပ အိၣ်ဒီးစၢ်ကိးလၢတၢ်မၤလၢပမၤအံၤ ကမုၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဆိၣ်

သခူထီၣ်သးလၢကန့ၣ်လီၤပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤ လၢတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဟလီၤသးခွဲးယၢ်တခါန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် န့ၢ်ဟကဒါက့ၤပတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်, လၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်မုၢ် ဂ့ၤ, ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်မုၢ်ဂ့ၤ အဒိၣ်အအါလၢတၢ်ဆဲးတၢ် လၢတကပၤမုၢ်ဂ့ၤန့ၣ် ပတၢ်မုၢ်လၢ်အဒိၣ်အအါလၢသ့ၣ် ဘိၣ်သးစၢ်တဖၣ် ကသ့ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်သံၣ်ခွဲၣ် ကတီၢ်ကျဲၤအမိၢ်ပၢ်ဖိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤ အါ န့ၢ်အန့ၣ် ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ် ယုၣ်ဒီးတၢ်မၤမူမၤဂဲၤထီၣ်က့ၤပလုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်ဆဲး တၢ်လၢန့ၣ်လီၤ.”

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤအဲၣ်ဒီးတၢ်ပိၣ်သကိးဝဲဒၣ် ပုၤထူလံၤဖိအတၢ်ဂဲၤလိာ်န့ၣ်အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ် ပုၤထံဆိကမိၣ်ကဒါက့ၤတၢ်လၢအကတီၢ်သၢကတီၢ်ဒဲအ မုၢ် တၢ်လၢအပူၤကွံာ် တၢ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်မၤအသးလဲၣ်, အခဲခဲအံၤတၢ်မနုၤမၤအသးလဲၣ်, ဒီးခါဆူညါပကအိၣ် မူဒိၣ်ပုၤထူလံၤဖိအသိးန့ၣ် တၢ်လၢပုၤကဘၣ်ကတဲာ်က တီၤသး, တၢ်ကဘၣ်မၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ဟတၢ်ပြးမုၢ်တၢ်မ နုၤလဲၣ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤအဲၣ်န့ၣ်ဒိၣ်, အူဝဲၤကျိၤကိၣ်ဖိစံးစၢ်ကိးဝဲလၢ, “ယတၢ်ဟဲထီၣ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်တဘျီအံၤ ယမၤလိန့ၢ် ဘၣ်တၢ်အါမဲလၢခိၣ်နီၤ, သရၣ်သမၤဒီးပုၤကိၣ်ဖိအက သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒဲးအံၤကြးလၢ

ကွဲဖဲသးစာ်တဖၣ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်အါထီၣ် န်သးပက သုနၢ်ဟံၣ်အါထီၣ်ပတၢ်မ့ၢ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

ပုၤထူလံၤဖိလၢအအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်တဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအါဒ်အမ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ဒီး လုၢ်လၢ်ထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအလုၢ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်သ့ၣ် တဖၣ် ဒီးတကတီၢ်လီၤ အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ ဒီး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤ, ဒီးသ အဒီးကဟုၤကယၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်ကွၢ်ခိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆၢအ

တၢ်လီၤယုၣ်ညါထံလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤ. တၢ်ဂီၢ်-ခဲစါ

တၢ်ဂီၢ်ဒ်ဘၣ်ထွဲထီၣ်လၢဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤ. တၢ်ဂီၢ်-ခဲစါ

တၢ်ယုၣ်ညါမနီၣ်မၤယါသ့ၣ်အကလုၢ်တၢ်ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤ. တၢ်ဂီၢ်-ခဲစါ

တၢ်အိၣ်ယၢ် ဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်မူတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တုၤလီၤတီၢ် လီၤ ဒ်ကျဲၤလၢအယုၣ်ကၤ (အိၣ်စံၣ်အိၣ်ကျဲၤ) အသးန့ၣ် လီၤ. ပမ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်လၢပဝဲကညီပုၤထူလံၤဖိအတၢ်လဲၤဒီ ဖျိတခါ, လုၢ်လၢ်ထူသန့ထူလံၤဖိအံၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ခိၣ် တယၢ်တခါလၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂၤ, တၢ်ဒိၣ် ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီးအတၢ်အိၣ်ဖျါ န်ပုၤတကလုၢ်အသး လၢဟီၣ်ခိၣ်တဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ. လုၢ်လၢ်ထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်သ့ၣ်ညါနၢ်ဟံၣ် ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဆိး ကါအါလၢတၢ်ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်ကဟုၤကယၢ်ရဲၣ်သဲ ကတီၢ် ဒီးဒီးသအကွၢ်အဝဲသ့ၣ်မိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢတၢ်ဖဲအိၣ် မၤအိၣ်အကျိၤအကျဲ, မိၢ်ပၢ်ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်တၢ်လီၤ တၢ်ကျဲၤ, ထံကျိၤထံကွၢ်ဒီးသ့ၣ်ပျၢ်ဝဲပျၢ်တၢ်အိၣ်ယၢ်ဒီး ဆၢဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအစိတဖၣ်အစိန့ၣ်လီၤ.

စီၤညၢၣ်ကံၢ်ထူ ယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ် ပုၤမဲအုၣ်ပျၢ်သွဲးစံးဝဲ “တၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်မ့ၢ်ဂုၤ, သ့ၣ်ပျၢ်ဝဲပျၢ်မ့ၢ်ဂုၤ, ထံနၢ်ထံကျိၤ မ့ၢ်ဂုၤ, ထီၣ်ဖိလံၣ်ဖိ, တၢ်ယုၤတၢ်ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ် လၢမိၢ်ပၢ်ဖဲအစိန့ၣ် ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤ, ဆီလီၤဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤ ယုၣ်ဝဲဒီးအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူ အဒိ, ထီၣ်ကိးန့ၣ်အိၣ်တ ဂုၤ, ပုၤတမၤသံဘၣ်. တၢ်လၢထီၣ်ကိးန့ၣ်အဒိတၢ်အဲၣ် တီ, ဒီမိၢ်ဖါ, နမ့ၢ်မၤသံဘၣ်အဖါတဘျီန့ၣ်အမိၢ်တ ဘျီန့ၣ်ကသံထွဲအခံလီၤ. လၢကီၢ်တဘျီအပူၤတၢ်မ့ၢ် အိၣ်ပျၢ်ဒ်အမ့ၢ် တလီၢ်လီၢ်, နါထံလီၢ်, တၢ်မၢ်ယၢ်လီၢ်, လိလီၢ်, တၢ်သ့ၣ်ခိၣ်လီၢ်, ဒုပီလီၢ်, တလုလီၢ်, ထီၣ် မိၢ်လိလီၢ် မ့ၢ်အိၣ်လၢကီၢ်တဘျီအပူၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢ တၢ်ပျၢ်ဒိတခါ, မ့ၢ်တၢ်ဒီးသအဝဲဒ်ကီၢ်တဘျီန့ၣ် ဒီးမ့ၢ် တၢ်လၢအရူဒိၣ်နီၢ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤတအိၣ် လၢဘၣ်အဖိခိၣ် တၢ်ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်ဆၢအလုၢ် ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် တန့ၢ်လၢဘၣ်. အလီၢ်အိၣ် သပျၢ်တၢ်လၢမ့ၢ်မဆါတနံၤညါအံၤ ပုၤသ့ၣ်ဘီၣ်သးစာ် လၢအဟဲနၢ်ဟူဘၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤ မ့ၢ်သုကၤ ယၢ်ဟံၣ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤဒီးပၢ်လုၢ်ပၢ်ပုၤကွၢ်လုၢ်လၢ်ထူသန့. တၢ်

တၢ်တၢ်ထူအလီၢ်အကျဲတဖၣ်ခဲလၢၣ်ခဲဆ့ၣ် ယထံၣ် လၢအရှ်ဒိၣ်ဒီးအလီၢ်အိၣ်သ့ၣ်ကတၢၢ်လၢပကဘၣ်မၤ အါန့ၣ်လီၤ.”

ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ် ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤဒီးတၢ်ရဲၣ်လိာ်မုၢ်လိာ်တၢ်အံၤ အတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲအိၣ်ဝဲဒၣ်သၢပတီၢ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ယုသ့ၣ်ညါဘၣ်ထွဲ ဒီးထီၣ်ဖိလံၣ်ဖိ, တၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါဒီးမၤနီၣ်က့ၤသ့ၣ် အကလုာ်, ဒီးတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါမၤနီၣ်မၤပါက့ၤတၢ် မူလၢအိၣ်လၢထံကျါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤဘျီထူလၢအမ့ၢ်ပုၤယုသ့ၣ်ညါတၢ်စဲၣ်နီၤလၢ တၢ်မူအါကလုာ်စံးဝဲ, “တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအံၤပအဲၣ်ဒီး လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကသ့ၣ်ညါက့ၤအတၢ်အိၣ်ယၤလီၤဆီ ဒၣ်တၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်မဲတၢ်မၤ, န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်တုၤတၢ်မူတ တသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအကျါပမၤဝဲ ဘၣ်ထွဲဒီးထီၣ်အဂ့ၢ်. ထီၣ်န့ၣ်ပသ့ၣ်ညါအီၤဘၣ်ဆၢၣ် ထီၣ်အလုာ်အပူၤအိၣ်ဆဲးအါလဲၣ်န့ၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ် ဒီးပုၤဖိသ့ၣ်တနီၤနီၤ တဆိမိၣ်ထံဆိမိၣ်ဆဲးတၢ်ဘၣ်. ပမၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအကျါအကျဲန့ၣ် ပလီၤလၢပုၤကွဲး နီၣ်ကွဲးပါထီၣ်အမံၤအသၣ်ဝဲ ဟဲက့ၤတဲသကိးလၢအ ဂ့ၢ်လၢထီၣ်န့ၣ်အကိးဒ်လဲၣ်. အကဲဘျဲးဒ်လဲၣ်. တကဲ

ဘျဲးဒ်လဲၣ်. ခဲအံၤန့ၣ်အအါထီၣ်မ့တမ့ၢ်အစ့ၤလီၤလဲၣ်. ဝံၤပမၤဝဲဒၣ်ထီၣ်လၢဟးဒီးဝံၤခိၣ်ကီၢ် (Immigration birds) ဘၣ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ် ထီၣ်တဖၣ်အိၣ်လၢယုရိးတ နီၤ, ကလံၤစိးတနီၤဒီးလၢတၢ်လီၤအဂၤ ဒီးတနံၣ်တဘျီ န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဟဲဒၣ်ထီၣ်ဖိထီၣ်လၢပထံပကီၢ်ပတၢ်လီၤ တၢ်ကျဲ လၢပကီၢ်သ့ၣ်လၢအပူၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.”

လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲပုၤတၢ်ဂဲၤလိာ်ကွဲ (game) တခါလၢ ဖဲထီၣ်တဖၣ်ကလဲၣ်ဒၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အဆၢက တီၢ်န့ၣ် တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး တၢ်ခးသံအီၤ, တၢ်တတၢ်တနီၤလၢအဘၣ်လဲၤခီဖျိဝဲ ဒ်အမ့ၢ် ဘၣ်န့ၣ်ပုၤကညီအစဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပုၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤမၤသံကွၢ်အမိၢ်ပုၢ်ဝဲ ဟံးန့ၢ်ကွၢ်ဝဲအဖိ တဘျီတခါၣ် မၤဟးဂီၢ်ကွၢ်အံၤ အယိၣ်န့ၣ် ထီၣ်လၢအံၤလီၤဖးထီၣ် တဖၣ် ပမ့ၢ်တကတဲၣ်ကတီၤအီၤဘၣ်န့ၣ် ထီၣ်လၢအဟဲ လၢယုရိးမ့ၢ်ဂ့ၤ လၢကီၢ်အဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ တနံၣ်တဘျီတဖၣ် န့ၣ် သီကွီဖိမိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီၣ်ကိးမ့ၢ်ဂ့ၤ မ့ၢ်လီၤမၤကွၢ်လၢ ပကီၢ်အံၤဒီး ကလီၤမၤစ့ၢ်ကိးလၢကီၢ်အဂၤ ဒီးလၢကီၢ် တဘျဲးဘၣ်အပူၤလီၤ. ဘၣ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်တ အိၣ်မူလၢကီၢ်တဘျီဘၣ်, အဝဲသ့ၣ်အထံဆၢကီၢ်ဆၢ တအိၣ်ဘၣ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ယီၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်ကရၢၢ်ခိၣ်နီၤဒီးပုၤမဲအုၣ်ပျၤသွဲးဖဲတၢ်အိးထီၣ်သးစၢ်တၢ်ရဲၣ်လိာ်မုၢ်လိာ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခဲစဲ

လုာ်လုာ်ထူသနူတၢ်ဆဲးတၢ်လၢမ့ၢ်တၢ်လၢအရူၤဒိၣ်
 ပမ့ၢ်ပုၤကညီ ပကြးအိၣ် ဒီးဟံးယၢ်က့ၤ
 ပလုာ်လုာ်ထူသနူသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အရူၤဒိၣ်သပျံ
 တၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်တမၤဖျါထီၣ်က့ၤဘၣ်ဒီးကလီၤမၤ
 ဒီးပပုၤကလုာ်ကလီၤထံၣ်လီၤယုၤကွံာ်
 ဒီးလၢတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤက့ၤပသးအဂီၢ်န့ၣ်
 ပတန့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်လၢဘၣ်.

နီၢ်ဖီၣ်ထူ, ပုၤလိာ်ပုၤတၢ်ကိၣ်သရၣ်မုၢ်

မ့ၢ်လၢသ့ၣ်တကပၤန့ၣ်ပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်
 န့ၣ် ပသုအိၣ်သ့ၣ်အယီၤ တၢ်မၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါလၢတၢ်
 ထီၣ်ပျံ, တၢ်ထီၣ်အီၤဟီၣ်ခိၣ်တကဝီၤန့ၣ်ယံၤဆဲးမံထီၣ်
 ဝးဝး ဒီးအကိပူၤန့ၣ်သ့ၣ်အိၣ်ပုၤကလုာ်လဲၣ်, သးစၢ်
 တဖၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤမၤနီၣ်မၤယါဝဲဒီးသ့ၣ်လၢအသ့ၣ်ညါ
 ဝဲတဖၣ်မၤနီၣ်မၤယါဝဲ, သ့ၣ်လၢအတသ့ၣ်ညါဝဲတဖၣ်
 စ့ၢ်ကိးကွဲးနီၣ်ကွဲးယါဝဲဒီးအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ညါလၢအအိၣ်
 ဝဲအံၤ, အသ့ၣ်ညါသ့ၣ်, အသ့ၣ်ညါလၢပုၤကိးအီၤအမံၤ
 ဒီးအိၣ်ဒီးအခီပညီစုၣ်စုၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ဆဲးယုသ့ၣ်
 ညါအီၤဆူမဲၣ်ညါန့ၣ် တၢ်ကိၣ်တၢ်ဂီၤတၢ်ကိၣ်တၢ်ခဲလၢပ
 ကဘၣ်ပၤဆုၤရဲၣ်က့ၤပသ့ၣ်ပုၤန့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်.

ထံစ့ၢ်ကိးမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ယၤဖးဒိၣ်တခါလၢပုၤတၢ်အိၣ်မူ
 ကိးနံၤဒီးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သးစၢ်တဖၣ်ယုသ့ၣ်ညါဒီးမၤ
 ကွၢ်တၢ်ဖိယၢ်လၢထံလၢတဖၣ်လၢအမၤအါထီၣ်ထံက
 ဆီအဂ့ၢ် နီၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကသ့ၣ်ညါဝဲဒီးကသုက့ၤ
 ဝဲလၢအတၢ်လီၤလၢကမၤကွၢ်ထံလၢအကစၢ်အတၢ်လီၤ
 ဒီးတၢ်ဒုးနဲၣ်ယုဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤကွၢ်ထံကဆီတ
 ကဆီ, ထံကဆီထဲလဲၣ်လၢတၢ်အီၤသ့ၣ်ဒီးမၤကွၢ်ထံဆူၣ်
 ထံစၢ်အယီၤ ညၣ်န့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ညၣ်ယဲမဲၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ညၣ်သိၣ်
 မ့ၢ်ဂ့ၤကဒိၣ်လီၤဝဲလၢထံဆူၣ်, ထံမ့ၢ်ဆူၣ်တလၢန့ၣ်အ
 ဒိၣ်ဖျိးကွံာ်ဒီး ထံမ့ၢ်စၢ်တလၢစ့ၢ်ကိးအဒိၣ်တဖးဘၣ်
 အယီၤန့ၣ် ပုၤသ့ၣ်က့ၤသးပုၤတနီၤ ယိးန့ၢ်ဝဲဒၣ်ညါဖိ

ထီၣ်ဒိၣ်အလီၤဒီးကွၢ်န့ၢ်ဝဲဒၣ်ညါဖိန့ၣ် ထံအဆူၣ်မ့ၢ်
 အိၣ်ထဲန့ၣ်, ထံအစၢ်မ့ၢ်အိၣ်ထဲလဲၣ်မး ဒိၣ်ဒီးဖးထီၣ်
 ညီ, မ့ၢ်အိၣ်ထဲထံဆူၣ်ထံစၢ်မ့ၢ်တအိၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်ညါ
 ထီၣ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိတသ့ၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤခိၣ်သ့ၣ်လၢပၣ်ယုၣ်လၢတၢ်ရဲၣ်
 တၢ်ကျဲတဘျီညါအံၤ မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါနီၤဟံ
 ဒီးတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဂ့ၢ်ဝီၤ
 အမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါနီၤ
 ဟံ, တၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤဘၣ်ထွဲဒီးပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟု
 ကယၢ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် မိၢ်ပံၤဖိဖုအဟီၣ်ကဝီၤဒီးတၢ်
 ဂဲၤလိာ်လၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးအခွဲးအယၢ်အ
 ဂ့ၢ်, ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ်အဂ့ၢ် ယုၣ်ဒီးတၢ်သံ
 ကွၢ်စံးဆၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိး
 ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလၢလုာ်လုာ်ထူသနူဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်
 လၢဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဒုတနီၤ, တၢ်ဒိပီၤကူၤဒီးမိၤ, တၢ်မၤလုာ်
 အုၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်ဒိထီၣ်, တၢ်ဂဲၤကလံၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ
 အတၢ်ဒုးနဲၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤသီကျဲၤ, လၢအမ့ၢ်ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပၤ
 ဆုၤတၢ်ကမံာ်တံာ်ဟံၤဖျါဝဲလၢ, “သၢသီအတီၢ်ပုၤအံၤ
 ဘၣ်ယးဒီးပလုာ်လုာ်ထူသနူတၢ်ဆဲးတၢ်လၢကမူထီၣ်ဂဲၤ
 ထီၣ်အဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်, လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲတဘျီအံၤ ပဖၤ
 န့ၣ်ယုၣ်အီၤဒီးဟူးဂဲၤအီၤ ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်လၢပ
 ဂီၢ်တခါ ဒီးပထံၣ်ဘၣ်လၢသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်တဖၣ်န့ၣ်
 သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤအယီၤကဲထီၣ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဖျိးဖးဒိၣ်.
 တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤမ့ၢ်အိၣ်ဒီးလၢခါဆူညါကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်
 ပဆိကမိၣ်လၢသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်တဖၣ်န့ၣ် ကဖိထီၣ်ဖး
 ထီၣ်တကးဘၣ် ကမူထီၣ်ဂဲၤထီၣ်က့ၤဝဲလၢလုာ်လုာ်ထူ
 သနူတၢ်ဆဲးတၢ်လၢမ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီးလၢအနီၢ်ကစၢ်အတၢ်စံၣ်
 ညီပၤလီၤသးမ့ၢ်ဂ့ၤ နီၣ်ပပံာ်လီၤဝဲဒၣ်ပတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢပ
 ပံာ်လီၤအီၤလၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဘျီဝဲအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူး
 တၢ်တၢ်ဂဲၤအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၢ် ကဲထီၣ်တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါ
 လၢပဂီၢ်ဖးဒိၣ် နီၣ်ပပုၤကလုာ်ကမူထီၣ်ဂဲၤထီၣ်, အ

သးစာ်တၢ်ဒုးန့ၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအကလုာ်ကလုာ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်စၢ်

သးကထူဟံၣ်ထီၣ်က့ၤလၢအလုာ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ တကးဘၣ် လၢတၢ်န့ၣ်က့ၤပထံပကီၢ်စ့ၢ်ကိး မ့ၢ်တၢ်လၢအပၣ်ယုာ်စ့ၢ်ကိးကျဲတဘီၣ်န့ၣ်လီၤ.”

နီၢ်ဖီၣ်ထူ, ပုၤလိာ်ပုၤတတၢ်သရၣ်မုၢ်စံးဝဲ “ယတၢ်ဟဲထီၣ်တဘျီအံၤကဲထီၣ်တၢ်သးမုၢ်လၢယဂီၢ်ဖးဒိၣ်လီၤ. သန့ဆဲးလၢကွဲၣ်ဟဲပၣ်ယုာ်, ပုၤလိာ်ပုၤတတၢ်ကွဲၣ်စ့ၢ်ကိးဟဲလီၤဝဲတုၤ, ဘၣ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ်ကွဲၣ်လၢအကန့ၣ်ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအဂ့ၢ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်အုၣ်ထါအူကွဲ တၢ်ဒုတၢ်အူလၢမိၢ်လုာ်ပၢ်လၢအကျဲန့ၣ်ပထံၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါလၢတမၤဝဲဘၣ်. ယသးမုၢ်လၢကွဲၣ်အကတဖၣ်ဟဲထီၣ်ဘၣ်က့ၤဝဲတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢပဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤသကိး ဒီးခါဆူမဲၣ်ညါ ယမုၢ်လၢလၢကစီၣ်ဆူကဒါက့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ. လုာ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢမ့ၢ်တၢ်လၢအရူဒိၣ် ပမ့ၢ်ပုၤကညီ ပကြးအိၣ် ဒီးဟံးယၢ်က့ၤပလုာ်လၢထူသန့သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အရူဒိၣ်သပျၢ်တၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်တမၤဖျါထီၣ်က့ၤဘၣ်ဒီးကလီၤမၢ် ဒီးပပုၤက

လုာ်ကလီၤထွဲလီၤယုၤကွဲၣ်ဒီးလၢတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤက့ၤပသးအဂီၢ်န့ၣ် ပတန့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်လၢဘၣ်. ယအဲၣ်ဒီးဆီၣ်တခုထီၣ်လၢတၢ်လၢပကဲကညီဖီၣ်န့ၣ် တၢ်လၢတၢ်မဲၣ်ဆူးန့ၣ် ပကြးမဲၣ်ဆူးလၢအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

ဒ်သိးသးစာ်တဖၣ်ကရူလိာ်မုၢ်လိာ်သးဒီးဘၣ်ထွဲလိာ်သးအါထီၣ်လၢကျဲအါဘိ လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤ လၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအကလုာ်ကလုာ်အဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤအဂီၢ် အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်ဂဲၤလိာ်ကွဲၣ်ဖျါထူ, ဖျါပျီဒီးဖျါပသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဘၣ်မုၢ်နုၤခိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲစ့ၢ်ကိး ကွဲၣ်တဖျါဘၣ်တဖျါဟဲစီၣ်ယုာ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ဂဲၤဒ်မ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်ဂဲၤကလံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤတၢ်ဒုးန့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤအကလုာ်ကလုာ် ဒီးဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလိာ်သးပုၤမးဒီးတၢ်သ့ၣ်ဖွံသးညီန့ၣ်လီၤ. သးစာ်တၢ်ရူလိာ်မုၢ်လိာ်ဒ်အံၤ ဘၣ်တၢ်မၤအီၤတနံၣ်တဘျီ ဒီးဘၣ်တၢ်မၤအီၤကိးနံၣ်ဒဲးယၢ်ယၢ် ဖဲယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ်လၢတၢ်လီၢ်အါတီၤလၢကီၢ်သုလုၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ■

ကညီပုၤထူလံၤဖိလုၢ်လၢ်ထူသန့ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်ဖိမံၤလၢ်

သုလုၤကီၢ်စုၤ

လၢ တ်ကစီၣ်ကဖိထီၣ် ကညီလုၢ်လၢ်ထူသန့ ဘၣ်ဃးတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်ဖိမံၤလၢ် ဒီးဒူသဝီၣ်ဂၤပုၤတၢ်မၤသန့အဂီၢ် လီၢ်ကဝီၤကမ္ဗၢၢ်လၢယိၣ်လိာ်တြၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ မၤတြၢ်ကီၢ်ရၢၣ်ခိၣ်န့ၢ်. ကညီဒီးကလုၢ်တၢ်ထူဖျးသုးမၤဒိၣ်သုးက့ၢ်နီၣ်ဂံၢ် (၅), ယိၣ်လိာ်တၢ်မၤတၢ်ခၢ်ကရၢၢ်ပၤဆုၢ်တၢ်ကမံးတံၢ် ဒီးတၢ်မၤကရၢၢ်တဖၣ်, ကညီမိခိၣ်ဃၢဒီးပုၤဂံၢ်ဝီၣ်တၢ်မၤပုၤဘျးစဲကရၢ-ခ့ၣ်, ကဆိထၢၣ်ပုၤတတၢ်သ့ၣ်ပုၤ, လီၢ်ကဝီၤပုၤနီၣ်ချံဖိ, ပုၤဃုးခးအိၣ်တၢ်ဖိတဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဖိလၢအုၣ်ဖျၢၣ် ၁၇ သီတုၤလၢ ၁၈ သီ ၂၀၂၅ နံၣ် လၢဝုၤဘျးထၢၣ်သဝီၣ်, ထံလၢၢ်ပုၤကရၢၢ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မၤတြၢ်ကီၢ်ရၢၣ်ပုၤန့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်တဘျီအံၤခၢၣ်စးခဲလၢၢ် (၉၁) ဂၤ ဟဲထီၣ်ဝဲမုၢ်တဘျီအံၤန့ၢ်လီၤ.

ယိၣ်လိာ်တြၢ်ဟီၣ်ကဝီၤမုၢ်တၢ်လီၢ်တတီၤလၢအလၢပုၤဒီးတၢ်မူတတၢ်အါကလုၢ် ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဖျၢၣ်ပတီၢ် ဘၣ်ယိၣ်တၢ်လၢအဂီၢ်တဖၣ်အိၣ်ဆိးဝဲဒၣ်န့ၢ်လီၤ. ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်ဖိမံၤလၢ်အကလုၢ်

လၢအမုၢ်လၢၢ်ခၢၣ်သန့ဒ်အမုၢ် ဘီၣ်သိၣ်ဖးဒိၣ်, ထံၣ်မံၤ, ထီၣ်ပုၤ, ယိၤဟီၣ်လၢ, ယိၤဟီၣ်ဘီ, ခုအကလုၢ်ကလုၢ်, ချဲးဘီ, တၢ်ဘီနၢၤ, သယုၢ်ပုၤ, ထီၣ်ကိး, ဒီး ပွဲၤပျဲၤ သ့ၣ်တဖၣ် ပၣ်ဃုၢ်ဝဲဒၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်မံၤလၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပမိၢ်ပၢ်ဖိဖုအထံအကီၢ်ပုၤအံၤ မၤကၢ်မၤကျၢၤက့ၢ်ဝဲဒၣ် ကညီပုၤထူလံၤဖိအတၢ်မုၢ်တၢ် ဒီးအတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးန့ၢ်လၢအဒိၣ်အယိာ် ဟဲခိဖျိအသးလၢ ပမိၢ်ပၢ်ဖိဖုအတၢ်စ့ၢ်တၢ်နၢ် ဒီးအလုၢ်လၢ်ထူသန့တဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

စီမူဆံၣ်, (ခ့ၣ်) တၢ်မံၤလၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးတၢ်မူတတၢ်မုၢ်ဒါခိၣ်စံးဝဲ, “မုၢ်တဘျီအံၤအတၢ်ပညိၣ်မုၢ်ဝဲဒ်သိး တၢ်ကမၤအါထီၣ်က့ၢ် တၢ်သ့ၣ်ညါပၣ်လုၢ်ပၣ်ပုၤကညီတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ, လုၢ်လၢ်ထူသန့, တၢ်စ့ၢ်တၢ်နၢ်ဒီးတၢ်တၢ်ထူတဖၣ် လၢဒုးယုၢ်ကၢဝဲဒၣ်တၢ်ဟၢဆုၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤက့ၢ်ခိၣ်ဃၢန့ၢ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ တၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ပုၤလၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဆိၣ်ထွဲလိာ်သး ဒီးတၢ်မၤသ့ၣ်နီၣ်ဒီးမၤဆုၢ်ထီၣ်က့ၢ် ဝၣ်ကျၢ်ထၢၣ်အတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤအလံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤ အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.”

ဒီးသကိးကရၢၢ်တၢ်ဂီၤတၢ်ကစီၣ်ကဖိထီၣ်ကညီလုၢ်လၢ်ထူသန့ ဘၣ်ဃးတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်ဖိမံၤလၢ် ဒီးဒူသဝီၣ်ဂၤပုၤတၢ်မၤသန့အဂီၢ်လီၢ်ကဝီၤကမ္ဗၢၢ်လၢယိၣ်လိာ်တြၢ်ဟီၣ်ကဝီၤမုၢ်တၢ်လီၢ်တတီၤလၢအလၢပုၤဒီးတၢ်မူတတၢ်အါကလုၢ် တၢ်မၤသန့အဂီၢ်လီၢ်ကဝီၤကမ္ဗၢၢ်လၢယိၣ်လိာ်တြၢ်ဟီၣ်ကဝီၤမုၢ်တၢ်လီၢ်တတီၤလၢအလၢပုၤဒီးတၢ်မူတတၢ်အါကလုၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

ယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်ခိၣ်န့ၣ်, လိာ်ကဝီၤဖိဒီးဒုသဝီၤပျၢ်ပျၢ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် တၢ်ပိၣ်တဲသကိးဒီးဃုကျဲဘၣ်ယးတၢ်ကရဲၣ်သဲကတီၤသကိး ခိၣ်ယၤန့ဆၢၣ်ဒီးတၢ်မံၤလၢဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိ. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးခံသီအတီၢ်ပူၤ တၢ် ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် တၢ်အၢၣ်အီၤတၢ်လိာ်သကိးအီၤလၢတၢ် ကမၤဖျါထီၣ်အမိၢ်လံၤမိၢ်ပျၢ်န့ၣ်လီၤ.

မူးတၢ်အံၤအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲ ဒ်သိး,

- ၁. တၢ်ဟ့ၣ်အါထီၣ်ကမၤတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံၤဘၣ်ယး တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်မံၤလၢ, လုၢ်လၢ ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, ဒီးခိၣ်ယၤန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ် ယၤ
- ၂. တၢ်မၤအါထီၣ် ဒုသဝီၤပျၢ်ဂံၢ်ဘါ, ကံၢ်စိတၢ်သ့ တၢ်ဘၣ် ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢအလိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢဒုသဝီၤပျၢ်တဖၣ် ကဟူးဂဲၤဝဲအဂီၢ်,
- ၃. တၢ်မၤမူထီၣ်က့ၤတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူအလီၢ် ဒီးတၢ်ဟံ လီၤမၤလီၤလဲက့ၤ တၢ်တြီတၢ်ယုခးအိၣ်တၢ်မံၤ လၢအဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ် ဒ်သိးဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢတဖၣ် ကဖုံထီၣ်ဖးထီၣ် ဒီးဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်,
- ၄. တၢ်မၤတုၤလီၤက့ၤ တၢ်ဒုးလူၤထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ် ဘျၢ ဘၣ်ယးတၢ်တြီတၢ်ယုခးအိၣ် တၢ်မံၤလၢလၢ အစၢၤကၤ, အစၢၤလီၤဘၣ်ယိၣ်, အစၢၤဘူးကလီၤ တူၣ် မ့တမ့ၢ် အကလုာ်လၢလုၢ်လၢထူသန့ဒုၣ်ဝဲ ထူဝဲတဖၣ်, ဒီးတၢ်မၤကၤဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိအကလုာ် ကလုာ်အဖံးအညၣ်, အက့ၢ်အဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်,
- ၅. တၢ်ထုးထီၣ်တၢ်ကလုာ်လီၤဆီ လၢပျၢ်တဘၣ်ခးအိၣ် ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ လၢအခိၣ်တၢ်ယိၣ်လိာ်ကျိ

မ့တမ့ၢ် ဖဲ အဟဲန့ၣ်လီၤဆူဒုသဝီၤတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး အဟီၣ်ကဝီၤအခါ ဒ်မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်တၢ်ဒုၣ် တၢ်ထူအိၣ်အသိး,

- ၆. တၢ်ကပတုာ်ကွံာ်တၢ်ဆိးအိၣ်ညၣ်လၢလီၤမ့ၢ်အူ လၢယိၣ်လိာ်ကျိ ဒီးအဒုအတြၢ မ့တမ့ၢ်ထံဖိကျိ ကိးဘိဒီးအပူၤ,
- ၇. တၢ်သ့ၣ်ပျၢ်ထီၣ်က့ၤသ့ၣ်ပျၢ်လၢအလီၤဟံလီၤပျီဒီး ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢလုၢ်ထီၣ်လုၢ်လီၤအကျဲ သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ, ဒီး
- ၈. တၢ်ကမၤသကိးစ့ၢ်ကိးတၢ်ဒီးထံကီၢ်ဘျးဝဲပျၢ်ဘၣ် မူဘၣ်ဒါလၢယိၣ်လိာ်တြီဟီၣ်ကဝီၤအပူၤ ဒ်သိးပ ကပတုာ်ကွံာ်တၢ်ဒုၣ်လဲးပျၢ် လၢအတအိၣ်ဒီး တၢ် ဟံၤယၢ်အိၣ်ဝးကဝီၤကျိၤ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပျၢ်ကိးဂၤဒီးလၢအဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဘျီဝဲအံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်သးလီၤပလိာ် ဒီးအၢၣ်လီၤတၢ်လိာ်ဝဲပျၢ်ပျၢ်လၢ ကဖိၣ်လိာ်စုမၤသကိးတၢ်အါထီၣ်ဘူးဘူးတံၢ်တံၢ် လၢ တၢ်ဒီသအဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဒုးလူၤထွဲတၢ် မံၤလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢ, ကစိာ်ကဖိထီၣ်ကညီတၢ် သ့ၣ်ညါထူလံၤ ဒီးလုၢ်လၢထူသန့ ဘၣ်ယးတၢ်ပၤဆုၤ ရဲၣ်ကျဲခိၣ်ယၤန့ဆၢၣ်, ဒီးဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢဒီးအိၣ် မူမၤထွဲ တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢလၢ ကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်ပျၢ် ပဒိၣ်ဟံလီၤဝဲတဖၣ် ဒ်သိးလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီး ခိၣ်ယၤတံၢ်သကိးဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ, ကဆဲးအိၣ်မူ သတြၢယုာ်တၢ် ဒီးကဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်သကိးဆူညါကွၢ်

ကွၢ် လၢယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခၢ်ကရၢ် အယိာ်လိာ်တြၢ် ပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သရၣ်မုာ်ဘုမၤဖီ, ယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခၢ်ကရၢ်အနဲၣ်ရှၢ်လၢအဟဲထီၣ်တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိာ်သကိး တဘျီအံၤစံးဝဲ, “လၢတဘျီအံၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိာ်သကိးန့ၣ် ယမၤလိာ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်အါမံၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ပၤ ဆၢရဲၣ်ကျဲၤကွၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢ, ဆၢဖိကိာ်ဖိမံၤလၢသ့ၣ် တဖၣ်ဒီးပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလီၤမၤန့ၣ် ပၤအါထီၣ်လၢပယိာ်လိာ်တြၢ်အံၤအယိာ် အလီၢ်အိၣ်သ ပၤကတၢၢ်လၢပကဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်သကိးအီၤန့ၣ်လီၤ.”

မၤမဆါတနံၤအံၤ, ထံကိာ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ, ထံရှၢ် ကိာ်သဲးအတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, ဟီၣ်ခိၣ်ဖျၢၣ်တၢ်ကသုၣ် ကသံးတၢ်ဆိတလဲသး, ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်လၢ အဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူအတၢ်တဘံၣ်တ ဘၢအယိာ် ကညီတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ ဒီးမိၢ်ပံၤဖဲလုာ်လၢ ထူသန့ လၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ် န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢဒီး ဆၢဖိကိာ်ဖိမံၤလၢဆံးလီၤစ့ၤ လီၤကွံာ်ဝဲကွၢ်လၢကိာ်သုလုၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဒီသဖၢပယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခၢ်ကရၢ် အမုၢ်ထီၣ်, ယိာ်လိာ်တြၢ်ဆၢဖိကိာ်ဖိမံၤလၢလၢအ စၢလီၤဘၣ်ယိာ်တဖၣ်အဂီၢ် ခုၣ်အဲၣ်ယုၤ-ကညီဒီက

တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိာ်သကိးအံၤ မ့ၢ်တၢ်ကဲဘျး
လၢပဂီၢ် ဒ်သိးတၢ်ကရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ်ပခိၣ်
ယၢန့ၣ်ဆၢ, တၢ်မံၤလၢဆၢဖိကိာ်ဖိ
ဒ်မိၢ်ပံၤဖဲလုၤပၤအတၢ်မၤကျိၤကျဲ တကးဘၣ်
တၢ်ကဘၣ်လုၤပိာ်ထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီ,
သုတၢ်လၢဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီ ဒီးပကဘၣ်မၤသကိး
တၢ်လၢခါဆူညါပခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢ
တၢ်ယုၤကၢအဂီၢ်လီၤ.

ပဒိၣ်စီၤယုၤပုၤမူ, မုၢ်တြီၢ်ကိာ်ရှၢ်သ့ၣ်ပုၤခိၣ်

လုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢ် ကိာ်သုလုၤသ့ၣ်ပုၤဝဲၤကျိၤမုၢ်တြီၢ်ကိာ်
ရှၢ် မၤဖျါထီၣ်တၢ်လံာ်ဒုးလုၤထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်
ဘျးအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ် ခိၣ်ပျီပူၤသ့ၣ်ပုၤပၤဘၣ်မူဘၣ်
ဒါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်
လံာ် ဒုသဝီကၢပုၤလၢ ကဟူးဂဲၤဒုးလုၤထွဲတၢ်ရဲၣ်သဲက
တီၤဆၢဖိကိာ်ဖိမံၤလၢအတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျးတ
ဖၣ်. ဒီးကကွၢ်စူၣ်ကယၢ်တၢ်ခးဆါတၢ်မံၤလၢလၢတ
ဖိးသဲးစး ဒီးတၢ်မၤဟ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်မၤ လၢယိာ်လိာ်တြၢ်
ဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ထဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအအိၣ်
တၢ်လံာ်တဖၣ်အံၤတလၢပုၤဒီးဘၣ် - အလီၢ်အိၣ်လၢပ
ကဘၣ်ခါထီၣ်ခိၣ်ခါ လၢပကမၤမူထီၣ်ဂဲၤထီၣ်ကွၢ် ပ
ကညီဖိအတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ, တၢ်စူၣ်တၢ်နၢ်တၢ်ဒုၣ်တၢ်
ထု, တကတီၢ်ယီ ဘၣ်မၤအါထီၣ်လီၢ်ကဝီၤထံဖိကိာ်
ဖိ, လီၢ်ကဝီၤတၢ်ကရၢ်ကရိပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ, ကရၢ်ကရၢ
သဘျီတဖၣ် ဒီးပုၤဘၣ်ထွဲဘၣ်ယးခဲလၢ် အတၢ်ကန့ၣ်
ယုၤဒီးမၤသကိးတၢ်လၢ တၢ်ဒီသဖၢပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ ဆၢ
ဖိကိာ်ဖိမံၤလၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပဒိၣ်စီၤယုၤပုၤမူ, မုၢ်တြီၢ်ကိာ်ရှၢ်သ့ၣ်ပုၤခိၣ်
စ့ၢ်ကိးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဝဲလၢ, “တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိာ်သကိး
အံၤ မ့ၢ်တၢ်ကဲဘျးလၢပဂီၢ် ဒ်သိးတၢ်ကရဲၣ်သဲကတီၤ
ကွၢ်ပခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢ, တၢ်မံၤလၢဆၢဖိကိာ်ဖိဒ်မိၢ်ပံၤဖဲ
ဖဲလုၤပၤအတၢ်မၤကျိၤကျဲ တကးဘၣ် တၢ်ကဘၣ်လုၤ
ပိာ်ထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီ, သုတၢ်လၢဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီ ဒီးပက
ဘၣ်မၤသကိးတၢ်လၢခါဆူညါပခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢတၢ်ယုၤ
ကၢအဂီၢ်လီၤ.”

အပူၤကွံာ်ဝဲၤ၂၀၂၂ နံၣ် စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤတၢ်လံာ်
တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိာ်သကိးတဘျီဝဲၤဝဲၤကျိၢ်ထၣ်
သဝီ, ခိပူးကရၢ်, ဘုသိၣ်ကိာ်ဆၢ, မုၢ်တြီၢ်ကိာ်ရှၢ်ကိာ်
သုလုၤအပူၤ ဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤတုၢ်လိာ်တၢ်လံာ်စ့ၢ်ကိးလၢ
“တၢ်စိာ်ကဖီထီၣ် ကညီလုာ်လၢထူသန့ ဘၣ်ယးတၢ်
ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်ဆၢဖိကိာ်ဖိမံၤလၢ ဒီးဒုသဝီကၢ
ပုၤတၢ်မၤသန့” န့ၣ် တၢ်ကမၤမူမၤဂဲၤထီၣ်အီၤဒီးစိာ်
ကဖီထီၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ■

ပထမကျိပ်ခါဆူညါ

စီဘီမိုရ်ထူ

၀: ထိုင်ဖဲကီၢ်ပယီၤသုးပဒိၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၢ်တၢ်စိ
 တၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံ တၢ်ဖုၣ်ဆၢဒီးတၢ်ဒုး
 တၢ်ယၤကဲထီၣ်ဆူၣ်ထီၣ်လၢကလုာ်ဖျါဖိၣ်
 စုကဲဒီးပယီၤသုးကီၢ်ကးအဘၣ်စၢၤ လၢကီၢ်ပယီၤဒီ
 ဘၣ်ညါအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢကညီကီၢ်ဖဲၣ် ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်ဘၣ်
 အပူၤစုၢ်ကီး တၢ်ဒုးဆူၣ်ထီၣ်ဒီး, ပယီၤသုးကီၢ်ကး စူး
 ကါဝဲကလံၤကျါတၢ်ဒုးအါအါဂီၢ်ဂီၢ်, မၤဘၣ်ဒီပုၤဂီၢ်ဝီ
 ခွဲးယၢ် ဒီးပုၤလှၢ်မ့ၢ်ဟးဖျါးအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးအါထီၣ်ဝဲဒၣ်
 ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်အပူၤ ပယီၤသုးမိၤစိရီၤအ
 ကဘီယုၤဟဲခးလီၤတၢ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်. ဘူးစုၢ်ကီးဒီးယိၣ်
 လိာ်ထံကျိၣ်န့ၣ်တၢ်လီၢ်တနီၤ ဒီးကမုၢ်လၢအကလးတဖၣ်
 ဘၣ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျါးလၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအပူၤဘၣ်ဆၣ်က
 မုၢ်လၢအအိၣ်ဖဲယိၣ်လိာ်ကျိၣ်ကၢ်ခိၣ် ၈၀၀ ဘျီၣ် ဟံ
 ဖျိၣ်ထီၣ်အသးဒီးဒုးန့ၣ်ပျါထီၣ်အတၢ်ပာ်သး ဒီးယု
 ထီၣ်ဝဲဒၣ် အတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢ **“လၢတက့ၢ်တၢ်တ
 ဘၣ်တုထီၣ်ထံတမၢ်လၢ ယိၣ်လိာ်ကျိၣ်အပူၤဘၣ်”**
 ဖဲ ၂၀၂၅ နံၣ်လါမးၣ် ၁၄ သီ အနံၤန့ၣ်လီၤ.

နံၣ်းရွါကဲစီ (Niwat Roykaew) (ကိး)
 ခြူတံၢ် (ကိၣ်သရၣ်ဆူပုၤဒီသအံၤကျိၣ်), ကိၣ်တၢ်ပုၤ
 ဟူးဂဲၤတၢ်လၢခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်လၢအဒီးန့ၢ်ဘၣ်စုၢ်
 ကိးကိၣ်လဲၤတၢ်လၢကပိၤခိၣ်ဖျါအဲၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢ
 တၢ်ကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ်လၢမဲခိၣ်ပုၤတတၢ်အဂီၢ်တကယဲပၣ်
 ယုၣ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤဖဲးဝဲ, “ပ
 မုၢ်ထီၣ်သတြီၢ်က့ၤထံကျိၣ်မဲခိၣ်ဒီးယိၣ်လိာ်ကျိၣ်န့ၣ်, က
 တီၢ်အံၤပကတဲလၢမဲခိၣ်အထံကျိၣ်အံၤသံလံၤမုၢ်လၢတၢ်တီ
 ထံတမၢ်တဘျုးဖျါန့ၣ်လီၤ. ယတူၢ်ဘၣ်မုၢ်ဒိၣ်မးလၢ
 ယိၣ်လိာ်ကျိၣ်အံၤန့ၣ်တၢ်တတီထံတမၢ်နီတဖျါဒီးဘၣ်.
 ဘၣ်ဆၣ်လၢယဟဲတနံၤအံၤန့ၣ်ယအဲၣ်ဒီးဟဲဒုးသ့ၣ်ညါ
 ဘၣ်သုလၢတၢ်သးအုးဖးဒိၣ်လၢမဲခိၣ်ထံကျိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
 အယိသးန့ၣ်တဘၣ်ပျဲပုၤဟဲတုထီၣ်ထံတမၢ်တဂ့ၤ.”

လၢတၢ်မၤလၢကပိၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ထီဒါ
 ထံတမၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤမုၢ်နံၤအံၤ ကညီပုၤထူလံၤဖိလၢ
 အိၣ်ဆိးလၢ ယိၣ်လိာ်ကျိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ပာ်ဖျိၣ်
 ထီၣ်သးဒီးမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်ခိၣ်န့ၣ်, ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်
 ခုၣ်ကရၢ်ခိၣ်န့ၣ်, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကညီတၢ်ကရၢ်ကရီ, ကညီ

ဖဲတၢ်မၤလၢကပိၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ထီဒါထံတမၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤမုၢ်နံၤ. တၢ်ဂီၤ-ခဲးဖဲ

ဒီးကွီၣ်တဲၣ် ခိၣ်ယူၤန့ၣ်ဆၢၣ်ပုၤဟူးဂဲၤဖဲးမၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤဟံးတၢ်ကစီၣ်ဖိတဖၣ်ဒီးကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်ကညိဖိလၢအအိၣ်ဖဲယိၣ်လိာ်နံၤတနီၤ ဟဲၣ်ပျီထီၣ်အတၢ်မၤသကိးဖဲသုၣ်မ့ၢ်ဒီးယိၣ်လိာ်ကျိၣ်ဘၣ်သကၢ်လိာ်သးဖဲယိၣ်လိာ်နံၤ, ကညိကီၢ်တကပၤန့ၣ်လီၤ.

ဖၢဖီၣ်နံၤထဲးစံး, လၢအမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ထံကျိထံကွၢ်တဖၣ်ကရၢအပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအဟဲပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤဖဲးဝဲ, “ကညိဖိလၢကွီၣ်တဲၣ်ကီၢ်တကပၤသုမ့ၢ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်တနးထဲသိးပုၤကညိလၢကညိကီၢ်တကပၤဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအမ့ၢ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ, တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဟူးဖျိးဒီးလၢအဝဲသ့ၣ်ကဟဲထီၣ်ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤအဂီၢ်ဘၣ်ဟဲဝဲတဘျုးသီလီၤ. လၢတၢ်ပာ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤယီၤလၢတၢ်ထီၣ်ဒါထံတမၢ်သုတကဲထီၣ်အဂီၢ်အံၤန့ၣ်ကမ့ၢ်တၢ်မၤစၢၤလၢခဲခိၣ်ကပၤလၢာ်အဂီၢ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသိးနီၢ်ဆၢၣ်မူ, ပုၤဘျးဝဲ, တၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်, ဒီးတၢ်ကတိၤန့ၣ်ခဲးတၢ်မူဒါခိၣ် (ခဲစံး) အတၢ်ကတိၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါတၢ်အပူၤအဝဲစံးဝဲလၢ, “ပတၢ်ပညိၣ်လၢ ပဘၣ်မၤဝဲဒၣ်လၢမးရှၣ် ၁၄ သီ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤကိးမ့ၢ်နံၣ်ဒဲးဖဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါ တၢ်ကဟုကယၢ်ထံကျိထံကွၢ်ဒီးတၢ်ထီၣ်ဒါထံကမၢ်မ့ၢ်နံၣ်န့ၣ်, လၢပယိၣ်

ဖဲတၢ်မၤလၢကပီၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ထီၣ်ဒါထံတမၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအမ့ၢ်နံၤ တၢ်ဂီၤ-ခဲစံး

လိာ်ကျိၣ်ကၢ်နံၤ ခံကပၤလၢာ် ယီၤကီၢ်တကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢကီၢ်ပယီၤတကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤ ကညိပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်ဟူးဂဲၤဒီးထီၣ်ဒါထံကမၢ်အတၢ်တိာ်ကျဲၤအံၤ န့ၢ်ဝဲဒၣ်အနံၣ်တဆံၣ်ဘျီယၢ်ယၢ်လံၤ, ဒီးတၢ်မၤအီၤကိးမ့ၢ်နံၣ်ဒဲးစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျါလၢတၢ်ထီၣ်ဒါထံကမၢ်အံၤဘၣ်တၢ်မၤအီၤကိးမ့ၢ်နံၣ်ဒဲးအယီၤ ပထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ ပုၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ဟဲဘျုးလီၤကျိၣ်စ့အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢအဲၣ်ဒီးတုၤထီၣ်ဝဲဒၣ်ထံတမၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အကဆဲးမၤတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်ဆဲးလဲၤဝဲတသ့ဒ်ဘၣ်, ခိၣ်ဖျါလၢပတၢ်ပၣ်ဃုာ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ကရၢကရိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ပတၢ်ဃုာ်ဖိးအိၣ်အယီၤပကိးသတြီထီၣ်ဝဲလၢ **“ပတၢ်လီၤကီၢ်ဝဲထံတမၢ်လၢယိၣ်လိာ်ကျိၣ်ပုၤဘၣ်”** ဘၣ်မနုၤအယီၤလဲၣ်န့ၣ် ပထံကျိတဘိအံၤအတၢ်ကဲဘျုးကဲဖျိၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢပုၤကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်, တမ့ၢ်လၢပုၤတဂၤခံဂၤအဂီၢ်ဘၣ် ဒီးတကးဒ်ဘၣ် လၢဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီးလၢတၢ်မူတတၢ်အကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးအယီၤ ယိၣ်လိာ်ကျိၣ်မ့ၢ်အတၢ်သန့ၤအလီၢ်လီၤ.”

ဒီးအဝဲတဲအါထီၣ်ကဒီးဝဲလၢ “ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါ တၢ်ကဟုကယၢ်ထံကျိထံကွၢ်ဒီးတၢ်ထီၣ်ဒါထံကမၢ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ ပတဆိမိၣ်ထဲလၢ ယိၣ်လိာ်ကျိၣ်ဘၣ်, ပဆိမိၣ်ဃုာ်ဒီးထံကျိကိးဘိဒဲးလၢ ပကဘၣ်ကဟုကယၢ်အံၤထွဲကွၢ်ထွဲအီၤဒီးပဆၢရဲၣ်ကျဲၤအီၤန့ၣ်လီၤ.”

ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အကူၣ်ပနံၣ်, တရူးကူၣ်ပနံၣ်ဒီးကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်လီၤမ့ၢ်အူသဟီၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ (အံၤကဲး) အိၣ်ဒီးတၢ်တိာ်ကျဲၤလၢကတုထီၣ်ထံတမၢ် ၇ ဖျါဖဲယိၣ်လိာ်ကျိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. (အံၤကဲး) ရဲၣ်ကျဲၤဝဲလၢကမၤဂ့ၤထီၣ်ထီၣ်ထံတမၢ် ၃ ဖျါလၢအမ့ၢ်, ဝဲကွံ, ဒါကွၢ်ဒီးဟးကွံတၢ်တိာ်ကျဲၤဖဲကညိကီၢ်စဲၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢယီၤဒိၣ်ကီၢ်စဲၣ်တခီမ့ၢ်ဝဲ, မိတိၣ် (ကိးစ့ၢ်ကိးလၢထးဆါ) ဒီးခူၣ်လိၣ်ထံတမၢ်ဒီးလၢကရုၣ်နံၣ်ကီၢ်စဲၣ်တခီမ့ၢ်ဝဲယွၢ်သးထံတမၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတဲာ်မလကပီ၊ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘုၣ်တဲာ်ထီၣ်ဒါထံတမၢ်တဲာ်ဟူးတဲာ်ဂဲၤအမၢ်နံၤ၊ တဲာ်ဂီၤ-ခွဲာ်

ကညီတဲာ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်ထံကျိထံကွၢ် ကရၢ်အလံာ်ဘိးဘၣ်ရလီၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ၊ ဒ်သိးတဲာ် ကမၤဆူၣ်ထီၣ်တဲာ်ဂဲၤလိာ်လၢထံကျိလၢအအိၣ်လၢကီၢ် ပယီၤပူၤတဖၣ်ကယွၤလီၤသဘူဝဲအဂီၢ်၊ တဲာ်ကိးသတြီ ထီၣ်လၢတဲာ်ကပတုၣ်ကွၢ်တဲာ်တုၣ်ထီၣ်ယိၣ်လိာ်ကျိထံတ မၢ်တဲာ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်၊ ဒီးတဲာ်ကပာ်ပနီၣ်ပုၤထူလံၤဖိ တဖၣ်အတဲာ်ဂဲၤလိာ်လၢတဲာ်မုၢ်တဲာ်ခုၣ် ဒီးနီၣ်ကစၢ်တဲာ် စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ထံကျိထံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကၤယၢ်ဝဲခိၣ်ယၤ၊ န့ဆၢၣ်ဒီး တဲာ်မူတတၢ်တဖၣ်၊ ဒီးဟံးယၢ်ကၢ်ကျဲၤပုၤ တတၢ်လၢအဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢအီၤတဖၣ်အသးအ သ့ၣ်အလၢကပီ၊ ဒီးအတဲာ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ဒ်န့ၣ်အသိး ထံကျိထံကွၢ်တဖၣ်မုၢ်တဲာ်အရ့ဒိၣ်နီၣ်မး တခါလၢတဲာ်လုာ်အိၣ်သးသမူလၢကညီဖိအဂီၢ်ဒ်အမုၢ် တဲာ်ယုအိၣ်ဒုၣ်ယုအိၣ်ညၣ်၊ တဲာ်ကူလဲၤမၤကၤ၊ န့လီၤ သံၣ်လီၤ ဒီးတဲာ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တဲာ်မူပီ ညါဒီးမုၢ်ကျိဝဲၤကွၢ်အမဲာ်ညါထံကျိထံကွၢ်တဖၣ်အရ့ ဒိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢတဲာ်စိာ်မူစိာ်ဂဲၤကူလီၤကဝီၤပုၤတတၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အလုာ်လုာ်ထူသန့တဲာ်ဆဲးတဲာ်လၢဒီးတဲာ်စ့ၢ်တဲာ်နၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ယိၣ်လိာ်တဲာ်မုၢ်တဲာ်ခုၣ်ကရၢ်ပၤဆၢတဲာ်ကမံး တံာ်၊ ထူသန့ဒီးတဲာ်ဆဲးတဲာ်လၢခိၣ်၊ စီၤသီကျၢ ဖဲးဝဲ

လၢ၊ “ထံတမၢ်အတဲာ်တိာ်ကျဲၤဖဲယိၣ်လိာ်ကျိမုၢ်ကဲ ထီၣ်ဘၣ်ဖုးသပုၤကတၢ်န့ၣ် ပုၤထူလံၤဖိဒီးကမုၢ်လၢ အအိၣ်ဖဲ ယိၣ်လိာ်တဲာ်မုၢ်တဲာ်ခုၣ်ကရၢ်သ့ၣ်တဖၣ် က ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတဲာ်ကီၢ်တဲာ်ခဲအကလုာ်လုာ်န့ၣ်လီၤ။ ပသ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးလၢ ပပုၤကညီဖိန့ၣ်အိၣ်မူသ့ဝဲလၢ တဲာ်အိၣ်တဲာ်အီၤ၊ ဒ်အတဲာ်အိၣ်မုၢ်ပုၤမုၢ်ဘုၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်လီၤ၊ အဒိထံတမၢ်မုၢ်ကဲထီၣ်ဘၣ်ဖုး န့လီၤသံၣ် လီၤကလီၤမၢ်ကွၢ်ဝဲ ဒီးတဲာ်ဖဲအိၣ်မၤအိၣ်လီၤကျဲၤစ့ၢ်ကိး ကလီၤမၢ်ကွၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ။ တကးဒ်ဘၣ် န့သဝီမုၢ်ဂ့ၤ၊ န့ဆၢၣ်တဲာ်မဲာ်မုၢ်ဂ့ၤ ကလီၤဘၢကွၢ်ဝဲ ဒီးပုၤလၢအ ကဘၣ်တူၢ်ဘၣ်တဲာ်န့ၣ်မုၢ်ဝဲ လီၤကဝီၤဖိဒီးပုၤထူလံၤဖိ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ”။

ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အိၣ်ဒီးတဲာ်ရဲၣ်တဲာ်ကျဲၤလၢက တုၣ်ထီၣ်ထံတမၢ်အါဖျၢၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤဒ်သိးကဒီး န့ၣ်ဘၣ်လီၤမ့ၣ်အူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၢၣ်တုၤမုၢ်မဆါတ နံၤအံၤပုၤကီၢ်ပယီၤဖိတဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးမ့ၣ်အူတဲာ် ဂ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ။ တရူးတဖၣ်တဟ့ၣ်အယၢ်လၢကဆိ ကတီၢ်ကွၢ်ထံတမၢ်ဒီးဘၣ်၊ ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤကဝီၤဖိ တဖၣ်အဲၣ်ဒီးလၢထံကျိတဖၣ်ကယွၤလီၤသဘူ၊ ဒီးပုၤ အိၣ်မူလၢထံကျိကပိာ်ကပၤယုာ်ဒီးတဲာ်မူတတၢ်ခဲလၢာ် ကလုာ်အိၣ်အသးသမူဒီးဒီးသန့ထီၣ်သးလၢခိၣ်ယၤ၊ န့ဆၢၣ် လၢတဲာ်မုၢ်တဲာ်ခုၣ်တဲာ်သဘူ အပူၤန့ၣ်လီၤ။ ■

တၢ်သုၣ်လီၤသးကွံၤအတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်

စီၤလိလွၢ်ထူ

ကိုး (Kok River) အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဖးဒိၣ်ခိဖျိထံၣ်ကျိအံၤဘၣ်အာဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါဖဲးပတုဘၣ် ၂၀၂၃ နံၣ်အတီၢ်ပူၤ ကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ် ထံဒိၣ်ထီၣ်ဖဲမဲၣ် (Mae Sai) ကီၢ်ရၢၣ် ဒီးထံဒိၣ်တဘျီအံၤ ဟဲလီၤလၢကိးကျိဒီးမဲၣ်ကျိ (Mae Nam Sai, Sai River) ဒီးဟဲစိၣ်ယုၣ်ဒီးကပံၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်, ထံလုၢ်ဘၢကွံၤလီၤကဝီၤဖိအဟံၣ်အယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဖဲကိးအထံကျိကၢ်နံၤတဖၣ်အယီၤ ကဲထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢပူၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ထံဒိၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ တ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒီးပဒိၣ်ပူၤမၤတၢ်ဖိလၢအဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ဟဲခူၣ်ထီၣ်ကွံၤကပံၣ်လၢအဟဲယုၤလီၤဒီးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လၢပူၤသဝီဖိအဟံၣ်ပူၤဒီးအတၢ်လီၤတၢ်ကျဲ, တိစၢမၤစၢပူၤသဝီဖိဒီးသုကဆီၣ်န့ၣ်ပူၤသဝီဖိတဖၣ်အဟံၣ်အယီၤ လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တဘျီလၢ မ့ၢ်လၢကပံၣ်လၢအဟဲလီၤယုၣ်ဒီးထံဒိၣ်တဘျီညါအံၤ အါဒိၣ်မးအယီၤန့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ်အခါလီၤကဝီၤဖိဒီးပူၤလၢအဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤကမၢ်ဝဲလၢဘၣ်မနုၤအယီၤလၢကပံၣ်ဘၣ်အိၣ်ဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်လဲၣ်, အဝဲသ့ၣ်ဆိမိၣ်ဝဲလၢ ထံကျိအထးခိတ

ကပူၤန့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်တမံၤမံၤလၢတဘၣ်လီၤဘၣ်စး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်ပူၤသုၣ်ရီၤဘၣ်ထူၣ်မ့တမ့ၢ်ဘုၣ် လၢအမၤဟးဂီၤဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖဲဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တုၤလီၤလၢနံၣ် ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ် ပူၤသဝီဖိမဲၣ်မဲၣ်အဲၣ် (Mae Eye), ကံၢ်မဲၣ်ကီၢ်ရၢၣ် ထံၣ်ဝဲလၢထံကျိအံၤဒုထီၣ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤကမၤကမၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဒ်အညီန့ၣ်န့ၣ်ဖဲန့ၣ်ထီၣ်သီ အဆၢကတီၢ် ထံလၢထံကျိပူၤကဖျါဆ့န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးစးထီၣ်လၢထံဒုလီၤန့ၣ် အဒုတလီၤမၤလၢဘၣ်အယီၤ ဖဲလါမၢ်ရှးအပူၤ ပူၤသဝီဖိတဖၣ်ပၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်အသးဒီးတဲဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒ်သိးတၢ်ကယုၣ်ညါမၤလီၤတၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးဒီးဘျီဘၣ်က့ၤအဂီၢ် ဒီးပူၤတနီၤထံၣ်လၢတၢ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်ခူၣ်ထူလၢကိးကျိအယီၤ ပူၤသဝီဖိတနီၤန့ၣ်ဝဲလၢအဒုးကဲထီၣ်ထံဒုန့ၣ်လီၤ.

ဒ်ဘဲခိးဖိးစံတၢ်ကစီၣ်သန့ကွဲးဖျါထီၣ်ဝဲအသိး, ကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ဆူၣ်ဝဲကျိအတၢ်မၤကွၢ်ဝဲလၢပူၤလၢအအိၣ်ဘူးဒီးကိးကျိစ့ၤဂၤဒီးထံၣ်န့ၣ်ဝဲတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်ဒီးန့ၣ်ဝဲလၢတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်အံၤဟဲခိဖျိအသးလၢတၢ်ခူၣ်လၢ်ခူၣ်လုၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤအယီၤ တၢ်ဟဲဆုၤရဲၣ်ကျဲတၢ်ဘၣ်အဘၣ်သီဝဲကျိ ဘၣ်သမံသမိးထံတၢ်ကဆဲကဆီ ၂ နံၣ်တဘျီ ဒီးတၢ်ထံၣ်န့ၣ်တၢ်စုၣ်အိၣ်လၢထံကျိအါန့ၣ်ဒီးတၢ်ပၣ်နီၣ်အပတီၢ်လၢအကြးအိၣ်ဝဲလၢကိးကျိအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး လၢမဲၣ်ကျိ (Mae Nam Sai) ဒီးမဲၣ်ခိၣ်ကျိ ((Mae Kong River) အပူၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ထံၣ်န့ၣ်စၢ်ထးအစုၣ်အပျၢ် (สารนิเทศฯ) အိၣ်လၢထံကျိ, ဒီးတၢ်စုၣ်ခဲလၢကဘၣ်တၢ်သမံသမိးအီၤလၢထံကျိပူၤတတီၤဘၣ်တတီၤန့ၣ် တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အီၤအါန့ၣ်ဒီးလၢတၢ်ပၣ်နီၣ်ကြးအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီၤဖိဖဲဒုၣ်တဖၣ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးလၢတၢ်ကပတုၣ်ကွံၤတၢ်ခူၣ်ထူ. တၢ်ဂီၤ-WISE

ဖၢၤဖီၣ်ဒၢၤထဲၣ်ဖၢၤ (Phianphon Deetes)ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ထံၣ်ကျိထံၣ်ကွၢ်ကရၢပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ. ဘိးဘၣ်ရၢလီၤလံာ်ဟံၣ်ဖျါလၢထံၣ်ကီၢ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ်ကပတုၣ်ကွၢ်တၢ်ခူၣ်ဟီၣ်လၢတၢ်မၤ. တၢ်ဂီၤ-WISE

ခူၣ်ရဲၤလီၤကဝီၤဖိခၢၣ်စးတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးထံၣ်အစုၣ်အပျၢ်အဂ့ၢ်. တၢ်ဂီၤ-WISE

တၢ်သမံသမိးထံတၢ်ကဆွဲကဆွဲဖဲလၢမၤရှးဝံၤအလီၢ်ခံ ခူၣ်ရဲၤကီၢ်ခူၣ်ဆူၣ်ချဲၤဝဲကျိဘိးဘၣ်ရၢလီၤဟ့ၣ်ပလီၢ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်လၢတဘၣ်လဲၤလီၤလုၣ်ထံ, မ့တမ့ၢ် တဘၣ်လဲၤမၤဘၣ်အသးဒီးထံလီၤလီၤလၢကိးကျိဘၣ်န့ၣ်လီၤ. န့ၣ်အသးထုးထီၣ် ပၣ်ယုၣ်ဝဲဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလီၤဆီတဖၣ်ဒ်သိးကဒီသၢပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အပူၤကွၢ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါဒ်ထဲလၢအိၣ်ဒီးတၢ်မၤတၢ်ခူၣ်ထူလၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲတယံာ်ဘၣ်န့ၣ်စးထၢၣ်လးတၢ်ဒီးတၢ်ဂီၤ (မူဖျၢၣ်ဒိ) လၢမူကပိာ်လီၤဒီးဖျါဝဲဒ်လၢတၢ်မၤတၢ်ခူၣ်ရဲၤအၤ (Rare Earth) ဖဲကိးကျိန့ၣ်ဖျါဝဲဒ်အါမးန့ၣ်လီၤ.န့ၣ်အသးဖဲကိးကျိထံကွၢ်ခံလီၢ်ကဝီၤ န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဖးဒိၣ် ခိဖျိလၢတၢ်အစုၣ်လၢအပူၤကွၢ်တဖၣ်တလီၤပျံၤဒိၣ်န့ၣ်ဒီးတၢ်စုၣ် (Cadmium) လၢဘၣ်တၢ်ထံၣ်အီၤလၢတၢ်မၤတၢ်ခူၣ်ရဲၤအၤ (Rare Earth) ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်လၢတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်တဘျုးကလုာ်ဟဲယုၤလီၤဟံၣ်ဖျါအသးလၢကိးထံကျိပူၤအယိ ထံကျိတဘိအံၤကဲထီၣ်ဝဲထံကျိလၢအိၣ်ဒီးတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ခူၣ်ပနံၣ်ဟီၣ်လၢအလီၢ်န့ၣ်တအိၣ်ထဲဒ်တၢ်လီၢ်တတီၤဘၣ်. မူဖျၢၣ်ဒိတၢ်ဂီၤလၢဘၣ်တၢ်ဒီးအီၤလၢ GISTDA လၢအမ့ၢ်မူပျီဖဲဖိကဟၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိအတၢ်ကရၢကရိးဒိၣ်တဖု ဟံၣ်ဖျါဝဲလၢ တၢ်

ခူၣ်ပနံၣ်ဟီၣ်လၢအိၣ်ဝဲအလီၢ် ၄၀ တီၤ လၢအအိၣ်ဖျါဝဲဒ်ဖဲကိးကျိအယၤဒီးတဘိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ခူၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်တပတုၣ်ဘၣ်န့ၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ကိအံၤကလီၤပျံၤအါထီၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ကအါထီၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သံကွၢ်အိၣ်ထီၣ်လၢ “တၢ်ကဘၣ်မၤဒ်လဲၣ်” ခိဖျိလၢပုၤသဝီဖိအါမးသန့ၤထီၣ်အသးလၢကိးကျိတဘိအံၤ ဒီးကိးကျိတဘိအံၤဘၣ်တၢ်သုအီၤလၢလီၢ်ကဝီၤပုၤထူစံာ်ဖိတဖၣ်ဒီးစံာ်လီၢ်ကအိၣ်အါန့ၢ် ၃.၉၅၄ အ့ၤကၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ပုၤမၤညၣ်ဖိတဖၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢ ညၣ်လၢဖိၣ်န့ၣ်ဝဲတဖၣ် ဘၣ်ကူဘၣ်ကိးဒီးတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်ဒီး ညၣ်တဖၣ်အံၤဖျါလီၤပျံၤဒိၣ်မးဒီး တၢ်ထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးလၢညၣ်အဖံးဘၣ်လီၤန့ၣ်ကဖိထီၣ်တဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ဒီးတဘျုးန့ၣ်လီၤ.

ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ဒ့ၣ်ဖိညၣ်ဖိအိၣ်လၢထံလၢတဖၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲဒ်တၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ် ဒီးဆူမဲာ်ညါန့ၣ်တၢ်စုၣ်တဖၣ်အံၤကလဲၤန့ၣ်လီၤဆူတၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်, တၢ်

မုာ်တၢ်ဘိအကျါ ဒီးပုၤကညိတဖၣ်မုာ်အိၣ်ဘၣ်န့ၣ် တၢ်စ့ၣ်တဖၣ်အံၤကလဲၤန့ၣ်လီၤဆူ အနီၣ်ခိမိၣ်ပုၤအပူၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီၤဖိအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ မုာ်တၢ်လၢအရ့ၣ်ဒိၣ်ဖးဒိၣ်လၢတၢ်ကွၢ်ကဟ်အိၣ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢတၢ်ကစီာ်ပာ်ဖျါဝဲလၢ ပုၤသဝီဖိတဖၣ်လုၣ်ဘၣ်ထံလၢထံကျိဖဲန့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အလီၤသး ဒီးလၢအဖံးဘၣ်လီၤစ့ၢ်ကိးကဖိထီၣ်တဖျါတဖျါဒိတကအယိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမုာ်တၢ်လၢအလီၤပုၤလၢပုၤသဝီဖိအဂီၢ်ဒိၣ်မး, လီၤဆိဒၣ်တၢ်ပုၤလၢအအိၣ်ဘူးဒီးထံကျိလၢအဘၣ်အအိၣ်ဒီးအစ့ၣ်အပျါအဂီၢ် ဒီးတၢ်အစ့ၣ်အပျါတဖၣ်အံၤဒုးကထီၣ်ခဲစ့ၣ်တၢ်ဆါသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၣ်န့ၣ်အသိးမၤဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကိးဝဲဖိသၣ်ဆံးလၢအအိၣ်လၢအမိဒၢလီၤပုၤ မ့တမ့ၢ် မၤဘၣ်ဒိဖိသၣ်လၢဒၢလီၤပုၤအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်သ့ၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဖးဒိၣ်အကတမံၤမ့ၢ်ဝဲ, တုၤမ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တုၤယီၤလၢထံဒိၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် ကိးကျိထံဒိၣ်တဘျီအံၤကပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်စ့ၣ်တၢ်ပျါန့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွံာ်န့ၣ်ထဲဒၣ်ထံဒိၣ်လၢတပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်စ့ၣ်တၢ်

ပျါဘၣ်န့ၣ် မၤဘၣ်ဒိပုၤလီၤကဝီၤဖိနးမးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်တနံၣ်အံၤထံမ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ကဒီးန့ၣ်ပုၤလီၤကဝီၤဖိအါအါဂီၢ်ဂီၢ်ကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်စ့ၣ်တၢ်ပျါလၢကဟဲယုၣ်ဒီးထံဒိၣ်တဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလီၤကဝီၤဖိဖဲခွဲၤရဲကီၢ်ရဲၣ်ယုၣ်ဒီးသဝီသးပုၤ, သဝီခိၣ်န့ၣ်လၢဘၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဂီၤဒိၣ်မးလၢထံကျိဖဲအဝဲသ့ၣ်လီၤကဝီၤပုၤ ကဲထီၣ်ထံကျိလၢအဘၣ်အဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်စ့ၣ်တၢ်ပျါအယိန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲဖျါထီၣ်တၢ်လၢဘၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢ, “ဘၣ်မနုၤအယိလၢပဒိၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ကစီာ်လၢအဖျါဒ်သိးတၢ်အိၣ်သးလၢဆၢကတီၢ်ခဲအံၤတလီၤဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လဲၣ်. ဘၣ်မနုၤအယိလၢတၢ်ပတၢ်ပြးပဒိၣ်အပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် တဲဖျါထီၣ်လၢထံဘၣ်အါထဲဒၣ်တစဲးဖိလီၤလဲၣ်. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢပုၤသဝီဖိဘၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ်တမ့ၢ်တၢ်တစဲးဖိဒီးတၢ်ဆံးတၢ်စ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.”

တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲလၢတၢ်ခူၣ်ရဲၤအၤလၢကီၢ်ပယီၤဖဲဝးပုၤဖိၣ်စုကဝဲအိၣ်တၢ်အလီၤအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်စ့ၣ်တၢ်ပျါနီၣ်နီၣ်ဒီးတၢ်စ့ၣ်တၢ်ပျါတဖၣ်အံၤဟဲန့ၣ်လီၤဝဲဆူကိးကျိလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်ပဒိၣ်တဖၣ်ကြးယုၣ်ကွဲးဒီးစံးကတိၤတၢ်ဒီးဝးအသး ဒ်သိးတၢ်ကဘျီဘၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ခိဖျိလၢတၢ်အလီၤလၢတၢ်ခူၣ်ဟီၣ်လၢပနံၣ်အံၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢဝးတၢ်ပတၢ်ပြးအလီၤအယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အံၤအရ့ၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မးလၢတၢ်ကဘၣ်ယုၣ်လီၤဘျါလီၤအီၤလၢအချ့ ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ယိၣ်ကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်ပဒိၣ်ဘၣ်စံးကတိၤတၢ်ဒီးထံကီၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒ်အမ့ၢ်ကီၢ်ပယီၤဒီးတရူးကီၢ်အပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအဂ့ၢ်န့ၣ် လီၤကဝီၤဖိတဖၣ်ယုၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်ခဲအ့ၣ်ပုၤယုၣ်သ့ၣ်ညါဒီးမၤလိန့ၢ်တၢ်ကရူၢ်ဟ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢ တၢ်အစ့ၣ်လၢတၢ်ခူၣ်ရဲၤအၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲ (၇၀) မျးကယၤ ဒီးလၢတၢ်ခူၣ်ထူန့ၣ် (၃၀) မျးကယၤန့ၣ်လီၤ. ■

ခွဲၤဖျါစိမိၤကွဲၤဖိဒုးန့ၣ်တၢ်ဂီၤဘၣ်ယးဒီးထံတၢ်စ့ၣ်တၢ်ပျါအတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး. တၢ်ဂီၤ-WISE

ယဲ်ဆံမုးကယၤလၢတၢ်လီၤကိးတီၤဖး

စီၤကွၢ်ကဘီ

ကိး နံၣ်ဒဲးဖဲလၢအုၣ်ထီၣ် ၅ သီန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကညီပိာ်မုာ်ကရၢ (KWO) မုၢ်နံၣ်လၢဘၣ် တၢ်သ့ၣ်ညါပာ်ပနီၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကညီပိာ်မုာ်ကရၢအနံၣ်ဆဲးဆၢပွဲၤထီၣ်အ နံၣ် ၄၀ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီပိာ်မုာ်ကရၢအနံၣ်ဆဲးဆၢ, တၢ်ပာ်ဖျိာ်မၤသကိးဝဲဖဲ ကညီဒီကလုာ်စၢဖျိာ်ကရၢ (KNU) မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ် သးက့ ၅ တၢ်လီၤတတီၤအပူၤ ဒီးပုၤ (၅၀၀) ဂၤဟဲထီၣ်ဝဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ကညီပိာ်မုာ်ကရၢအမိထီၣ်သၢထံၣ်လၢအဝဲ သ့ၣ်ကွဲးလီၤပာ်လီၤဝဲမ့ၢ်ဝဲ, “တၢ်ဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်, တၢ် ထဲသိးတုၤသိးဒီးတၢ်သဘျူ” န့ၣ်လီၤ. ဒ်အဝဲသ့ၣ်အမိ ထီၣ်အသိး, ကညီပိာ်မုာ်သ့ၣ်တဖၣ်ကွဲးစးဟ့ၣ်လီၤ အသးလၢပုၤတဝၢပုၤလၢာ်လၢာ်ဆုဆုန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ထံၣ် သ့ၣ်ညါအီၤလၢလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီပုၤသးဝံၣ်တၢ်ဖိမံၤဟူသၣ်ဖျါပုၤဒါလၢ ဘၣ်တၢ်ကွဲးမုာ်အီၤလၢကဟဲသးဝံၣ်တၢ်စံးဝဲ, “ပိာ်မုာ် ကရၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဖးဒိၣ်လၢကီၢ်ပုၤဒ်အံၤယတဟဲ ထီၣ်ဘၣ်နီၣ်တဘျီဘၣ်. တဘျီအံၤမုာ်တၢ်ဆိကတၢ်လၢ ယကီၢ်ဒီးလီၤကမၤကမၤဘၣ်ယၤဒိၣ်မး လၢပိာ်မုာ်သ့ၣ် တဖၣ်အတၢ်မၤမုာ်တၢ်လၢအရူဒိၣ်လၢပဝဲပိာ်မုာ်သ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ယသးခုလၢယဟဲသးဝံၣ်ဘၣ်တၢ်တ ဘျီအံၤဒီးယဟဲကမၤလၢယသးလၢပိာ်မုာ်ကရၢအတၢ် ဖဲတၢ်မၤအယိလီၤ.”

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤအပူၤ ခိၣ်န့ၣ် ဟ့ၣ်ဂံၢ် ဟ့ၣ်ဘၢကတီၤလီၤတၢ်, တၢ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂီၤမူဘၣ် ယးဒီး ကညီပိာ်မုာ်ကရၢအနံၣ် ၄၀ တၢ်လဲၤကျဲၤအဂီၢ်, တကးဒ်ဘၣ် အိၣ်ယုာ်ဝဲဒီတၢ်စံၣ်ကျဲၣ်, တၢ်ဂဲၤကလံၣ် ဒ် (ဒဲး), ကိၣ်ဖိလၢတၢ်လီၤအါတီၤတၢ်သးဝံၣ် ကညီပိာ်

မုာ်ကရၢခိၣ်န့ၣ်ဒီး ပုၤမၤသကိးတၢ်ခဲလၢာ်အတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ် သးဆၢဒီး တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကွဲးဝဲတၢ်လၢကပီၤဆူပိာ်မုာ်ခိၣ် န့ၣ်, ကရၢကရၢအတၢ်ဟ့ၣ်လၢကပီၤဆူပိာ်မုာ်ကရၢအ အိၣ်ဒီးပိာ်မုာ်ကရၢစုၢ်ကိးဟ့ၣ်လီၤတၢ်ပာ်ပနီၣ် တၢ်စံး ဘျုးစံးဖျိာ်အတၢ်ပနီၣ်တဖၣ်အံၤဆူကညီတၢ်ကရၢက ရိတနီၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးလၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ အပူၤအိၣ်ဒီးတၢ်ဒုးန့ၣ်အလီၤဒ်လုာ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲး တၢ်လၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးလံာ်လဲၤလၢ ပိာ်မုာ်ကရၢထုးထီၣ်ရၤလီၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤ ကညီဒီက လုာ်စၢဖျိာ်ကရၢလီၤခါသးထီၣ်ဘၢကမံးတံာ် ခိၣ်န့ၣ်လၢ အမ့ၢ် ပဒိၣ်နီၣ်ဒါဒါ, ပဒိၣ်နီၣ်ခွဲၣ်ဖိ, ပဒိၣ်နီၣ်မုၢ်ရံၤထု, ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျုးသးမုၢ်ဒိၣ် သးရိၢ်ခိၣ်ကျိာ်ခံ (သးခိၣ်ကျိာ်စိ) စီၤဘီကီၢ်ဟဲ, သးက့ ၅ သးက့ခိၣ် သးခိၣ်ကျိာ်ဖိစီၤဂံၢ်န့ၣ်, ကညီပိာ်မုာ်ကရၢခိၣ်န့ၣ်ပုၤမၤသ ကိးတၢ်ဖိ ကရၢကရၢတဖၣ် ယုာ်ဒီးကမၤတဖၣ်ဟဲထီၣ် ဝဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ.

သးရိၢ်ခိၣ်ကျိာ်ခံ (သးခိၣ်ကျိာ်စိ) စီၤဘီကီၢ်ကတီၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢ ဖဲကညီပိာ်မုာ်ကရၢအနံၣ်ဆဲးဆၢပွဲၤထီၣ် ၄၀ ဝီတဝီ. တၢ်ဂီၤ-ခုစၢ်

လၢတၢ်မၤလၢကပီၤကညီပိာ်မုာ်ကရၢနံၣ်ဆဲးဆၢ
ပွဲၤထီၣ်၄၀ ဝီတဝီ အပူၤ လီၤခၢၣ်သးကညီပိာ်မုာ်ကရၢ
အကရၢခိၣ်, နီၣ်ကညီပိာ်မုာ်, “တနံၣ်အံၤမုာ်ဝဲကညီပိာ်
မုာ်ကရၢအနံၣ်ဆဲးဆၢပွဲၤထီၣ် ၄၀ ဝီတဝီ ဒီးယသးခု
ဒီးပာ်ကဖၢလၢဘၣ်ယသးလၢ နံၣ် ၄၀ တၢ်လဲၤကျဲအပူၤ
န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်လဲၤကျဲအပူၤတၢ်မၤနၢလၢပထံၣ်ဘၣ်န့ၣ်,
ပိာ်မုာ်ကရၢန့ၣ်ကကဲထီၣ်ဘၣ်ခၢၣ်စးလၢ ကညီပိာ်
မုာ်မုာ်ဆၢမုာ်ဂီၤအဂီၢ်လၢအအါ လၢအအိၣ်လၢပပူၤတ
တအပူၤ လၢကီၢ်သုလၢဒီးဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲကဝီၤကိပူၤ,
ပကဲထီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အကလုာ်, ပကတိၤန့ၣ်ခဲး
တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ် နံၣ်သးအကလုာ်န့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါ
ကနၢ်ဟူဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယးဒီးလၢထံၣ်ဂီၢ်သဲး
တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်ခဲအပူၤမုာ်ဂ့ၤ, လၢတၢ်တီတၢ်တြၢ်ကန့ၢ်အ
ဂီၢ်မုာ်ဂ့ၤ, ဒီးလၢပူၤတတအကိပူၤတၢ်လိာ်သ့ၣ်တဖၣ်အ
ကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်ပကဲထီၣ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အက
လုာ် လၢပပူၤကလုာ်အဂီၢ်အယိသးန့ၣ် ပပာ်ကဖၢလၢ
ဘၣ်ယသးန့ၣ်လီၤ.”

ဒီးအဝဲတဲအါထီၣ်ကဒီးဝဲလၢ, “ပပာ်ကဖၢ
လၢဘၣ်ယသးလၢ ပအိၣ်ဒီးပိာ်မုာ်ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ

အမၤတၢ်လၢဟ့ၣ်လီၤသး လၢအကတီၢ်ယံာ် မၤတၢ်လၢ
အနံၣ် ၂၀ ဘျဲာ် ဒီးလၢအနံၣ် ၃၀ ဘျဲာ်တၢ်ဘူးတၢ်လဲ
တက့ၢ်ဘၣ် ဒီးဟ့ၣ်လီၤသးလၢပပူၤကလုာ် တၢ်လဲၤထီၣ်
လဲၤထီၣ်အဂီၢ် ဒီးပိာ်မုာ်တၢ်ခိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အယိသး
န့ၣ် မုာ်မုာ်နံၣ်တနံၣ်လၢပပာ်ကပီၤပသးဒီး ပပာ်က
ဖၢလၢပသးဒီးပမၤလၢကပီၤဘၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.”

ကညီပိာ်မုာ်ကရၢအံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်မၤခိၣ်သ့ၣ်
လွံၤခါ, ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ကိၤ, တၢ်အိၣ်
ဆူၣ်အိၣ်ချဲၤကိၤ, တၢ်ကရၢကရိၤဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်
ညါကိၤ ဒီးပုၤဂီၢ်ဝီၤကိၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိ တၢ်ဒုးသ့ထီၣ်
ဘၣ်ထီၣ်တၢ်အကံၢ်အစီ, တၢ်တဲန့ၣ်ခဲးတၢ်, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်
တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢသ့ၣ်တဖၣ်အယိ, ကညီပိာ်မုာ်ကရၢ
အံၤ မၤဆူၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်ဝဲဒၣ် ကညီဒီးကလုာ်စၢဖျိက
ရၢအတၢ်အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသး, ဒီးပိာ်မုာ်တဖၣ် အတၢ်
မုာ်တၢ်လၢ ကညီတတပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်သိး တၢ်ဃုာ်တၢ်ဖိးကအိၣ်ဒီး ပိာ်မုာ်တၢ်
ခွဲးတၢ်ယာ် တၢ်ထဲသိးတုၤသိးကအိၣ်အဂီၢ် သုးရိၣ်မဲ
ခိၣ်ကျၢၢ်ခံ (သုးခိၣ်ကျၢၢ်စိ) စီၤဘီကီၣ်ဟဲးဝဲ, “ပိာ်
မုာ်ကရၢန့ၣ် ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢတၢ်စးထီၣ်ကဒါက့ၤ

ခိၣ်န့ၣ်ခိၣ်ထီၣ်ဒီးတမံၤလီၤဆိမဲကညီပိာ်မုာ်ကရၢအနံၣ်ဆဲးဆၢပွဲၤထီၣ် ၄၀ ဝီတဝီမုးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခဲး

တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ဒုးန့ၣ်ဒီးပုၤသးဝံၣ်တၢ်မံၤဟူဝဲကညီပိၣ်မုၢ်ကရၢအနီၣ်ဆဲးဆၢပွဲၤထီၣ် ၄၀ ဝိတဝီမူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခွဲၣ်

အီၤဝဲ ၁၉၈၅, ဒီးတုၤလၢ ၁၉၉၅ န့ၣ်စးထီၣ်သးဒီး
စၢၤလီၤအဂီၢ်တစးတစးလီၤ. ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဒီး
တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်တအိၣ်ထဲန့ၣ်ဘၣ် ဝံၣ်အလီၤခံဘၣ်
ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးသနၢ်ကုၤလၢတၢ်ကဆူးကတုၤအပူၤအိၣ်
ထီၣ်ကဒါက့ၤဒီး ပိၣ်မုၢ်ကတဖၣ်, ဒီးပိၣ်မုၢ်သးစၢ်
တဖၣ်န့ၣ် အမဲၣ်ဖးနီၤဒီး, တၢ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤသးအါ
ထီၣ်ဒီးလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဒီးဖျါဂ့ၢ်ဝဲဒိၣ်မးလီၤ”.

ဒီးအဝဲစံးအါထီၣ်ဝဲ, “ယအဲၣ်ဒီးတဲဒီး ဟ့ၣ်
ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢသးစၢ်ဒ်အံၤလီၤ. တဘၣ်ဆိမိၣ်ဆဲးလီၤန
သးတဂ့ၤ, ဒုးန့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးပိၣ်မုၢ်မၤသကိးအါ
ထီၣ်, ဒ်သိးပထံၣ်ထွဲလိာ်ပခံဒီး တွံၢ်ထီၣ်မိၤထီၣ်လိာ်

သးဒီးပိၣ်မုၢ်မၤသကိး, တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပ
လိာ်ဘၣ်သပုၢ်ကတၢ်လီၤ. သးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အိၣ်
ယိဒိတသ့ဘၣ် ပိၣ်မုၢ်တၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်
ယၢ်ကအါထီၣ်အဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်ကစၢ်ကဘၣ်ဂဲၤလိာ်
အါထီၣ်, ဒ်န့ၣ်အသိး ပိၣ်ခွါလၢအသနၢ်န့ၣ်က က
ဘၣ်တွံၢ်ထီၣ်မိၤထီၣ် ဘၣ်ပိၣ်မုၢ်မၤသကိး, ဘၣ်ပိၣ်လုာ်
ပိၣ်ပုၤလိာ်သးအါထီၣ် အလီၤအိၣ်သပုၢ်ကတၢ်လီၤ”.

ကညီပိၣ်မုၢ်ကရၢအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤ
ဝဲ ၁၉၄၉ နံၣ် ဒီးဘၣ်တၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤက
ဒါက့ၤအီၤ ဝဲ ၁၉၈၅ နံၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်ခဲအံၤက
ညီပိၣ်မုၢ်ကရၢအိၣ်ဒီးအကရၢဖိ ၇၀,၀၀၀ ဘျဲၣ် လၢ
အမ့ၢ်ဝဲ ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ အအိၣ်ဆိးဝဲလၢကီၢ်သူ
လုၤအပူၤဒီးဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ
ကွီၣ်တဲၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤကီၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ. ကညီပိၣ်မုၢ်က
ရၢမ့ၢ်ဝဲပုၤထူလံၤပိၣ်မုၢ်တၢ်ကရၢကရိတဖုလၢအတီခိၣ်
ရိၣ်ခဲဒီးကဒိသတၢ်အဂီၢ်ဒီး ပိၣ်မုၢ်ကရၢဝဲကျိၤအ
တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကဲထီၣ်တၢ်မၤ
စၢၤလၢ ပိၣ်မုၢ်, ဖိသ့ၣ်ပိၣ်မုၢ်, ဖိသ့ၣ်ဒီးပုၤလၢအလိာ်
ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤလီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ် လၢအအိၣ်လၢကညီ
တတၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ■

ပပာ်ကဖၢလၢဘၣ်ပသးလၢပအိၣ်ဒီးပိၣ်မုၢ်ခိၣ်န့ၣ်
တဖၣ်လၢအမၤတၢ်လၢဟ့ၣ်လီၤသးလၢအကတီၢ်
ယံၣ် မၤတၢ်လၢအနီၣ် ၂၀ ဘျဲၣ် ၃၀ ဘျဲၣ်, တၢ်
ဘူးတၢ်လဲတက့ၢ်ဘၣ် ဒီးဟ့ၣ်လီၤသးလၢပုၤက
လုာ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ် ဒီးပိၣ်မုၢ်တၢ်ဒိၣ်
ထီၣ်ထီၣ်အယီၤ မ့ၢ်မုၢ်န့ၣ်တန့ၣ်လၢပပာ်လၢပာ်က
ပိၤပသးဒီး ပပာ်ကဖၢလၢပသးဒီးပမၤလၢကပိၤ
ဘၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ကညီဖိ, လီၤခၢၣ်သးကညီပိၣ်မုၢ်ကရၢအကရၢခိၣ်

လိာ်ဘၣ်တၢ်သိာ်တၢ်သီလၢကဒီသဒၢပှၤထူလံၤဖိခွဲးယၢ်

၆၀၁

က လုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိလၢကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ပှၤတဖၣ် ဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်တပှၤပီၤဒ်သိးတဖုးအိၣ်ထီၣ်လံာ်တၢ်သိာ်တၢ်သီလၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကွၢ်ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိအတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤ အလုာ်လၢ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ ပာ်ယုာ်ဒီးအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ခွဲးယၢ် ဖဲလၢအုၤဖြၣ် ၈ သီ ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိာ်တၢ်သီတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်ပာ်ထံနီၤဖးအီၤလၢကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ပှၤတၢ်ပြးအပှၤကူၣ်လိာ်တၢ်အထီကတၢ်တဖု (Senate) ဒ်သိးတၢ်ကထုးထီၣ်သုအီၤလၢကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ဒီးတဘျီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ကွၢ် ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၤတဘျီမံၤန့ၣ်လီၤ. အဒိ, ပှၤကွီၣ်တၢ်ဖိတနီၤတနီၤဟံၣ်ဘၣ်ဒီးထံၣ်ကမၣ်ဝဲလၢ ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိတဖၣ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအလီၤလီၤဆီဆီ ဒီးတဲဆါဝဲကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိလၢကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ပှၤတဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်တမ့ၢ်ပှၤကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ဖိဘၣ်. အကဲဝဲပှၤဟဲယုာ်န့ၣ်အိၣ်လၢပှၤကွၢ်အထံအကီၢ်

ကလုာ်ဖျၢၣ်ဖိတဖၣ်ဆိၣ်ထွဲဒ်သိးတၢ်သိာ်တၢ်သီလၢကဒီသဒၢပှၤထူလံၤဖိခွဲးယၢ်ကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်. တၢ်ဂီၤ-IMN

န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကတိၤဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်ကတိၤခဲၣ်သ့ၣ်ဂီၤတၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်သမံသမိးကွၢ်အီၤလၢတၢ်စံာ်စိၤတဲစိၤ (Historical Inquiry) န့ၣ် ဖျါဝဲလၢ ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိလၢကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ပှၤသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဆိးလၢလီၢ်ကဝီၤဖဲန့ၣ်အပှၤလၢပှၤလံၤလံၤ တချုးဒီးလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိလၢကီၢ်ကွီၣ်တၢ်အိၣ်တစ့ဘၣ် ဒီးအိၣ်အါန့ၣ်ဒီး ၆၀ ကလုာ်ဒီး အိၣ်ရဲလီၤအသးသက့ၤကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ပှၤလီၤ. ပနီၤဖးအီၤဒ်အတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်သ့ ၄ ကရူၢ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ

- ၁. ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိအိၣ်ဆိးလၢပှၤလၢကျါ ဒ်အမ့ၢ်မၤနံၢ် (Mani), မၤလၢတြး (Malabri)
- ၂. ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိအိၣ်ဆိးလၢကစၢ်ကျါ ဒ်အမ့ၢ်ပှၤကညီ (Karen), မိ (Hmong), အၤခၤ (Akha)
- ၃. ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိအိၣ်ဆိးလၢတၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒ်သိးထဲၤအမံ (Tai Dam), ထဲၤလုး (Tai Lue), ဖျုထဲ (Phu Thai), ခွီ (Chong), ကွဲ (Kui), ကၤလၢင် (Kalemg)
- ၄. ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိအိၣ်ဆိးလၢပိာ်လဲၣ် ဒ်သိးအူရၢၣ်လၢဝီ (Urak Lawoi), မိၤကဲ (Morgan), မိၤကွဲ (Morglan) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကလုာ်ဖျၢၣ်ပှၤထူလံၤဖိအနီၣ်ဂံၢ်ဖိကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ပှၤလၢဘၣ်တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါအီၤဖဲ ၂၀၀၂ နံၣ်န့ၣ် အိၣ်အဂၤ ၆,၁၀၀,၀၀၀ ဂၤ, တၢ်မ့ၢ်ထီၣ်သတြးဒီးပှၤကီၢ်ကွီၣ်တၢ်အထံဖိကီၢ်ဖိနီၣ်ဂံၢ်ခဲလၢ် မ့ၢ်ဝဲ ၉.၆၈ မျးကယၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးလၢတၢ်သးဟ့, တၢ်ထံၣ်ဆဲးဒီး

တၢ်ဟံၣ်တၢ်ကမၢၣ်လၢ ကလုာ်ဖျါပုၤထူလံၤဖိအယိကဲ ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. အဒိ, တၢ်ကတိၤတဲဟးဂီၤကလုာ်ဖျါပုၤထူလံၤဖိအမ့ၢ် ပုၤလၢ အမၤဆါကသံၣ်မူၤဘျီ, မၤဟးဂီၤသ့ၣ်ပုၤဒီးန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၣ် တဲဝဲလၢတဘျီဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ခိၣ် ဂီၤဘၣ်, တၢ်တတူၢ်လိာ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်န့ၢ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်ခွဲး ယၢ်လၢအဟဲလီၤစၢၤလၢမိၢ်ပၤဖဲဖုအစၢၤသိးကမံးအိၣ် မၤအိၣ်တၢ်အဂီၢ်ဘၣ်, တၢ်တပျဲအဝဲသ့ၣ်ဖဲးခဲးသံၣ် ဘၣ်, အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်လဲၤယုအိၣ်တၢ်လၢပုၤပုၤစ့ၢ်ကီး ပုၤ ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ကမၢၣ်, အါစုအါဘျီပုၤတနီၤနီၤဘၣ် ဖိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်အန့ၢ်အီၤလၢပိာ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ကလုာ်ဖျါ ပုၤထူလံၤဖိလၢကီၢ်ကီၢ်တၢ်တၢ်ပုၤတဖၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ် တၢ်ခဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ် တုၤဒၣ်လဲာ်တၢ်ကတိၤဖိအိၣ်ထီၣ် တဖျါလၢအစံးဝဲဒၣ် “နကဲကလုာ်ဖျါပုၤထူလံၤဖိ လၢကီၢ်ကီၢ်တၢ်တၢ်ပုၤတဖၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ် နတၢ်ကမၢၣ် အိၣ်လဲ” န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးအိၣ် လၢပုၤလၢကျါ, အတၢ်အိၣ်မူ စးထီၣ်လၢအိၣ်ဖျါတုၤ လၢအသံ အိၣ်မူသယံးဒီးသ့ၣ်ပုၤလၢပုၤလံၤလံၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဟ့ၣ်အခွဲးလၢကအိၣ်ဆိးလၢ ပုၤပုၤအဂီၢ်ဘၣ်. ထဲဒၣ်ပုၤလဲၤဟံးန့ၢ်သ့ၣ်လၢပိာ်ဖိထဲတ ဘ့ၣ်လၢပုၤပုၤန့ၣ် ပုၤတၢ်ကမၢၣ်အိၣ်ဝဲလံၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်လီၢ်တနီၤနီၤအပူၤ ပုၤဘၣ်တၢ်နီၤဟးထီၣ် ကွံာ်အီၤလၢအသဝီပုၤဒီးတသဝီန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယိ မၤဘၣ်ဒိဝဲကလုာ်ဖျါပုၤထူလံၤ ဖိအိၣ်ဆိးလၢကီၢ်ကီၢ်တၢ်တၢ်ပုၤတဖၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ် မးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးဟံၣ်စၢၤလၢတၢ်လီၢ်အဝဲန့ၣ် တချုးလၢပဒိၣ်ထုးထီၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးကအိၣ်မူထွဲဒ်အမိၢ်ပၤဖဲဖုအစၢၤသိးအိၣ်မူ ထွဲဝဲဒ်န့ၣ် တန့ၢ်ဘၣ်. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ဆၢကတီၢ်ခဲ အံၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢမ့ၢ်ဂ့ၢ်, အကျိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ဘူးလၢကလီၤမၤအယိ အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖျါလိာ်သး ယု ထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ဒ်သိးကီၢ်ကီၢ်တၢ်တၢ်ပုၤတဖၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ် အိၣ်ထီၣ်န့ၢ် “တၢ်ဒိသအခွဲးယၢ်ဒီးဆိၣ်ထွဲစၢၤကလုာ်

ဖံၤထၢ, ကီၢ်ကီၢ်တၢ်တၢ်ပုၤတဖၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ်သးဂ့ၢ်ဝီ ဆိၣ်ထွဲဒီး ထံၣ်ယုဒ်သိးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢကီၢ်ကီၢ်တၢ်ပုၤထူလံၤဖိခွဲးယၢ်က အိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်. တၢ်ဂီၤ-IMN

န့ၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲ” တၢ်သိၣ်တၢ်သီ တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဘျီအံၤအဆၢဒိၣ်အိၣ် ဝဲ ၆ ဘီ ဒ်လၢလၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ် ၁. ကလုာ်ဖျါပုၤထူလံၤဖိအခွဲးယၢ်လၢတၢ် ဟံၣ်လီၤတဖၣ်

အဆၢဖိ ၁ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးတၢ်သိၣ်လိမၤလိလံာ် အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်-ကလုာ်ဖျါပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်အတၢ် ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်လၢ တၢ်တဘျီမၤဆူၣ်ဟံၣ်တၢ်ကွံာ်အတၢ် ဆဲးတၢ်လၢ လၢတၢ်မၤဆူၣ်လီၤလီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် မ့တမ့ၢ် တၢ် ယုကျဲတဘျီဘိးသိးကမၤလီၤမၤကွံာ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ် ဆဲးတၢ်လၢဘၣ်. ဒီးကလုာ်ဖျါပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်အတၢ် ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်လၢ ကဟံၣ်ယၢ်, ဟံၣ်ဖျါထီၣ်, ဒီးစိာ်ခိအ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်စုၢ်တၢ်န့ၢ်, ဒီးထူလံၤတၢ်ဆဲး တၢ်လၢ လၢဟံၣ်ဖိယိဖိအပတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, သဝီအပတီၢ်မ့ၢ် ဂ့ၢ်, ဒီးလၢကမ့ၢ်ကျါမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ ၂ ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်စုၢ်လီၢ် ခိၣ်ခိၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်-လၢကလုာ်ဖျါပုၤထူလံၤဖိ အဂီၢ်န့ၣ် ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတမ့ၢ်ထဲလၢတၢ်စုၢ်လီၢ် ခိၣ်ခိၣ်ဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဟံၣ်ဒ်အမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အသးသမူ ဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်ဝဲလၢ ကသုအိၣ်မၤအိၣ်

ဒီးလုၣ်အိၣ်အသးသမူဒီးအဟံၣ်ဖိဃီဖိ င်အလုၣ်အလၢ အသး, အဟီၣ်ခိၣ်လံာ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့ပ ဒိၣ်တဘၣ်မဆူၣ်သုးအလီၢ်အကျဲဆူတၢ်လီၢ်အဂၤဘၣ်.

အဆၢဖိ ၃ တၢ်ဆၢတၢ်လီၢ်နီၢ်ကစၢ်သး တၢ်ခွဲးတၢ် ယၢ်- ကလုၣ်န့ၣ်ပုၤထူလံာ်ဖိတဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် အိၣ်လၢကဆၢတၢ်လီၢ်အတၢ်အိၣ်မူသ့ လၢအဘၣ်ထွဲ ဒီးပုၤတတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ မ့ၢ်ဂ့ၤ မ့တမ့ၢ် အထံၣ်ဂီၢ်ကီၢ်သး ခဲလၢၢ်အံၤန့ၣ် ပဒိၣ် တဘၣ်ဟဲၣ်ဂီၢ်စုၣ်ခိၣ်, မၤတံာ်တၢ် မ့တမ့ၢ် ဟဲၣ်မၤဘၣ် ဒိဘၣ်ထံးအဝဲသ့ၣ်ပုၤထူလံာ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ ၄ တၢ်ထဲသးတုၤသးဒီးတၢ်နီၤဖးတၢ်အန့ၣ်အ ဆၢတအိၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်-ပုၤကိးဂၤကဘၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအထဲသးတုၤသး ကလုၣ်န့ၣ်ပုၤထူ လံာ်ဖိမ့ၢ်ကတိၤကျိၣ်လီၤဆီ, ကူကလီၤဆီ, အိၣ်ယံၤဒီး ဝှံးဒိၣ်ဘၣ်ဆၣ် တၢ်တဘၣ်ပၢ်ဆံး, သးဘၣ်အၢအဝဲ သ့ၣ်ဘၣ်. တၢ်ကဘၣ်ပၢ်ကဲအဝဲသ့ၣ်ဒ်သးသး င်ပုၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဂၤအသးလီၤ.

ကလုၣ်န့ၣ်ဖိတဖၣ်ဆိၣ်ထွဲဒ်သးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢကဒီသပုၤထူ လံာ်ဖိခွဲးယၢ်ကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်. တၢ်ဂီၢ်-IMN

အဆၢဖိ ၅ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ပဒိၣ် အတၢ်ကွၢ်ထွဲမၤစၢၤလၢလၢပုၤပုၤ- အဒိ, င်အမ့ၢ် တၢ် သိၣ်လိမၤလိ, ကမ္ဗၢၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, လီမ့ၢ်အူ တၢ်ဒ်အံၤတဖၣ် ကဘၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲဒ်သးသးန့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ ၂.တၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ကလုၣ်န့ၣ်ပုၤထူလံာ်ဖိ ခွဲးယၢ်လၢကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်ပုၤ ကမံးတံာ် လၢကမၤမူဒါ ကွၢ်ထွဲကလုၣ်န့ၣ်ပုၤထူလံာ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ပၣ် ဃုၣ်ဝဲဒ်

၁.ပုၤပၤလီၤဆၣ်နီၤ- ကိတိၢ်ခိၣ်ကျိၢ်

၂.ပုၤပၤလီၤဆၣ်နီၤ (၂)- ကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိ ခွဲးယၢ်ကမံးတံာ်ခိၣ်ကျိၢ် မ့တမ့ၢ် ခၢ်စး

၃.ပဒိၣ်အခၢ်စးဝဲၤကျိၢ် ၇ ဘိ အခၢ်စး- လၢအ မ့ၢ်ဝဲ ထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤဝဲၤကျိၢ်, သဲးဝဲၤကျိၢ်, ကူၣ်သ့ဝဲၤ ကျိၢ်, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဝဲၤကျိၢ်, ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၣ်တၢ်စု လီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ဝဲၤကျိၢ်, ပုၤတတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီး ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဝဲၤကျိၢ်.

၄.ပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ၆ ဂၤ- ကဘၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအိၣ်ဒီး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ထွဲဒီးကလုၣ် န့ၣ်ပုၤထူလံာ်ဖိတၢ်ဆဲးတၢ်လၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကလုၣ်န့ၣ်ပုၤ ထူလံာ်ဖိမ့ၢ်ဆၣ်မ့ၢ်ဂီၢ်တၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဝဲၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ် သိၣ်တၢ်သီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကူၣ်သ့ပီညါမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့တမ့ၢ်တၢ် သ့ၣ်တၢ်ဖျးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၅. ကလုၣ်န့ၣ်ပုၤထူလံာ်ဖိအခၢ်စး ၅ ဂၤ - ကဘၣ် တၢ်ယုထၢထီၣ်အီၤလၢ “ထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤကလုၣ်န့ၣ်ပုၤ ထူလံာ်ဖိကိၣ်ကးကရၢ (ကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်)”

၆. ကရၢသဘူ ၃ ဂၤ - ကဘၣ်ဟဲၣ်လၢတၢ်ကရၢက ရီၤလၢအတမ့ၢ်ပဒိၣ်ဘၣ် ဒီးကဘၣ်မၤသကိး တၢ်ဒီးကလုၣ်န့ၣ်ပုၤထူလံာ်ဖိ တဘၣ်စ့ၤန့ၣ် ၅ နံၣ် ဘၣ်လီၤ.

ကလုာ်ဖျါအိၣ်ဆဲးတၢ်လၢကီၢ်ကွီၣ်တၢ်အပူၤတဖၣ်ပၤဖျါထီၣ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢခီၣ်ဖျါတၢ်အူၤ. တၢ်ဂီၤ-IMN

အဆၢနီၣ် ၃. ကီၢ်ကွီၣ်တၢ်ကလုာ်ဖျါပူၤထူလံၤဖိကီၢ်

ကးကရၢ- မ့ၢ်ဒ်သိးကလုာ်ဖျါပူၤထူလံၤဖိအခၢၣ်စးတဖၣ်ကတီၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဒီး ပၤဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢအတူၢ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ်ဆူတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢအပတီၢ်.

အဆၢနီၣ် ၄. ကလုာ်ဖျါပူၤထူလံၤဖိမ့ၢ်ဆုၣ်မ့ၢ်ဂီၤတၢ်အိၣ်မူဒီးတၢ်စံၣ်စိတၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖျါ-

မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ထၢဖျါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, တၢ်ကျၢၣ်ဘၣ်ကျၢၣ်သ့, ကလုာ်ဖျါအတၢ်စံၣ်စိတၢ်စိတၢ်ဘၣ်တဖၣ် ဒီးပၤဖျါဒုးကဲထီၣ်က့ၤလၢတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပျၢတခါဒီးမ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကသူအီၤလၢတၢ်ကဟုကယၢ်ခွဲးယၢ်ဒီးနၢ်ပၤပျၢတတၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢနီၣ် ၅. တၢ်လီၤလီၤဆီလၢအကဘၣ်ကဟုကယၢ်ကလုာ်ဖျါပူၤထူလံၤဖိမ့ၢ်ဆုၣ်မ့ၢ်ဂီၤတၢ်အိၣ်မူ-

တၢ်ကဘၣ်ပၤလီၤတၢ်လီၤလီၤဆီ ဒ်သိးကအုၣ်ကီၢ်ကလုာ်ဖျါပူၤထူလံၤဖိမ့ၢ်ဆုၣ်မ့ၢ်ဂီၤတၢ်အိၣ်မူ အဒိ, တၢ်ဖံးအိၣ်မူအိၣ်အလီၢ်, လုၢ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ

အတၢ်လီၢ်, တၢ်လီၢ်စိဆွဲၣ် ဒီးတၢ်ကဘၣ်ပၤပနီၣ်, မၤနီၣ်မၤယၢ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဒ်သိးတၢ်ကဟုကယၢ်အီၤကသူအဂီၢ်လီၤ.

အဆၢနီၣ် ၆. တၢ်ကဟုကယၢ်ကလုာ်ဖျါပူၤထူလံၤဖိခွဲးယၢ်ဒီးမ့ၢ်ဆုၣ်မ့ၢ်ဂီၤတၢ်အိၣ်မူကမံးတံၢ်တၢ်မၤလီၢ်-

မ့ၢ်ဝဲဒၣ် တၢ်သူၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလီၢ်လၢအအိၣ်စံၣ်အိၣ်ကျၢၤဒီးယုထၢထီၣ်ခၢၣ်စး မ့တမ့ၢ်ပျၢမၤတၢ်ဖိ လၢကကွၢ်ထွဲမူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤတခါအံၤ ဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီပၤလီၤဝဲအသိး မ့ၢ်ဒ်သိးကဘၣ်လီၢ်ဖိမံးလီၢ်အသးလၢပဒိၣ်အခၢၣ်စးဒီးပျၢအတၢ်အဘျၢၣ်စၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဘျၢၣ်အံၤတမ့ၢ်ထဲလၢကဘၣ်ကဟုကယၢ်ကလုာ်ဖျါပူၤထူလံၤဖိထဲတမံၤစိဘၣ် မ့ၢ်တၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်အရူၤဒိၣ်ဖးဒိၣ်တခါလၢအပၤဖျါထီၣ်ကီၢ်ကွီၣ်တၢ်န့ၣ် တူၢ်လီၢ်တၢ်အါမံၤအါကလုာ်အတၢ်လီၤဆီ လၢအမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ထဲသိးတူၤသိးအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဒီးပၤကဲဝဲပျၢဟီၣ်ခိၣ်ဖိကိးဂၤအလုၢ်အလုၢ်န့ၣ်လီၤ. ■

လာတနာရီအတီပူနကနာဘာတဂ်လီဆီ

ဘွာကနာ-လူသီဖိဒု

န မှ်ကွာ်လာဟီၣ်ခိၣ်ဖျါညါအတီကွာ်ဒီးအတီဟူးတၢ်ဂဲၤန့ၣ် နကကမာကမာတၢ်ဒီးနကဖုးဘၣ်နသးလာနကမာလိတၢ်လာအဲၤသ့ၣ်အယိန့ၣ် တၢ်ဂၢ်ကထီဒီးကရဲးဝဲဒၣ်လာနဂီၢ် ဒီးနခိၣ်ကဆါမဲၢ်ကခံးသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အယိန့ၣ် ပကွဲမုၢ်ယီၤနုၤလာနကကွာ်ထံဒီးအိၣ်ခိးဒီးကနၣ်နဲဒၣ်ကီၢ်လာနအိၣ်လာအပူတဘျီအံၤန့ၣ်တက့ၢ်.

ကီၢ်လာပအိၣ်လာအပူတဘျီအံၤ ပထံၣ်ဒီးပသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဒၣ်အမ့ၢ် (လာ) ခွဲဖျါအတီအိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအသးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးလာ (လာ) ခွဲဖျါအပူန့ၣ် တၢ်ကအုကစွါ, တၢ်ဟီၣ်တၢ်ယၤပျဲဒီးတၢ်မဲၢ်ထံမဲၢ်နီၤလာအပူဝးဝးန့ၣ်လီၤ. (လာမနုၤအယိလဲၣ်, ဘၣ်မနုၤအယိလဲၣ်, ဘၣ်မနုၤအယိလာတၢ်ကဘၣ်မအသးန့ၣ်လဲၣ်) နမ့ၢ်စံးန့ၣ်ဒီး တၢ်စံးဆာတခီကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်လာပူတဘျီ မ့တမ့ၢ် ပူတဖုဒ်ပစံးတၢ်အသိး (ဖဆပလ), (မဆလ), (နဝတ), (နအဖ), ဒီးတုၤလာအဲအံၤတဘျီလာအမတၢ်ထီၣ်တၢ်လီၤတၢ်တၢ်ထြးတၢ်ထီၣ်မးဝးဝးလာကီၢ်ဒီးတဘျီအံၤအပူန့ၣ်လီၤ. ခိဖျါပူတဘျီ, ပူတဖုလာအဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဖီၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိတပယုၢ်ယီၤအယိ ဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်နုၤတၢ်ဟီၣ်တၢ်ယၤ, တၢ်မဲၢ်ထံမဲၢ်နီၤ, တၢ်ဖျါလီၤယၢ်လီၤ, တၢ်သ့ၣ်တၢ်စီၤ, တၢ်လီၤမူလီၤမၢ်, တၢ်လီၤမုၢ်လီၤဖးဒီးတၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒီးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဲအံၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကွာ်ဆၢၣ်မဲၢ်တခါလာ အဲသ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ပူန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ပဝဲဒၣ်ဆါဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤတကးဘၣ်အမဲၢ်ညါ မ့ၢ်မဆါတနံၤညါအံၤ တၢ်လာအဟဲဒီးကီၢ်တၢ်ကီၢ်ဘီယီၤနုၤအဲအံၤတခါဒ်အမ့ၢ် (ဟီၣ်ခိၣ်

ဒီးတဖျါအတီကီၢ်သးထီၣ်, ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးလာကျဲအဘိဘိန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်နနီၤဟူဘၣ်စ့ၢ်ကီးခါ, လာပီၣ်လဲၣ်နံၤကမိကပၤ ပီၣ်လဲၣ်ထံတပျါတပျါဒီးလုၢ်ဘၢကွံာ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ်တနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်အယိ, ကလံၤမ့ၢ်ဟဲအူတၢ်တပျါတပျါ, ဒီးမဟးကွံာ်ဟးဂီၢ်တၢ်အယိ, ထံကၢ်ဟီၣ်လၢ်ဒီးထုးထီၣ်ကွးလီၤကွံာ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါအယိ, တၢ်ယုးတၢ်ယၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤဒီးမဟးဂီၢ်တၢ်လာကီၢ်သ့ၣ်လုၢ်ဒီးတဘျီအပူန့ၣ်ဆီကမိၣ်တဂ့ၤ. ဆီမိၣ်ထဲနကီၢ်မ့ၢ်တြီၢ်တဘျီန့ၣ်ဘၣ်လီၤ. ဘုသိၣ်, ဇွဲၣ်လီၤ, လူသီဝဲ ၂၀၂၄ နံၣ်အပူ ပုထုလံၤဖိအတီအိၣ်မိၢ်ပုၢ်မ့ၢ် (ဘုသ့ၣ်တဖၣ်သၢပူန့ၣ် အိၣ်တုၤကွဲဝဲဒၣ်တပူန့ၣ်လီၤ. ပုလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် မိၢ်ဟ့ၣ်ယုၢ်ပာ်ဟ့ၣ်သါတဖၣ် မၤသ့အိၣ်သ့ဒဲးဒၣ်, မ့မ့ၢ်ပုဖျါဖိယၢ်ဖိဘၣ်ဆုလုၤကွဲသ့ၣ်တဖၣ် အဲသ့ၣ်ဖျါလံၤဒီးဘၣ်တၢ်အဲၣ်နုၤအီၤလာကျဲအကပၤကပၤန့ၣ်လီၤ. ပုလၢအစုအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟးဖျါတၢ်အိၣ်မိၢ်ပုၢ် ၃၀၀ ဘး ၃၅၀ ဘး

ပုလီၤကွဲၤလုလီၤတၢ်ရုလီၤတၢ်ကလုၢ်သန့, တၢ်ဂီၤ-ခဲစါ

တနင်္ဂနွေ ၄၀၀ ဘး တနင်္ဂနွေ၊ ၄၅၀ ဘးတုလဲအံ၊
ဘဉ်လီ၊ ခီဖျိဘုအပူ၊ ၄၅၀ ဘးအံ၊ မှဲဒဲဘုဘဉ်
သးအနုလီ၊ ဘုဘဉ်သးအံခီဖျိတံလူးတံယံအ
တံမဘဉ်ဒဲဘဉ်ထံးအဖီခိဉ် ဒဲတံဟ်ပနီဉ်ဘုဘဉ်သး
အဒီးဟုသးတအံတနင်္ဂနွေလၢဘဉ်၊ ဒဲတံဟ်ပနီဉ်ဟု
သးတအံအဖီခိဉ် တံနုထံအ ၆၄ ဘဉ်တနင်္ဂနွေလၢဘဉ်
ကနုကွဲဒဲတံနုထံအ ၅၀ ဘဉ် တုလၢ ၄၀ ဘဉ်
ခီဖျိဘုအဆးတပျဲလၢဘဉ်အယိနုလီ၊ အယိနုဟု
သးတံနုထံအ ၄၀ ဘဉ် မှဲကဲထီဉ်ဘဉ်ဖုး ၄၅၀ ဘး
နု နကဲပျဲဖျိနုအီဉ်ဘဉ်ကနုခါ၊ တံဝဲအံတံ
ကအုကစွါဒီးတံဟ်တံယံအကွဲနုလီ၊

မှဲစံးဒဲနုဒီးမှဲပကအိဉ်ဒဲဘဉ်တံနုလီခါ၊
မှဲတမှဲတခီ ပကမဂုထီဉ်ပတံဆိကမိဉ်ဆိကမးသုဉ်
တဖဉ်ခီဖျိမှဲမဆိတနုညါအံ၊ ပုအိဉ်စုကီးဒီးတံဆိ
လီပလီဒဲအမှဲ တံဆဲးကျိးဆဲးကျိတံလၢအဂုလၢ
ကျဲအကပကပမုဂု၊ တံတိစၢမၤစၢတံဒီးတံကဟု
ကယံလိာ်သးဆုလံာ်ခီတံမကျဲ၊ ဆုထးခီတံမကျဲ
သုဉ်တဖဉ်အိဉ်ရဲဉ်လီပလီစၢအသးတဆိဘဉ်တဆိ ဒဲ
သိးပကခီဖျိတံဖျိတံနုဒီးတံကအုကစွါလၢကျဲအ
ကပကပကသုအဂီၢ်နုလီ၊ အယိသတးဒီး ပကွဲ
မှဲဘဉ်ပဝဲဒဲလီလီဆိဆိပဝဲပုကညီဖိသုဉ်တဖဉ်

ဒဲကနုသကီးပုလိာ်ကွဲလုလီတံရလီတံကလုာ်(FM 98.5)
ဝဲဟီလီခီ ၆-၇ နနီဉ်တက့၊ တံဂီ-ခဲဗဲ

လၢအအိဉ်လၢဟီဉ်ခိဉ်တဘဉ်အံအချးဝးမှဲဂု၊ ကီၢ်
ပုလၢအမဲါတြါနီတြါခီဖျိတံဒုးပျိပုသုဉ်တဖဉ် လၢ
သုကမှဲဝဲဒဲပုလၢအအိဉ်လၢတံကီဉ်မဲာ်ကီဉ်နီဉ်
နီဉ် ပုဒီးတံယုသုဉ်ညါတံလၢကျဲအကပကပနု
လီ၊ တံယုသုဉ်ညါအတံဟူးတံဂဲလၢယအဲဉ်ဒီးဒုး
သုဉ်ညါသုဆိဆိမှဲဒဲအံလီ၊ မဲသုကဟံးနုတံဆိ
ကတီၢ်ထဲတနုရဲဉ်ဖိ ဝဲ ဟီခီ ၆းဝဝ နနီဉ်ရဲဉ် တု
လၢ ၇းဝဝ နနီဉ်ရဲဉ်ကချးကစီဒီခါ၊ ဝံသးစုကျဲးစး
ဟံးနုဘဉ်အီမိဉ်...ပုလိာ် FM ကွဲလုလီအိဉ်ခိး
ကွဲလံာ်ဘဉ်နုလၢနကဒိကနုဘဉ်အီနုကီးဟီဒီး
နုလီ၊ နမှဲဒိကနုဘဉ်ပုလိာ် FM တံကစီဉ်ကီး
ဟီဒီးနု နကနီဉ်ဟုဘဉ် ဝဲ KNU ခိဉ်နု၊ KNLA
ခိဉ်နု၊ KWO ခိဉ်နု၊ KYO ခိဉ်နု တကးဘဉ်အမဲာ်
ညါ ကရုာ်ကရုာ်သုဉ်တဖဉ်အတံဟ်ဖျိမၤသကီးတံ
ဒီးရလီတံဂုာ်တံကျိဒဲပစံးတံအသိး ကီၢ်သုလုအ
တံစံဉ်စိတဲစိသနုဉ်၊ ထံဂုကီၢ်ဂုတံဟူးတံဂဲတံ
ဒုးတံယုသနုဉ်၊ တံအိဉ်ဆုဉ်အိဉ်ချသနုဉ်၊ ခိဉ်ယု
နုဆၢတံမကျဲသနုဉ်၊ လုာ်လံာ်ထုသနုဒီးတံဆဲးတံ
လၢသနုဉ်၊ လုာ်ဖိထီဖိဒီးတံအံအုကမဲသနုဉ်၊ ထံ
ကျိထံကွဲဒီးတံမုတံမဲသနုဉ်၊ တံတတံတနီလၢ
အကဲထီဉ်ဒီးမအုာ်ပုကသုသုဉ်တဖဉ်အသနုဉ်၊ တံ
အဂုအဂုကအိဉ်ဒဲအါမးနုလီ၊ တံအသနုဉ်လၢ
အအိဉ်ဖျါထီဉ်တံနုမှဲနုဟုဘဉ်အီလၢတဟီဒီးတ
ဟီထဲတနုရဲဉ်ဖိအဆၢကတီၢ်နု ကမှဲဝဲဒဲတံစိာ်
ခိသးသမုလုာ်ဒိဉ်ပုဒိဉ်လၢအအိဉ်လၢတံကအုကစွါ
အပျိပုသုဉ်တဖဉ်အတံဘျးတံဖျိနုလီ၊ အဆိ
ဆိခဲအံ ပထံဉ်ဘဉ်လၢပုအါဂုအတအိဉ်ခိးဒိကနု
ဘဉ်ဝဲဒဲတံကစီတံဂုာ်တံကျိဘဉ်ဆၢဘဉ်ကတီၢ်
ဘဉ်အယိ ထီဘိကဒုးကဒုဉ်တံအါမးလၢတံကရု
ကရိတခါခါအဖီခိဉ်နုလီ၊ အယိခဲအံကွဲယီကွဲ
ပုဖိဝဲဖိဆုဟီခီ ၆းဝဝ နနီဉ်ရဲဉ်ဒီးတုလၢ ၇းဝဝ နနီဉ်
(FM 98.5) အပူ မှဲဒဲသိးဒီးသုကကဲထီဉ်ဘဉ်ကုပု
ထူးပုတံလၢတနုရဲဉ်ဖိအတံပုနုလီ၊ ■

ဘိဉ်သိဉ်အသးသမူအဂုာ်

သုလုကီုစုာ်

ဝဲဒဉ်ပုကညီဖိတဖဉ်ပအိဉ်ဒီးန့ဆဉ်တၢ်အိဉ်ယၤလီုဆီဒဉ်တၢ် တၢ်မံလၢလၢအထူးအတီအါမံအါကလုာ်လၢပဟီဉ်ကဝီတၢ်အိဉ်တၢ်ဆိးအလီုအကျဲန့ဉ်လီု. တၢ်ထူးတၢ်တီလုာ်ဒိဉ်ပွၤဒိဉ်တဖဉ်အါကလုာ်လၢပတသုဉ်ညါအိဉ်ဆိးလၢပဟီဉ်ကဝီအပူတဖဉ်ကအိဉ်စ့ကိးဝဲအါမံ မ့ၢ်လၢတၢ်တယုသုဉ်ညါအီလၢတၢ်လီုကိးတီဒီးအပူဒီးဘဉ်အယိန့ဉ်လီု. တၢ်ထူးတၢ်တီလၢအအိဉ်ဒီးပုအါမံအါကလုာ်ပကျါ တၢ်မံလၢဆဉ်ဖိကီုဖိလၢအမ့ၢ်ဘိဉ်သိဉ်စ့ကိး မ့ၢ်ဝဲဒဉ်ပန့ဆဉ်တၢ်အိဉ်ယၤလုာ်ဒိဉ်ပွၤဒိဉ်အကျါတကလုာ်န့ဉ်လီု. ဘိဉ်သိဉ်မ့ၢ်ဆဉ်ဖိကီုဖိလၢတၢ်ဘဉ်ယိဉ်အိဉ်လၢအစၢကလီုတုာ်လၢဟီဉ်ခိဉ်ချၢလၢ (IUCN red list EN) အပူဒီးလၢ IUCN Red List အတၢ်ဟ်ဖျါဖဲလၢဒိဉ်စဲဘဉ် ၂၀၂၁ န့ဉ် အပူန့ဉ်ဘိဉ်သိဉ်မံလၢလၢအအိဉ်လၢပုာ်ပူတဖဉ်အိဉ်တုာ်ဒဉ်ထဲ

၃,၁၄၀ န့ ယဉ်ယဉ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအစၢဒိဉ်မးန့ဉ်လီု. လၢတၢ်န့ဉ်အယိ သုလုကီုစုာ်တၢ်ကစီဉ်တဘျီအံၤကဟဲစဲမၤန့ၢ်ဟ်အါထီဉ်ပုလၢဘိဉ်သိဉ်အကလုာ်အဂုာ်အကျါန့ဉ်လီု.

တၢ်ထံဉ်န့ၢ်အလီုအကျဲတဖဉ်

ဘိဉ်သိဉ် ကီုလၢဝါကိးလၢ (*Pantheratigris*) န့ဉ် မ့ၢ်သဉ်မံယီု (ခုအကလုာ်) အဒိဉ်ကတၢ်တကလုာ်ဒီးဘဉ်တၢ်ထံဉ်န့ၢ်အီလၢတၢ်လီုအါတီလီုဆီဒဉ်တၢ်လၢအုၤထံကီုတဖဉ်အပူန့ဉ်ဘဉ်တၢ်ထံဉ်ဘဉ်အီတရးကီု, ကီုလုာ်အိဉ်, ကီုကွီဉ်တဲဉ်, ကီုဘံဉ်ယဲးန့ဉ်, ကီုခဉ်ဘိဒယါ, ကီုမလုၤဂျါ, ဒီးကီုပယီု, တဖဉ်န့ဉ်လီု. ဘိဉ်သိဉ်တဖဉ်အိဉ်ဆိးဒီးရလီုအသးတၢ်လီုဖးလဲၤဖးကွၢ်ဒ်အဝဲသုဉ်တၢ်အိဉ်တၢ်အိဉ်ဒီးတၢ်လိဉ်ဘဉ်လၢတနံဒီးတနံအဂီုန့ဉ်လီု. အိဉ်ဆိးဝဲ

ဘိဉ်သိဉ်လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်အီတၢ်ဂီုလၢခဲမရၢဉ်တြး လၢကညီကီုစိဉ်ကီုသုလုကီုစုာ်. တၢ်ဂီု-KWCI

တၢ်လီၤအါတက့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢအတထီၣ်ထီၣ်ဘၣ်, ဒ်အမ့ၢ်တၢ်လီၤဖျၢၣ်အလီၤ, သ့ၣ်ပျၢၤလၢဟ့ၣ်အလီၤ, တၢ်တကီၢ်တခုၣ်အါအါဘၣ်အလီၤ, တၢ်တပျီၣ်လၢအိၣ်ဒီး တၢ်ဆူၣ်တၢ်မဲအလီၤ, သ့ၣ်ပျၢၤဒီးသ့ၣ်ထူၣ်ဝၣ်ဘိအိၣ်အလီၤ, နီၣ်ဖးထီၣ်ဒီးသ့ၣ်ထူၣ်ဆံးဆံးဖိတဖၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်အိၣ်ဆိးဒီးလဲၤခိဖျိတၢ်ကီၢ်, တၢ်စူၤ, တၢ်ဂီၢ်အလီၤသ့ၣ်ကိးဆၢကိးကတီၢ်ဒီး တၢ်ဖၣ်လဲၣ်အတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤန့ၣ် တၢ်ဂီၢ်တုၤလၢ (-၄၀) ဒ်ကရံၣ်စဲလံာ်ယၢ်ဖၣ်လဲၣ် အိၣ်မူၣ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်လီၤ. ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးအီၤလၢအအိၣ်စ့ၢ်ကီၢ်လၢတၢ်လီၤကစီၤထီၣ်ထီၣ် (၃၉၆၀-၄,၅၀၀) မံထၢၣ်အလီၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ညီၣ်န့ၣ်တၢ်လီၤဖဲလၢအိၣ်ဒီးထံ, သ့ၣ်ထူၣ်ဝၣ်ထူၣ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအိၣ်ဝဲသ့သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်န့ၣ် ဘီၣ်သိၣ်အိၣ်ဝဲသ့သ့ၣ်လၢန့ၣ်လီၤ.

နီၣ်ခိမိၢ်ပျၢၤတၢ်အိၣ်ဖျါ

ဘီၣ်သိၣ်န့ၣ်အဂံၢ်အဘါဆူၣ်, အမိၢ်ပျၢၤအဖုၣ်အဒု, အခိၣ်သၣ်ယံးဒီးအစုညါသး ခိၣ်ညါသးတဖၣ်ဖျါဂ့ၤ, အမဲၢ်ကိးဖးထီၣ်, အဆူၣ်အလွဲၤဂီၤယးဒီးသုတက္ကတထီၣ်တုၤလၢအမိၢ်ပျၢၤဒီးတဂၤအလီၤန့ၣ်လီၤ.

ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်အဖံးဘုၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဖျါဂီၤယဲး, ဘီၤဂီၤ, ကူလီၤတဘိတဘိလၢအမိၢ်ပျၢၤလီၤ လီၤတုၤလၢအဖံးဘုၣ်ဒီးအကူတဖၣ်န့ၣ်ဒိၣ်တနီၤ ဆံးတနီၤ, အအံၣ်, အလဲၤအထီၣ်, အဖုၣ်လီၤဆီလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ. အဆူၣ်အကူတနီၤ ဖျါဘိၣ်, ဖျါလီၤဝါ, ဒီးအကူတနီၤနီၤန့ၣ်ဖျါဝါဝဲဒၣ်ဒီးတနီၤန့ၣ်ဖျါသ့ၣ်ဒၣ်, ဒီးတနီၤန့ၣ်ဖျါဂီၤပျၢၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အကူစးထီၣ်လၢအခိၣ်သၣ်, မဲၣ်သၣ်, အမိၢ်ပျၢၤ, အမဲၢ်ဒီးလီၤတုၤလၢအလီၤဒီးတဖုၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢအမိၢ်ပျၢၤအဖိလၢအစုၣ်ခိၣ်ဒုၣ်, အဟၢဖျါ, အသးနီၤပျၢၤ, အကီၢ်ဘိ, အနီၤစၢအကီၢ်ပျၢၤခိၣ်ထိးတဖၣ်ဘိၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် ဝါစၢဝဲန့ၣ်လီၤ. အမဲၢ်ချံအဖိခိၣ်တုၤလီၤလၢအဘိးယးန့ၣ်အလွဲၤဝါန့ၣ်လီၤ. အနီၤကု

အလီၤခံန့ၣ်အိၣ်ဒီးအလွဲၤဝါတကဝီၤဖိတကဝီၤဖိန့ၣ်လီၤ. အိၣ်ဒီးအမဲၢ်ကိးဖးထီၣ်အဆူၣ်အလွဲၤဂီၤယး, ဂီၤယဲးဒီးသုတက္ကတက္ကန့ၣ်လီၤ. ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်စးထီၣ်လၢအဖံးဘုၣ်ခိၣ်ဒီးလီၤတုၤလၢအခိၣ်န့ၣ်အကစီၤထီၣ်ထီၣ် (၇၅-၁၀၇ စဲၤဒ်မံထၢၣ်), မ့ၢ်မ့ၢ်အခိၣ်တုၤလီၤလၢအမဲၢ်ကိးခံကတၢ်န့ၣ်ထီၣ် (၁၇၀-၂၀၈ စဲၤဒ်မံထၢၣ်), ဒီးယၢဝဲ (၁၁၈-၃၁၈ ကံလိ) န့ၣ်လီၤ. ဘီၣ်သိၣ်အဖါတဖၣ်ဒိၣ်န့ၣ်ဒီးအမိၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်အဂံၢ်ဆူၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. အကီၢ်ဘိဖျၢၣ်ဘၣ်ဆၣ်ဒိၣ်ဒီးတိၣ်, အဖံးဘုၣ်ခိၣ်လဲၤ, ဒီးအိၣ်ဒီးအယံးလၢအဒိၣ်ဒီးအမးဒိၣ်မး မ့ၢ်ဒ်သိးကဖိၣ်အ့ၣ်တၢ်, အိၣ်တၢ်ဒီးထုးဝဲလၢအစုကန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အါထီၣ်ဂီၢ်ထီၣ်

ဘီၣ်သိၣ်အမိၢ်တဖၣ်ဘၣ်မိၢ်ဘၣ်ဖါဖဲအသးအိၣ် ၃-၄ နံၣ်အဘၢၣ်စၢဒီးမ့ၢ်မ့ၢ်အဖါန့ၣ် စးထီၣ်ဘၣ်မိၢ်ဘၣ်ဖါဖဲအသးအိၣ် ၄-၅ နံၣ်အဘၢၣ်စၢန့ၣ်လီၤ. တနံၣ်အတီၢ်ပူၤဘၣ်မိၢ်ဘၣ်ဖါ (လူဝဲ) တဘျီလၢလၢသ့ၣ်ဘၣ်ဆၣ် ညီၣ်န့ၣ်ဖဲတၢ်ခုၣ်လီၤ, တၢ်ဂီၢ်ထီၣ်သီသီအဆၢကတီၢ် ကဘၣ်ဖဲ လါနီၣ်ဝုဘၢၣ်ဒီးတုၤလၢလါအါအုၣ်အဘၢၣ်စၢန့ၣ်လီၤ.

ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်အဝဲယံာ် ၉၃ သီ တုၤလၢ ၁၁၄ သီ ဒီးအထီၣ်အဖိ တဘျီ န့ၣ် ၁ န့ၣ်တုၤလၢ ၇ န့ၣ်

ဘီၣ်သိၣ်အမိၢ်န့ၣ်ကွၢ်ကွၢ်ကဟကယာ်အဖိလီၤ.
တၢ်ဂီၢ် - google internet

စွာကီးလီ၊ ဖုံလီသီအဆာကတီ၊ အစီယာဝဲ တဒန့ၣ် (၀.၇၈၀ - ၁.၆၀၀) ကံလိကြ၊ ဘိၣ်သိၣ်ဖိတဖၣ် ဖုံလီဝံသီသီအဆာကတီအမဲၣ်ချံတထံၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီး မၤစၢလီအကစၢ်အသးတသ့နီတမံၤဘၣ်. ဖုံထီၣ်ဝံ ၆ သီတုလၢ ၁၄ သီမးအမဲၣ်ချံဖးထီၣ်ဒီးထံၣ်ထီၣ်တၢ် ကယိကယိန့ၣ်လီ. နီန့ၣ်အသးနီဟူထီၣ်တၢ်ဖဲအဖုံ လီ ၉ သီတုလၢ ၁၁ သီဝံအလီၢ်ခံန့ၣ်လီ. ဖုံလီ ဝံအလီၢ်ခံ အမိၢ်န့ၣ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအိၣ်ဒီးအီတုလၢ အဒိၣ်ထီၣ်ကွၢ်ထွဲလီအသးသ့တစု ဒီးယံၣ်ဝဲတၢ်ဆာ ကတီ အသီ ၉၀-၁၀၀ သီန့ၣ်လီ. ဘိၣ်သိၣ်ဖိတ ဖၣ်စးထီၣ်ဖဲအသးအိၣ်ခံလါယၣ်ယၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ် စးထီၣ်ဟးပိၣ်အမိၢ်ခံကယိကယိဒီးစးထီၣ်အိၣ်တၢ် အိၣ်လၢအိၣ်ဒီးအသးအကၢ်တစးတစးလံန့ၣ်လီ. ဖဲ အသးအိၣ် ၅-၆ လါအဆာကတီ စးထီၣ်ဟးယုအိၣ် ဖိၣ်အိၣ်တၢ်ဖိလံဖိယၢ်လၢအဆးတဖၣ်လၢအကစၢ်ဒၣ် ဝဲ တကတီၢ်ပီ အမိၢ်သိၣ်လိမယုအီတဆီဘၣ်တ ဆီန့ၣ်လီ. ဘိၣ်သိၣ်ဖိအံၤအိၣ်ဒီးအမိၢ်တပူၤဒီးသးသး တုလၢအသးအိၣ် ၁၈ လါဒီးတုလၢ ၃ နံၣ်န့ၣ်လီ. တချုးလၢအသးနံၣ်ပျဲထီၣ်သးနံၣ်ဒီးဘၣ်အဆာကတီ အမိၢ်သိၣ်လိအီလၢကဘၣ်ဟးကွၢ်တၢ်ဒဲလဲၣ်, ကဘၣ် ဖိၣ်တၢ် အ့ၣ်တၢ်ဒဲလဲၣ်, ကဘၣ်မၤသံဒီးဖိၣ်တၢ်လၢ အစုဒဲလဲၣ်န့ၣ်လီ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ဘိၣ်သိၣ်အဖါန့ၣ် တအံးထွဲကွၢ်ထွဲဒီးမၤစၢအဖိနီတမံၤဘၣ်.

တၢ်အိၣ်မူ

ဘိၣ်သိၣ်တဖၣ်အိၣ်မူဝဲ လၢပျၢ်ပူၤန့ၣ်ယံၣ်ဝဲ ၁၀-၁၅ နံၣ် ဒီးအိၣ်မူတုလၢအနံၣ် ၂၀ န့ၣ်လီ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်အိၣ်လၢတၢ်ဟံကွၢ်ကီအလီၢ်ဒီးတၢ်အံးထွဲ ကွၢ်ထွဲအလီၢ်န့ၣ် အိၣ်မူဝဲန့ၣ်အနံၣ် ၂၀-၂၅ နံၣ်န့ၣ် လီ. ဘိၣ်သိၣ်တဖၣ်ဘၣ်သံကွၢ်န့ၣ်အါတက့ၢ် ခိဖျိလၢ ပုၤကူပုၤကညီတဖၣ်အတၢ်မၤပျံၤမၤဖး, တၢ်လူၤယုခး သံအီလၢအကစၢ်တၢ်ဘၣ်ဘျးအဂီၢ်န့ၣ်လီ. ဘိၣ်သိၣ် ဖိလၢတၢ်မၤသံကွၢ်အမိၢ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ် ကီတၢ်ခဲ တၢ်သၣ်ဝံလီၤဒိမ့ၢ်လၢအယုအိၣ်အဆၣ်လၢ

အကစၢ်တသ့ဒဲဘၣ် ဒီးအါစုအါဘျီဘၣ်တၢ်မၤဆူးမၤဆါ ဒီးမၤသံအီၤဒီးအိၣ်အီလၢဘိၣ်သိၣ်အဖါတဖၣ်န့ၣ်လီ.

တၢ်ပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သး

ဘိၣ်သိၣ်အဖါတဖၣ်အါတက့ၢ်အိၣ်တဒုန့ၣ် လီ. မ့ၢ်မ့ၢ်အမိၢ်န့ၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးမိၢ်ဒီးဖိ အယိ အိၣ်သကိးဝဲဒၣ်တပူၤပီတုလၢဆာကတီၢ်လၢ အဖိတဖၣ်ဟးသဒၣ်အမိၢ်သ့တစုန့ၣ်လီ. ဘိၣ်သိၣ် တဖၣ်အါတက့ၢ်ဟူးဂဲလၢမ့ၢ်နီအဆာကတီၢ် လီၤဆီ ဒၣ်တၢ်ဘိၣ်သိၣ်အအိၣ်လၢ ပျၢ်မ့ၢ်ကနာတဖၣ်, နီန့ၣ်အ သးမ့ၢ်ဆါခိစုၢ်ကီးဟူဂဲလၢဟးယုအိၣ်အဆၣ်သ့ကိးဘျီ ဖဲဖဲအသၣ်ဝံအသးတဘျီလၢလၢန့ၣ်လီ. ဘိၣ်သိၣ် တဖၣ်ဟးယုဖိၣ်အိၣ်တၢ်မုၢ်ဖဲတၢ်လီၤလၢအိၣ်ဒီးနီၣ်လၢ အတီၣ်တဖၣ်အလီၢ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ယုၢ်န့ၣ်ညီအယိ န့ၣ်လီ. ဘိၣ်သိၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအ စံၣ်တၢ်ချ့, ဒီးစံၣ်တဘီန့ၣ်ယံၣ်ဝဲ ၈-၁၀ မံထၢၣ်နီန့ၣ် အသး ပီထံသ့ဂ့ၤမး, ထံယိာ်ထဲလဲၣ်ထဲလဲၣ်န့ၣ် တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢအဂီၢ်တအိၣ်နီတမံၤဘၣ်. ဘိၣ်သိၣ် တဖၣ်ထီၣ်သ့ၣ်ခံသ့ဂ့ၤဒိၣ်မး ခိဖျိသ့ဝဲဒၣ်အခိၣ်မ့ၢ်လၢ အစုဒီးအခိၣ်လၢအဂံၢ်ဆူၣ်အယိလီ.

တၢ်ဆဲးကျဲးဆဲးကျဲးဒီးတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါလိာ်သး

ဘိၣ်သိၣ်တဖၣ်ဆဲးကျဲးလိာ်သးဒီးဒုးသ့ၣ်ညါ လိာ်အသးကဒဲကဒဲခိဖျိအဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်မၤနီၣ် မၤပါတၢ်တမံၤမံၤအမ့ၢ် တၢ်နာတၢ်, တၢ်ထံၣ်တၢ်ဒီးတၢ် ကလုာ်အတၢ်ပနီၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီ. ဖဲဘိၣ်သိၣ်တဖၣ်အဲၣ် ဒီးမၤနီၣ်မၤပါတၢ်တမံၤမံၤန့ၣ် အနီၢ်ခိမိၢ်ပျၢ်ထုးထီၣ် တၢ်အထံလၢအလီၤဆီလၢအပူၤ လၢအယါယုာ်အသး ဒီးအဆၣ်ဒီးပြဲဝဲလၢနီၣ်လိ, သ့ၣ်ထူၣ်အလီၤ မ့တ မ့ၢ်လၢလုအလီၤန့ၣ်လီ. ဖဲဘိၣ်သိၣ်တဒု မ့ၢ်နာဘၣ် ဘိၣ်သိၣ်အဂၤတဒုအဆၣ်လၢအပြီနီၣ်ယာ်ဝဲန့ၣ် အ ဝဲသ့ၣ်ကအ့ထီၣ်အမဲ, လုၣ်ထီၣ်အပျၢ်, မၤသွံးထီၣ် အနါစုန့ၣ်လီ. ညီန့ၢ်တၢ်ထံၣ်ဘၣ်အီလၢဘိၣ်သိၣ်အ ဖါတဖၣ်န့ၣ်လီ.

ဘိဉ်သိဉ်တဖဉ်ဖဲအထံဉ်ဘဉ်တၢ်ပနီဉ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ကွးနီဉ်ဟီဉ်ခိဉ်လၢအစုမ့ဉ်, ခိဉ်မ့ဉ်, ကွးသ့ဉ်ထုဉ်ဝဉ်ဘိလၢအစုမ့ဉ်ခိဉ်မ့ဉ်ဒီးတၢ်ပနီဉ်အကအဆၢကတီၢ်န့ဉ် သ့ဉ်ညါဝဲလၢ ကဘဉ်ဒီးသၢတြီဆၢလီၤအသးလၢတၢ်မၤပျံၤမၤဖုးအီၤတမံၤမံၤအဂ့ၢ်အယီၤ အဝဲကအိဉ်ဂၢ် ဒီးမိဉ်ထီဉ်အခိဉ်, ကနဉ်ထံတၢ်, အိဉ်ဂၢ်တဟ်, ဒီးအနီၤ, ဒီးအမဲဉ်ချံဉ်ထီဉ်ဒီးခိးကနဉ်တၢ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်အကဝီၤအသုလၢအနီၤအချးဒီးတၢ်အကူလၢအဘျဉ်လီၤအကွၢ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိး ငးနဲဉ်ဖျါထီဉ်အဝဲသ့ဉ်တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါလိာ်သးန့ဉ်လီၤ.

ဘိဉ်သိဉ်စ့ၢ်ကိးဆဲးကျိးလိာ်အသးခိဖျါအကိးပသု, ကညီ, မၤသီဉ်အကလုာ်, ကအုစ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ. တၢ်ကလုာ်လၢအသိဉ်တဖဉ်တခါဒီးတခါအခီပညီလီၤဆီလိာ်အသးန့ဉ်လီၤ.

တၢ်အိဉ်

ဘိဉ်သိဉ်တဖဉ်အါတက့ၢ်အိဉ်ဒီးယုအိဉ်အဆဉ်လၢမုၢ်န့ၢ်အဆၢကတီၢ် လီၤဆီဒဉ်တၢ် တချုးဖဲဂီၤခိးန့ဉ်ရံဉ် ဒီးဟါခိးလီၤလွံာ်န့ဉ်ရံဉ် အလီၢ်ခံန့ဉ်လီၤ. ဘိဉ်သိဉ်တဖဉ်ဖဲအကဖိဉ်အိဉ်ဆဉ်အဆၢကတီၢ် ကနဉ်ထံတၢ် ဒီးကွၢ်တၢ်ထံထံဆဲးဆဲး, အိဉ်ခူသ့ဉ်ဒီး

ကစီၤတၢ် ဟံးန့ၢ်တၢ်ဘဉ်တၢ်ဘၢလၢလၢမုၢ်ဂ့ၤ, သ့ဉ်ထုဉ်မုၢ်ဂ့ၤဒီးလၢတဖိဉ်ကျါမုၢ်ဂ့ၤန့ဉ်လီၤ. တချုးအကဖိဉ်အိဉ်အဆဉ်န့ဉ် အိဉ်ဘျဉ်အိဉ်ဘျဉ်ဒီးပလီၢ်အသးဒီးမၤဖုဉ်လီၤအသးလၢဟီဉ်ခိဉ်လီၤဒ်သိးဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအကဖိဉ်ဝဲတဖုအသုတထံဉ်အီၤ, နီၤဟူအီၤတဂ့ၤအဂီၢ်လီၤ. ဖဲအဖိဉ်အိဉ်အဆဉ်တဘျီလၢလၢအါတက့ၢ်မၤန့ၢ်အိဉ်ဘဉ်ဝဲလီၤ. ဘိဉ်သိဉ်တဖဉ်မၤသံတၢ်သ့လၢကျဲခံဘိ. ဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအဆဲးဒီးအစီၤယၢစ့ၢ်န့ၢ်အီၤတဝဉ်တဖဉ် မၤသံဝဲခိဖျါ အ့ဉ်ဝဲအကိဉ်ဘိလၢအလီၢ်ခံတကပၤ, ဒီးမ့မ့ဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအဒိဉ်တဖဉ်န့ဉ် အ့ဉ်ဆိဝဲလၢအကိဉ်ယုာ်ဘိဒီးအ့ဉ်တံဝဲအကလံၤကျိၤ ဒ်သိးကသါတဟ်ဘဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်မၤသံတၢ်ခိဖျါအ့ဉ်ဝဲအကိဉ်ယုာ်ဘိအံၤမ့ၢ်ကျဲလၢအပူၤဖျဲးကတၢ်တဘိ ခိဖျါလၢဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအဖိဉ်ဝဲတဖုန့ဉ်ဟူးတသ့ဂဲၤတသ့ဘဉ်ဒီးကသါစ့ၢ်ကိးတန့ၢ်ဘဉ်အယီၤလီၤ.

တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးလၢပုၤကူပုၤကညီ

ဘိဉ်သိဉ်တဖဉ်တၢ်လိဉ်ဘဉ်အီၤလၢတၢ်ပွၤတၢ်ဆါအီၤလၢတၢ်ကပဉ်အီၤလၢတၢ်ပဉ်ကွၢ်ကီဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိကရၢအလီၢ်, ဒ်သိးပုၤဟးဆုဉ်ကီၢ် မ့တမ့ၢ် ပုၤဟးလိာ်ကွဲဖိတဖဉ် ကဟဲကွၢ်ကီဘဉ်အီၤအဂီၢ်လီၤ. ဘိဉ်သိဉ်တဖဉ်တၢ်မၤသံအီၤလၢတၢ်ကဟံးန့ၢ်အဆုဉ်အဘျဉ်လၢ

ဘိဉ်သိဉ်အမိၢ်န့ဉ်ကွၢ်ထွဲဒီးသိဉ်လိမၤယုၤအဖိလၢကဟးယုဖိဉ်အိဉ်ဆဉ်ဒ်လဲဉ်အဂီၢ်. တၢ်ဂီၤ—google internet

ထံယိာ်ထဲလဲဉ်ဘဉ်ဆဉ် ဘိဉ်သိဉ်တဖဉ်ဟီၢ်ထံသ့ဂ့ၤဒိဉ်မး. တၢ်ဂီၤ—google internet

တၢ်ကယၢကယဲဟံၣ်ယီၤအဂီၢ်, ဒ်သိးတၢ်ကမၤကသံၣ်
ကသီအဂီၢ်, တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်လၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအါကလုာ်
န့ၣ်အိၣ်ဒီးအကစၢ်ဒၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်ယံတၢ်
လၢတကးဘၣ် ဂ့ၤကသံၣ်ကသီလၢတၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်
ဆူးတၢ်ဆါအါမံၤအယီၤ ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်လီၤ
သးကွံၤအီၤလၢ, တၢ်ကူလဲၢ်မၤကၤအီၤ, တၢ်မၤသံအီၤအ
ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤပျံၤအီၤလၢပုၤဟီၣ်
ခိၣ်ဖိ, ပုၤကူပုၤကညီတဖၣ်အါန့ၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်ဆၣ်ဖိ
ကီၢ်ဖိကဒဲကဒဲမၤသံလိာ်သး, အိၣ်လိာ်သးကဒဲကဒဲ
န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယီၤ ပကီၢ်သုလုၤအပူၤ ဆၣ်ဖိ
ကီၢ်ဖိလုၢ်ဒ်ပုၤဒ်လၢအိၣ်ဒီးဒီးပုၤအါကလုာ်အကျါ ဘီၣ်
သိၣ်အိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်အယီၤ ဒ်သိးပကဒီသအ, တြိဆၢအီၤလၢ
ပုၤသုတကူၣ်လဲၤမၤကၤဒီးမၤသံအီၤတဂ့ၤအဂီၢ် ကီၢ်သုလုၤ
သ့ၣ်ပုၤဝဲၤကျိၤ ထုးထီၣ်တၢ်ကလုာ်ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလီၤ
ဆိလၢပုၤတဂၤလၢလၢလုၤတက့ၤတဘၣ်ခးသံ, တဘၣ်
ဖီၣ်, ဒီးကူၣ်လဲၤမၤကၤဘီၣ်သိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤ
လၢလၢမ့ၢ်မၤကမၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီး တၢ်ကဟံးန့ၢ်အီၤ
ဂ့ၢ်ဝီၤအမ့ၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လီး (၁၀,၀၀၀,၀၀၀)
တကယၢကလီၢ်ကွဲး, ဒီးကဘၣ်လီၤယီၣ် (၁၀) နံၣ်
န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်ကွဲးဟံးလီၤအသးအသိး
ပမုၢ်လၢလၢပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်ပုၤဝဲၤ
ကျိၤတဖၣ်မ့ၢ်ထံၣ်န့ၢ်ပုၤတဂၤလၢလၢလၢအလုၢ်သ့ၣ်ခါပ
တၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီး ကဟံးထီၣ်ဖီၣ်ထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီၤတုၤလီၤ

ဘီၣ်သိၣ်တဖၣ်အါတက့ၢ်အိၣ်သ့ၣ်ဒီးကစီၤတၢ်လၢနီၣ်ကျါလၢက
ဖီၣ်အိၣ်ဆၣ်အဂီၢ်. တၢ်ဂီၤ—google internet

တီၤလီၤလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ခိၣ်ဖိလၢဆိးဒီးတၢ်ကွၢ်
မဲၣ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးပုၤထူလံၤဖိ

ဘီၣ်သိၣ်ပုၤတနီၤကိးဝဲလၢ (တအိၣ်သး) မ့ၢ်ထံ
ကစၢ်ကီၢ်ကစၢ်လၢအဆၢတဲာ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်အါလၢပုၤကညီ
ပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်မၤဝဲ လၢတၢ်ရဲၤလိာ်မုၢ်လိာ်သးဒီးထံ
ကစၢ်ကီၢ်ကစၢ် လီၤဆိတၢ်ထံခိၣ် ကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်လၢပုၤ
ထူလံၤဖိအကီၢ်ပုၤတဖၣ်. အဒိ, တၢ်ကွီၢ်တၢ်သးခုး
မ့ၢ်တမ့ၢ် လုၢ်ထံထၣ်, လုၢ်ထံဘိကီၢ်မ့ၢ်ကမၤန့ၣ်ဘီၣ်
သိၣ်ကလီၣ်ဖျါထီၣ်အသးလၢကျဲတဘိဘိ ခိဖျိအိၣ်ကွၢ်
ပုၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအဒိတဖၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘီၣ်သိၣ်တ
ဖၣ်အါတက့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢပုၤယီၣ်ပုၤယံၤဒီးဒုသဝီ
တၢ်လီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဖျါထီၣ်အသး
လၢအဘူးဒီးဒုသဝီတဘျီန့ၣ်, ထံခိၣ်ကီၢ်ခိၣ်ပုၤမဲၤအ့ၣ်
ပျံၤသွဲးတဖၣ်ကဆၣ်နီၤကတိၤသကိးက့ၤတၢ် သမံသ
မိးက့ၤအတၢ်ဖဲတၢ်မၤ, စုၣ်တၢ်ကၢ်တၢ် ဒီးဂဲၤဘၣ်က့ၤ
အထံအကီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤဘီၣ်သိၣ်မ့ၢ်ဆၣ်
ဖိကီၢ်ဖိတကလုာ်လၢတၢ်န့ၣ်အီၤလၢအမ့ၢ်ထံကစၢ်ကီၢ်
ကစၢ်အသးမ့ၢ်သံၣ်ဘိ, အဟၢကီၢ်ဒီးအကလူးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၣ်တၢ်ထူ

ခိဖျိလၢတၢ်ပၣ်လုၢ်ပၣ်ပုၤအတၢ်အိၣ်ဖျါထီၣ်
တဘျီလၢလၢဖဲပုၤတတၢ် မ့ၢ်တမ့ၢ်သဝီတဖျါအခါအယီၤ,
တၢ်န့ၣ်တၢ်ထူအိၣ်ဝဲလၢတၢ်တဘၣ်မၤသံမၤဆါအီၤဘၣ်
န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တန့ၣ်တဘျီတန့ၣ်တဘျီန့ၣ် ဟဲဆၣ်
ဝဲထံဆၢကီၢ်ဆၢအယီၤ ပုၤကညီပၣ်န့ၢ်အီၤလၢတၢ်အရူ
တဖၣ် ဒ်သိးလၢအဝဲသ့ၣ်ကလဲၤသဘျီ က့ၤသဘျီ အဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်န့ၢ်ဟူလၢအဟဲလံၤန့ၣ် တၢ်သိၣ်ဖိသိၣ်
လံၤ တၢ်တဲပလီၢ်ဖိလံၤလၢထံကစၢ်ကီၢ်ကစၢ်ဟဲလီၤဆၣ်
အထံဆၢကီၢ်ဆၢလံၤ မ့ၢ်လၢတၢ်န့ၣ်လၢထံကစၢ်ကီၢ်ကစၢ်
ဟးယုာ်ဒီးအီၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤဘီၣ်သိၣ်
မ့ၢ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢပုၤကညီပုၤထူလံၤဖိဒုၣ်ဝဲထူဝဲလၢ
တၢ်တမၤသံမၤဆါအီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ■

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢ်ခိၣ်နီၣ်

သုလ္လကီၤစုၤ

“ကွီဖိလၢပှၢ်တၢ်သီအဂီၢ်” အဝဲအံၤမ့ၢ်ကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢ် (KSNG) အတၢ်ကိးသၤတြီန့ၣ်လီၤ. (KSNG) မ့ၢ်ကရၢ်သဘျၣ်တဖုလၢဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဒီးဟူးဂဲၤယံာ်ဝဲဒၣ်၂၉ နံၣ်လံၤ. အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢပှၢ်ကွီဖိဒီးသးစၢ်တဖၣ်အဖီခိၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ် သုလ္လကီၤစုၤလဲၣ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်သံဒီးတၢ်ဒီးခိၣ်နီၣ်ပှၢ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအတီခိၣ်ရိၣ်မဲတၢ်တနီၤ မ့ၢ်ဒ်အဖီလၢာ်အသိးလီၤ.

သံကွၢ်-တဲဘၣ်ပှၢ်ဘၣ်သးဒီးကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဖုၣ်ကိာ်သ့ၣ်ခါ.

နီၣ်ဒါအံၤ (ကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢ် (ကရၢ်ခိၣ်၂) ပဝဲကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢ် ပတၢ်မၤအပူၤဝဲၤကျိၤအိၣ်ဝဲဒၣ်ခံာ်, တၢ်ကစီၣ်ဒီးပိညါဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဝဲၤကျိၤန့ၣ်လီၤ. ပိညါဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢန့ၣ်ပမၤတၢ်ဘၣ်သးဒီးခိၣ်ယၢန့ၣ်အဂီၢ် ဘၣ်သး တၢ်တြီဆၢဒီးသၤထံကျိၤထံကွၢ်အဂီၢ်, ပမၤတၢ်လၢဒဲကဝီပူၤဒီးလၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ, ပမၤသကိးတၢ်ဒီးကွီဖိသ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ်တဖၣ်

ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကသ့ၣ်ညါပၤယၢာ်ကၤယၢာ်ဒီးဒီးသၤကတၢ်ကတီၤကွၢ်အခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤ, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤလၢအမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုဟ့ၣ်တၢ်အဝဲသ့ၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပသးခုလၢပမၤသကိးဘၣ်တၢ်ဒီးခိၣ်နီၣ်တဖၣ် ဒီးလၢပတၢ်မၤအပူၤ ပဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါတီခိၣ်ရိၣ်မဲသ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ်တဖၣ် ဒ်သိးကသ့ၤပၤယၢာ်ကၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢအိၣ်ဒီးပှၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သံကွၢ်-နထံၣ်လၢကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢ်တၢ်ကစီၣ်န့ၣ်အရၢ်ခိၣ်ထဲလဲၣ်ဒီးသုတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်.

စီၤဟဲရံၣ်ထူ (ကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢ်တၢ်ကစီၣ်မူဒါခိၣ်) ပမ့ၢ်ကွၢ်လၢခုခါဆၢကတီၢ်ခဲကနံၣ်အံၤ တၢ်ကစီၣ်အိၣ်အကလုာ်ကလုာ်လၢပထံၣ်ဘၣ်လၢကလံၤကျါ (online) အပူၤပှၢ်တီၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်, တၢ်ဂ့ၢ်ဒီးတၢ်ကစီၣ်တနီၤတလီၤလိာ်အသးဘၣ်. ပှၢ်သးပှၢ်တနီၤကန့ၣ်တၢ်စီၣ်န့ၣ် မ့ၢ်အမ့ၢ်အတီလဲၣ် တမ့ၢ်တတီလဲၣ်န့ၣ် တကျဲဝဲစ့ၢ်ဘၣ်. ပှၢ်ဖိသၣ်ခဲကနံၣ်အံၤတဖၣ် တၢ်လၢအ

သရၣ်မ့ၢ်ဆၢၣ်မူ (ခုစၢ်) ထံၣ်လိာ်သံကွၢ် (KSNG) ခိၣ်နီၣ်တနီၤဘၣ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအဂီၢ် . တၢ်ဂီၢ်-KSNG

ကဲဘျုးလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တကန့ၣ်ဘၣ်, တၢ်လၢအတကဲဘျုးလၢအဝဲသ့ၣ်ဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢကွၢ်လိ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်. တၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ် ကြးလၢပဝဲကညီတတအပူၤန့ၣ် ကြးဆိတလဲအသးလံန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢၢ်တၢ်ကစီၣ်အဝဲကျိၤအတၢ်ဖဲတၢ်မၤန့ၣ်ပလဲၤဆူဒဲကဝီၤပူၤ ပဟးဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိဘၣ်ဃးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဒုးန့ၣ်, တၢ်ခဲၣ်တၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကစီၣ်န့ၣ် တၢ်ကစီၣ်အမ့ၢ်အတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်လဲၣ်, တၢ်ကစီၣ်လၢတမ့ၢ်တတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်လဲၣ် န့ၣ်ပသိၣ်လိအဝဲသ့ၣ်ခဲလၢာ်. ပဒီၤဃုာ်တၢ်ဟ့ၣ်ပိညါတၢ်ဂဲၤဒိ (drama) တယုာ်အဒိ, နီၢ်တကအတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဃၢန့ၣ်ဆၢၣ်ပိညါတၢ်သ့ၣ်ညါမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

သံကွၢ်-ကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲကရၢၢ်တၢ်ကစီၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတၢ်ရၢလီၤတဖၣ် နထံၣ်လၢအကဲဘျုးကဲဖှိၣ်ဒီးအရ့ဒိၣ်ခါ.

စီၤဟဲရံၣ်ထူ-ယထံၣ်လၢအရ့ဒိၣ်လီၤ. ပုၤမၤတၢ်တနီၤနီၤန့ၣ်အမၤတၢ်ကမၣ်လံ, အမၤကမၣ်ခိၣ်ဃၢန့ၣ်ဆၢၣ်.

တၢ်စုသုခိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလိ . တၢ်ဂီၤ-KSNG

ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးတီၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ (social media) အပူၤအါမးပထံၣ်ဘၣ်, အမၤကမၣ်တၢ်န့ၣ်အတၢ်ဘျီလီၤကွၢ်အသးဘၣ်အိၣ်တနီၤ, အယိၤန့ၣ် ပကလဲၤတဲအီၤလီၤလီၤန့ၣ်တကြးဘၣ်, ဘၣ်ဆၢၣ်ပဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်လၢပတၢ်ဒုးန့ၣ်ဖိတစဲးတမ့ၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ကွၢ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါကဟဲဝဲန့ၣ်လၢအသးပူၤအဂီၢ်ဒီးပထံၣ်ဘၣ်လၢအကဲဘျုးဖးဒိၣ်ဒီးပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢ ပုၤတနီၤနီၤဆိတလဲအသးအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

သံကွၢ်-ပထံၣ်ဘၣ်လၢ (KSNG) တၢ်ဂီၤမူဖျၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်ရၢလီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်စၢ်သးဘီၣ်တဖၣ်ကန့ၣ်ဒီးဟ့ၣ်နီၤလီၤ (share) ကဒီးတဆိအိၣ်အါမး မ့ၢ်တၢ်လၢအရ့ဒိၣ် ဒီးပထံၣ်ဘၣ်လၢသးစၢ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤ (active) လၢပုၤတတၢ်ပူၤ ဒီးမၤစၢၤဝဲဒၣ်ပခိၣ်ပနၢ်သုလၢကျဲအဘိဘိအယိ ဆူမဲၣ်ညါဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကစီၣ်ဝဲကျိၤန့ၣ်တၢ်လၢသုအဲၣ်ဒီးမၤအါထီၣ်ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်အိၣ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်.

စီၤဟဲရံၣ်ထူ-ခါဆူမဲၣ်ညါတၢ်လၢယအဲၣ်ဒီးမၤအါထီၣ်ဒ်အမ့ၢ်ကညီကွီဖိပှၢ်ဘျးစဲအသိး ပုၤကွီဖိတဖၣ်နီၢ်တကအတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤတဖၣ် ပကလဲၤသံကွၢ်သံဒီးအဝဲသ့ၣ် လၢကီၢ်ပူၤခါ လၢယိၤကီၢ်ပူၤခါ အတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤပမၤန့ၢ်ဒၣ်ထဲစ့ၤဂံၢ်ဒီးလီၤ. မ့ၢ်လၢပကလဲၤတၢ်ကွၢ်တၢ်အဂီၢ်ပကျိၣ်စ့တၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့တအိၣ်ဘၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်တၢ်လၢပမၤန့ၢ်မၤသ့တဖၣ် ပမၤလၢအဂ့ၢ်ကတၢ်လံန့ၣ်လီၤ.

သံကွၢ်-လၢကွီဖိသိၣ်လိၣ်တၢ်ကစီၣ်အပူၤတၢ်လၢသုထၢန့ၣ်လီၤကွဲးအီၤတဖၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.

စီၤအဲၣ်ခဲလၢာ်ထူ (ကွီဖိသိၣ်မဲးကစံ) ပ (KSNG) န့ၣ်ပထးထီၣ်ရၢလီၤကွီဖိသိၣ်မဲးကစံတခါ. အပူၤကွံာ်လၢညါန့ၣ် ပထးထီၣ်သၢလိတဘျီ. ဘၣ်ဆၢၣ်ခဲအံၤပထးထီၣ်ရၢလီၤဝဲဒၣ် လွံၤလိတဘျီ ဒီးတၢ်ကွဲးသ့ၣ်တဖၣ်

န့ၣ်ပဟံးန့ၣ်ဒီးယုထၢန့ၣ်အီၤလၢကွၢ်ဖိသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်တဖၣ်အအိၣ် ဒီးလၢ (KSNG) ပှၤမၤသကိးတၢ်ကရၢၢ် ၁၄ ဖုအအိၣ် ခိဖျိဆူထီၣ်ခၢၣ်စးတၢ်ကွဲး. နီၣ်တၢ်ကတၢ် ကွဲးဒ်အမ့ၢ်ပခိၣ်ပနၢ်အကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်အိၣ် လၢထံၣ်ချၢကီၢ်ချၢတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ လၢကီၢ်ဆၢမ့ၢ်ဂ့ၤ ကီၢ်ပူၤမ့ၢ် ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ပၣ်ယုၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ် ကျၢၣ်ဘၣ်ကျၢၣ်သ့သနၢ်, သးစၢ်သနၢ်, ခိၣ်ယၤန့ၣ် ဆၢၣ်သနၢ်, ထံၣ်ဂီၢ်သဲးသနၢ်, တၢ်ယဲၤပူၤ, ဒီးအ ဂၤအကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးဝဲလီၤ. ပထံၣ်ဘၣ် လၢကွၢ်ဖိသိၣ်တၢ်ရၤလီၤတခါအံၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပျၢ်စီၣ်ခိၣ် တခါလၢ ပဝဲကွၢ်ဖိသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်တဖၣ် ကန့ၢ်ဘၣ်တၢ် ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကကွဲးလံာ်ကွဲးလံာ်အဂီၢ်, ဒ်န့ၣ်အသိး စိာ်ကဖိထီၣ်က့ၤကညီၣ်လုာ်လၢဘၣ်ယးလၢတၢ်ကွဲးလံာ် ကွဲးလံာ်, ဒီးလၢလုာ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတကယၤစ့ၢ်ကိး မ့ၢ်ဒ်သိးကွၢ်ဖိသးစၢ်တဖၣ်ကသ့မၤလိန့ၢ်တၢ်ဒီး ကသ့ ကွဲးက့ၤလံာ်လံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ပှၤကွဲးတၢ်တဖၣ် အါတက့ၢ်မ့ၢ်ကွၢ်ဖိသးစၢ်တဖၣ်အယီၤ ဒ်အဝဲသ့ၣ်ထံၣ် ဒ်လဲၣ်ဒီးဆိမိၣ်ဝဲဒ်လဲၣ်ဒီးကွဲးဝဲဒ်န့ၣ်, အတုၤထီၣ်ထီၣ် ဘးတခါ အိၣ်လၢအစ့ၤလီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ပသ့ၣ်ညါလၢပှၤ တၢ်ဒီးတၢ်တၢ်ထံၣ်တဒီးသိးဘၣ်, ပထၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိၤစ့ၢ်ကိးလၢန့ၣ်လၢအံၤ တၢ်လီၢ်အါတီၤ ဒီးပက့ၤဟံး ဖျိၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် ဒီးပဒုးအိၣ်ထီၣ်ကွၢ်ဖိသိၣ် ဝဲကစံလံာ် ဒီးပရၤလီၤဝဲဒၣ် လွံၢ်လါတဘျီန့ၣ်လီၤ.

သံကွၢ်-လၢနမၤသကိးတၢ်ဒီး (၂၅) အံၤအယီၤတၢ် လၢနပာ်ကဖၢလၢနသးသ့အိၣ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.

စီၤအဲၣ်ခဲလၢာ်ထူ- ယဟဲမၤဘၣ်တၢ်ဒီး (KSNG) အံၤအ ယီၤ ယမၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အိၣ်အကလုာ်ကလုာ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်န့ၣ် ယဒီးန့ၢ်ဘၣ်အါထီၣ်တၢ်သ့ တၢ်ဘၣ်အါမံၤ, ယဲဒၣ်ယဟံးသနၢ်လၢတၢ်ကွဲးလံာ် ကွဲးလံာ်ဘၣ်ယးတၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤကွၢ်ဖိသိၣ်အယီၤ ယ ဖးလံာ်တၢ်ကွဲးတဖၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်ပှၤတၢ်ဒီးတၢ်အတၢ် ကွဲးတၢ်ထံၣ်, တၢ်ဆိကမိၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်ဒီးပန့ၢ်က့ၤဟံး ထံၣ်နီၤဖးဒီးနီၤဟံးအါထီၣ်က့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အကတခါလၢယန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ် ပထုးထီၣ်ရၤလီၤလံာ် ဒီးပဒီးကံၣ်ဒီးဝဲလံာ်အယီၤ ပန့ၢ်ဘၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီး ပန့ၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤလိလၢတၢ်ကရၢၢ်ရိအကတဖၣ် ဟဲဟ့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အကလုာ်ကလုာ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢပန့ၢ်ဘၣ်တဖၣ် ပက့ၤသ့အိၣ်က့ၤလၢ ပပှၤကလုာ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤသ့လီၤ.

စီၤဟဲရံၣ်ထူ-ယဟံးကဖၢလၢဘၣ်ယသးလၢမၤဘၣ်တၢ် လၢ တၢ်ကစီၣ်ဝဲၤကျိၤဒီးမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ယတၢ်သးစဲတခါလီၤ. ပမ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်က့ၤလၢအပူၤကွံာ်န့ၣ် တၢ်ကစီၣ်အမ့ၢ်အ တီၤခါ, တၢ်ကစီၣ်တမ့ၢ်တတီၤခါန့ၣ် ယဟးကန့ၣ်ဒီ န့ၣ် ဘၣ်ဆၢၣ်ယတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ဘၣ်ဆၢၣ်ဖဲယဟဲလၢ (KSNG) မး ယထီၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလိအယီၤ တၢ်ကစီၣ်

ကံာ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တၢ်မၤလိ . တၢ်ဂီၤ-KSNG

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကစီၣ်တၢ်မၤလိဆူဒဲးကဝီၤသးစၢ်. တၢ်ဂီၤ-KSNG

ကွီုဖိဒီးသးစၢ်တၢ်ရူလိာ်မုၢ်လိာ်. တၢ်ဂီၤ-KSNG

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်တုတၢ်ဂီၤတၢ်မၤလိဆူသးစၢ်လၢအသးစဲတဖၣ်. တၢ်ဂီၤ-KSNG

လၢတမ့ၢ်တတီၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ပကူၤပဲၣ်ထံနီၤဖးကူၤ ဒီးမ့ၢ်လၢပဟးထီၣ်ဟးလီၤဘၣ်လၢတၢ်လီၤအါတီၤအယိ ပထံၣ်ဘၣ်တၢ်အါထီၣ်, ပဟးရူလိာ်ဘၣ်သးဒီးတၢ်က စီၣ်သန့လၢယၢၣ်ယၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢၣ်မ့ၢ် အိၣ်န့ၣ် ပဟးန့ၢ်တၢ်ကူၣ်သ့လၢအအိၣ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်စ့ၢ် ကိးရဲၤဒီးဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလိာ်သးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီးတုၤ မ့ၢ်ပဟဲက့ၤတုၤလၢပတၢ်မၤလီၤဒီးပထံၣ်ဖျိၣ်တဲသကိး တၢ်လၢပကဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤပတၢ်ကစီၣ်ဒ်လဲၣ်အယိ ယဟ်ကဖၢလၢဘၣ်ကသးဒိၣ်မး လၢယန့ၢ်ဟဲမၤဘၣ် တၢ်ဒီး (KSNG) အယိလီၤ.

သံကွၢ်-တၢ်လၢအတၢ်တၢ်ဒီးန့ၢ်လၢနတၢ်မၤအပူၤတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်

နီၢ်ဒါအု- ယဟ်ကဖၢလၢဘၣ်ယသးလၢယဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်တၢ်သ့တီၣ်ခိၣ်ရဲၤမဲတကးဘၣ်တၢ်သ့ရူလိာ် သးဒီးခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်, ရူလိာ်သးဒီးကွီုဖိသ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ် တဖၣ် ဒီးကွီုဖိသးစၢ်တဖၣ်န့ၣ် နကဘၣ်ရူအိၣ်လဲၣ်, နကဘၣ်တဲတၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်အရူဒိၣ်, အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န ရူအိၣ်မ့ၢ်သ့မးဒီးကပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢနတၢ်ဖံးတၢ်မၤ အပူၤဒီးနတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢ ပသ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ်အယိ ပကအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်တလီၤပ လိာ်, တၢ်တဲဖုၣ်ထီၣ်ကအိၣ်ဝဲ, ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဘိၣ်

သးစၢ်တဖၣ်အယိပနၢ်ဟ်လိာ်ပသး, ပလဲၤခိဖျိကယိ ကယိဒီးတၢ်ခဲလၢာ်ကဲထီၣ်သးဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီန့ၣ်လီၤ.

ကညီကွီုဖိပုၤဘျးစဲကရူၢ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ကွီုဖိကရူၢ် အခိၣ်ထံးကတၢ်တဖုလၢဘၣ်တၢ်ကရူၢ်ရဲထီၣ်အိၣ်ဒီး ဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်လၢကွီုဖိဒီးသးစၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်တၢ်စးထီၣ်အိၣ်လၢလၢယုၤလဲ ၆ သီ ၁၉၉၆ နံၣ် ၈ မၤလးဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤန့ၣ်လီၤ. ကညီကွီုဖိပုၤ ဘျးစဲကရူၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပုၤကွီုဖိဒီးပုၤသးစၢ်တဖၣ်လၢ ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤပုၤ, ကညီကီၢ်စဲၣ်, ဒီးလၢထံၣ်ချၢ ကီၢ်ချၢစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ကညီကွီုဖိပုၤဘျးစဲကရူၢ်မ့ၢ်ကရၢသဘျးဒီးဟူး ဂဲၤမၤသကိးတၢ်ဒီးကညီတၢ်ကရူၢ်ရဲအဂၤဒ်သိးကညီ ဖိတဖၣ်ကအိၣ်က့ၤဒီးတၢ်ယုၤတၢ်ဖိးတၢ်တမံၤလီၤအဂီၢ် ဒီးသးထီၣ်ကညီကွီုဖိတဖၣ်လၢကသ့တီၣ်ခိၣ်ရဲမဲတၢ် လၢခါဆူညါအဂီၢ်ဒ်သိးကဟဲစိၣ်န့ၢ်လၢတၢ်သဘျး, တၢ် ယုၤတၢ်ဖိး, နီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသး, ဒီးတၢ်မုၢ် တၢ်ခၣ်အမ့ၢ်အတီၤလၢပုၤတတၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

ကညီကွီုဖိပုၤဘျးစဲကရူၢ်န့ၣ်ဝဲလၢ တၢ်တီတၢ် တြၢ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၣ် လၢကီၢ်ပယိအပူၤဒီးလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ■

တၢ်ကူစၢ်ယၢ်ဘျၢထိးကလဲၣ်အကလုာ်ကလုာ် လၢကသံသ့သံဂံဝံသံ

သုလၢကီၤဂ့ၤ

ဝဲပုၤကညီဖိတဖၣ်ပမ့ၢ်ပုၤဘၣ်ထွဲလိာ်အသး
တူးဘူးတၢ်တံၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်
ဖိခိဖျိ ပမံၤလၢအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဖိၣ်ဘၣ်, ထိး
ဘၣ်, အိၣ်ဘၣ်, ယီၢ်ဘၣ်ဒီးအဂၤတဖၣ်အိၣ်အါမး
လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတၢ်ဘၣ်အဘၣ်သီတဖၣ်အိၣ်
ဒီးတၢ်ယူးတၢ်တံၢ်ယၢ်အါမံၤအကျါ ထိးကလဲၣ်တဖၣ်
အိၣ်အါမးလီၤ. ထိးကလဲၣ်အဒံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ အဖိမ့ၢ်ဂ့ၤလၢ
ပထံၣ်အီၤလၢပမံၤချံတသ့ဒီးလဲၤန့ၣ်လီၤဆူပနီၢ်ခိမိၢ်ပျံ
အပူၤသ့ခိဖျိလၢပအိၣ်ဘၣ်အီၤလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤအကျါ
မ့ၢ်ဂ့ၤ ပစုဘၣ်အဘၣ်သီမ့ၢ်ဂ့ၤ ပအီၣ်ဘၣ်လၢထံတက
ဆီၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပအီၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်အကျါမ့ၢ်
ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပကနၢ်ဟူဘၣ်ထိးကလဲၣ်
တၢ်ဆါန့ၣ်မၤအသးညီန့ၣ်လၢပသိးပကျါန့ၣ်လီၤ. သု
လၢကီၤဂ့ၤတဘျီအံၤကဟဲဒုးသ့ညါပုၤတၢ်ကူစၢ်ယၢ်
ဘျၢထိးကလဲၣ်တၢ်ဆါလၢကသံသ့သံဂံဝံသံအကျဲလၢ
အဘၣ်တၢ်တံၢ်ကွဲးအီၤလၢသရၣ်မုၢ်အဲၣ်မ့ၢ်ဒီးသရၣ်သ့
ဝဲ ဝဲလါအိးကထီၣ်ဘၣ် ၂၀၀၇ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထိးကလဲၣ်တၢ်ဆါအတၢ်ပနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်

ပုၤလၢအထိးကလဲၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မံၤလၢ
မုၢ်န့ၣ်ခါအဆၢကတီၢ် အံၤတဖၣ်အမဲ, ထးယဲၤထံယွဲ
ဝဲအမံၤဆၢကတီၢ်, တၢ်ကီၢ်ထီၣ်, သးကလဲၤ, ဟၢၤက
ဖိ, ဂံၢ်တအိၣ်ဘၣ်တအိၣ်, အိၣ်တၢ်တဝံၣ်ဘၣ်ခိဖျိလၢ
ထိးကလဲၣ်အိၣ်ပုၤအကပုၤဒီးအိၣ်ကွံာ်ဆိတၢ်အိၣ်လၢ
ကဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်န့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကပု
မၤတၢ်တကဲလၢဘၣ်အယိ တၢ်တသၣ်ဝံၤအသးလၢတၢ်
အိၣ်အါအါလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲတၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤလၢက
ပုၤအပူၤတဆံးတက့ၢ်ဒီးကဘၣ်လဲၤဆူသ့ၣ်ကျါညၣ်ကျါ

အဆၢကတီၢ်န့ၣ် ထိးကလဲၣ်အိၣ်လၢဆိကွံာ်လၢညါ
အယိ နီၢ်ခိၣ်ဘၣ်ကစၢ်လီၤဝဲ ဒီးတဖျါအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ
လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးကမိဒိၣ်တၢ်ဆါ, သ့ၣ်
ဒိၣ်တၢ်ဆါသ့ၣ်တဖၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပုၤတဂၤဒီးတဂၤန့ၣ်အသ့ၣ်အထံတဖၣ်သိးလိာ်
သးဘၣ်အယိ ဘၣ်လိာ်ကသံၣ်တဖၣ်သိးစ့ၢ်ကိးဘၣ်
န့ၣ်လီၤ. ယုထၢကသံၣ်အကလုာ်လၢလၢသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ
တခါခါ ဒီးသုအီၤဒီးကသံၣ်တၢ်န့ၣ်ကျဲလီၤတၢ်လီၤဆဲး
တက့ၢ်. ဒ်သိးထိးကလဲၣ်သံကလၢန့ၣ် တချုးအိၣ်က
သံၣ်ထိးကလဲၣ်ဒ်ဘၣ်န့ၣ် ဂ့ၤတက့ၢ်လၢကဘၣ်အီၤလူ
သးဒ်သိးထိးကလဲၣ်ကခိးအိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်, မ့တမ့ၢ်
ဘၣ်ဒီး အီၤကသံၣ်ထိးကလဲၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် အီၤလူ
သးဝဲထိးကလဲၣ်မူအဆၢကတီၢ် ဒီးထိးကလဲၣ်ကလီၤ
ယုာ်ဝဲဟၢၤဟးထီၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(က) ကသံၣ်ထိးကလဲၣ်အအီ (လၢဖိသၣ်အဂီၢ်)

၁. ကလီၤဂီၤ ၁ ဘး
၂. ကလီၤဝါ ၁ ဘး
၃. သုဒ်းဘိၣ် ၁ ဘး
၄. မိၢ်ဂံၢ်ဖိ ၁ ဟၤ
၅. ဆုကူၢ် (ငူၢ်) ၁ ဟၤ
၆. အံၤသၣ်ယိ ၁ ဟၤ

တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံၣ်အကျါအကျဲ

မၤန့ၢ် ကလီၤဂီၤ, ကလီၤဝါ, သုဒ်းဘိၣ် တခါ
အစီၤလီၤတဘးစုာ်စုာ် မၤဘျဲးလီၤကမူၣ်အီၤဂ့ၤဂ့ၤတ
က့ၢ်. မၤန့ၢ်ကဒီး မိၢ်ဂံၢ်ဖိ, ဆုကူၢ်, အံၤသၣ်ယိ အစီၤ
လီၤတဟၤစုာ်စုာ်ဝံၤ မၤလီၤဘျဲးအီၤဒီးကျဲၣ်ကျိယုာ်အီၤတ

ပူဃိတကွာ်. ပာ်ဃာ်အီလောပလီလူာ်ကလံတဖျာ်
အပူ န်သိးကကျာ်ယံာ်ယံာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သူကသံသ့အကျိအကျဲ

သးပျာ်အဂီၢ်န့ၣ် အီအီလောလံာ်ဖးထံနီၣ်တၢ်တ
ဘျဲၤပျဲၤတကွာ်. အီလီအီဝံၤအီထွဲအခံလၢထံတခွး
မ့တမ့ၢ် ကျဲအီအီလၢထံကျိသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. လၢဖိသုာ်
အဂီၢ်န့ၣ် နးအီအီတပံာ်ဖိ (သၢဘိစုမုၢ်ခိၣ်တပံာ်) ကျဲ
န့ၣ်အီအီထံလၢနီၣ်တၢ်ပူတစးဖိ န်သိးအီဝဲကညီအဂီၢ်
ဒီးနးအီအီတကွာ်. ကျဲလီၤကဒီးအသီတပံာ်ဖိဒီးထံ
ဝံၤ ဖူန့ၣ်အဟၢဖျာ်ဝံၤဒီး ဘိၣ်ဘံအဟၢဖျာ်တၢ်ကံး
ညာ်တကွာ်. ကသံသ့အဲအံၤန့ၣ် တချုးလၢနအီဒ်ဘၣ်
န့ၣ် နမ့ၢ်အီၣ်န့ၣ်တၢ်နာယိ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဝံၣ်သိ ဝံၣ်ဘဲတ
မံၤမံၤကဂ့ၢ်ဒိၣ်န့ၣ်အီအီလီလီလီန့ၣ်လီၤ. သးပျာ်မုၢ်ဂ့ၢ်
ဖိသုာ်မုၢ်ဂ့ၢ် အီအီအါကတၢ်သၢဘျီန့ၣ်ထိးကလဲာ်က
သံဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲနအီကသံသ့အဲအံၤဆၢကတီၢ်န့ၣ် ဟး
ဆဲးတၢ်ဆံၣ်တဖၣ်တကွာ်, မ့ၢ်လၢတၢ်ဆံၣ်အသဟီၣ်
ကမၤစၢ်လီၤကွံာ်ကသံသ့အသဟီၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါအဂ့ၢ်

ထိးကလဲာ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်လၢဟၢဖျာ်
ပူအကျိ ပထံၣ်ဘၣ်အီအါတကွာ်လၢအမ့ၢ်ထိးက
လဲာ်ဘံၣ်ခိၣ်, ထိးကလဲာ်ဖိပြီကဒ် ဒီးထိးကလဲာ်ခိၣ်
စူခံစူ န့ၣ်လီၤ. ထိးကလဲာ်အိၣ်မ့ၢ်အါကဲာ်ဆိးန့ၣ် အ
တၢ်ပနီၣ်ကအိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒ်အမ့ၢ်ဟၢဖျာ်ကဖိထီၣ် (ဟၢ
ဖျာ်ပူလူကူ), အုၣ်ဆါအလွဲၢ်ဝါယး, ဖံးညာ်လီၤဝါ,
ဂံၢ်ဘါတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဘၣ်ဆိးကုဆူၣ်,
လီၤကိာ်ဒီးတအိၣ်ဖျါသုာ်ဖျဲသးညီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နးအီ
အီကသံသ့အဲအံၤဒီးအထိးကလဲာ်အယာ်ကသံဝဲဒီး
ကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချုထီၣ်က့ၤန့ၣ်လီၤ.

(ခ) ကသံသ့ထိးကလဲာ်အီ ဖိသုာ်ဂီၢ်, သးပျာ်ဂီၢ် (ထိးကလဲာ်လီၤ)

၁. သုာ်ဂံၢ်ဝါ (ပူတနီၤကိးလၢခွးဖိ)
၂. ကိုလီဒံၣ်အဂီၢ်အတံာ်
၃. မိာ်ဂံာ်ဖိ
၄. သးခိၣ်ထံ

တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံသ့အကျိအကျဲ

မၤန့ၣ်သုာ်ဂံၢ်ဝါ (ခွးဖိ) အတံာ်တပီၢ်, ကိုလီ
ဒံၣ်အဂီၢ်အတံာ်တပီၢ် လိယုအီတုၤအယုဝံၤ တီၢ်ကမူာ်
အီဂ့ၢ်ဂ့ၢ်တကွာ်. မၤန့ၣ်မိာ်ဂံၢ်ဖိအစီလီၤတစွဲၤ ဒီးတီၢ်က
မူာ်အီဝံၤကျဲၣ်ကျိယုာ်အီတပူဃိတကွာ်. ကျဲကျိယုာ်
ကသံသ့ကမူာ်သၢခါလၢာ်တပူဃိ တုၤအဘၣ်လိာ်ဒီး
ဟံးဃာ်အီလောပလီပူတဖျာ်လၢအလုာ်ကလံတကွာ်.
ထုးထီၣ်သူအီဖဲနလိာ်ဘၣ်အီတဘျီလၢလၢသ့ဝဲလီၤ.
ကတီၢ်ဟံးဃာ်စ့ၢ်ကိးသးခိၣ်ထံလၢနကအီယုာ်အီဒီး
ကသံသ့အဂီၢ်တကွာ်.

တၢ်သူသံသ့အကျိအကျဲ

ပူသးပျာ်အဂီၢ်န့ၣ် ဟံးန့ၣ်ကသံသ့အကမူာ်ပျဲ
နီတၢ်ဖိတဘျဲ, မၤန့ၣ်စ့ၢ်ကိးသးခိၣ်ထံလၢခွးဖိတဘျဲ,
ကျဲၣ်ကျိယုာ်အီဒီးအီအီတကွာ်. မၤအီအီဂီၢ်တဘျီ
ဟါတဘျီ သၢသီအတီၢ်ပူဒီးထိးကလဲာ်ကလီၤဝဲလီၤ.
မ့မ့ၢ်ဖိသုာ်အဂီၢ်န့ၣ်ကွာ်တယးနးအီအီ န်အကြးဒီး
အသးနံၣ်မ့ၢ်လၢကသံသ့အသဟီၣ်ကိာ်အယိန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါအဂ့ၢ်.

ကသံသ့အဲအံၤန့ၣ်မၤသံဝဲ ထိးကလဲာ်ဘံၣ်
ခိၣ်, ထိးကလဲာ်အဖျာ်ဒီးထိးကလဲာ်ဖိပြီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
လၢတၢ်န့ၣ်အယိ နမ့ၢ်အီကသံသ့ထိးကလဲာ်အဲအံၤတ
နံၣ်တဘျီဒီး နကပူဖျဲဒီးထိးကလဲာ်တၢ်ဆါဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်
ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တိနိဒ်

- အိကသံသ့အဝဲအံအဆာကတိနိဒ်တဘၣ်အိၣ်တၢ်ဆံၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်အိၣ်တၢ်ဆံၣ်န့ၣ်ကသံသ့အသဟီၣ်ကလီၤစၢ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်လီၤ.
- ဖိသၣ်ဆံးတလၢကဲာ်ဆိးဒီးပိာ်မုၢ်လၢအအိၣ်ဒီးအဟးအသးတဖၣ်န့ၣ် တကြးအိကသံသ့အံၤဘၣ် မ့ၢ်လၢကသံသ့တခါအံၤကိာ်ဒိၣ်ကဲာ်ဆိးလၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်လၢအိၣ်ဒီးဟးသးတဖၣ်မ့ၢ်အိကသံသ့အံၤန့ၣ်ဘၣ်ဒိဖိသၣ်လၢဟၢဖူန့ၣ်လီၤ.

(ဂ) ကသံသ့ထိးကလဲာ်အအိၣ် (ထိးကလဲာ်လီၤ)

၁. ညၣ်လံာ်
၂. နီၣ်ထံလၣ် (ဟီၣ်ထံခၣ်) (အခၣ်တကလုာ်ဒီးအဆာတကလုာ်, အခၣ်ဂ့ၤကသံသ့ဒိၣ်)
၃. အံသၣ်ဆၢ

တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံသ့အကျိၤအကျဲ

မၤန့ၢ်ညၣ်လံာ်တဘိးဒီးကၣ်မံအိၤဂ့ၤတက့ၢ်. မၤန့ၢ်ဟီၣ်ထံလၣ် ဟၢမံဃာ်အိၤလၢမ့ၢ်ခိၣ်ဝံတိာ်လီၤဘျးဃုာ်အိၤဒီးညၣ်လံာ်အယိမံ, ထၢနုာ်ဃုာ်ဒီးအံသၣ်ဆၢတစဲးတက့ၢ်. အံသၣ်မိာ်ကံာ်တဘၣ်ထၢနုာ်လီၤတဂ့ၤ.

တၢ်သူကသံသ့အကျိၤအကျဲ

ပှၤသးပှၤအဂီၢ်န့ၣ်အိၣ်အိၤတဘျီဃီခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဖိသၣ်န့ၣ်ကွၢ်တယးဒုးအိၣ်အိၤသ့ဝဲလီၤ. ကသံသ့အဝဲအံၤန့ၣ်န့ၣ်အိၣ်အိၤန့ၣ်မ့ၢ်တဘဲဘၣ်ဒီး အိၣ်ဃုာ်အိၤဒီးမ့ၢ်သ့ဝဲဒၣ်လီၤ. နအိၣ်အိၤတဘျီဃီထိးကလဲာ်မ့ၢ်တလီၤဘၣ်န့ၣ်မၤအိၣ်ကဒီးအသိတဘျီတက့ၢ်. သးပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤဖိသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ အိၣ်ကသံသ့အဝဲအံၤတုၤအပျဲထီၣ်သဘျီဒီးထိးကလဲာ်မ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်ကလီၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါ

ဖိသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ သးပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ မ့ၢ်အိၣ်ကသံသ့အဝဲအံၤတနီၣ်ခံဘျီတုၤလၢသဘျီဒီး ထိးကလဲာ်လၢအအိၣ်လၢဟၢဖူကလီၤကွံာ်ဝဲသပှၤကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ထိးကလဲာ်မ့ၢ်တမၤတံာ်တၢ်န့ၣ်ဘၣ်ဒီးနကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဘျုးမုၢ်သးဖျဲဝဲထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ.

(ဃ) ကသံသ့ထိးကလဲာ် (ကသံသ့အအိၣ်)

၁. ကလီၤဝါ
၂. ကလီၤဂီၤ
၃. လုညုဖိ
၄. ကတ်ဂီၤအတံာ်

တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံသ့အကျိၤအကျဲ

မၤန့ၢ်ကလီၤဂီၤ, ကလီၤဝါ ဒီးလုညုဖိ ပျဲသးသိး (အဒိ-တပိာ်စုာ်စုာ်) ဝံကျိၤလီၤဘျးတိာ်ကမူၣ်အိၤမ့ၢ်မုၢ်နီၣ်နီၣ်တက့ၢ်. ဟံဃာ်အိၤလၢကိာ်အပူၤ မ့တမ့ၢ် ပလီၤလၢအလုၣ်ကလံာ်သိးအသုတဟးဂီၤညီညီတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကတ်ဂီၤအတံာ်န့ၣ်ဟံဃာ်ဒီးကျိၤအိၤ (အယုမ့ၢ်ဂ့ၤအသံသ့မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်သ့အိၤသ့) ကျဲအိၤအိၤတစူးအဂီၢ် ဖဲနအိၣ်ကသံသ့ထိးကလဲာ်အဝဲအံၤအဆာကတိာ်မ့ၢ်ဒီးသးနဟၢဖူကလုၤဖဲအကြးဒီးထိးကလဲာ်လၢအမူတဖၣ်န့ၣ်ကလီၤကွံာ်ဝဲခဲလၢာ်ဖဲနလဲၤဟးတၢ်လီၤခံအဆာကတိာ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သူကသံသ့အကျိၤအကျဲ

လၢပှၤသးပှၤအဂီၢ်န့ၣ် ကျဲလီၤကသံသ့ကမူၣ်အံၤပျဲနီၣ်တၢ်လၢာ်ဖးထံသဘျီ လၢထံခွးတဖျၢၣ်အပူၤဃုာ်ဒီးထံ လၢနကအိၤအိၤတစူးအဂီၢ်တက့ၢ်. ကျဲၣ်ကျိၤဃုာ်အိၤတုၤအဘၣ်လိာ်ဒီးအိၤလီၤတဘျီဃီတက့ၢ်. ဖိသၣ်အဂီၢ်န့ၣ်မၤန့ၢ်ကသံသ့ကမူၣ်နီၣ်တၢ်ဖိတဘျီဒီးထံပျဲထံခွးတတ် ကျဲၣ်ကျိၤအိၤတုၤအဘၣ်လိာ်ဒီးဒုးအိၤလီၤခဲလၢာ်တက့ၢ်. အိၤလီၤအိၤဝံဟံးန့ၢ်ကဒီးကသံသ့ကမူၣ်

အံပျဲနီၣ်တၢ်ဖိအသီတဘျီ ကျဲလီၤအီၤဒီးထံပံာ်ပံာ်
ဝံၣ်လီၤန့ၣ်ပျဲလၢအအီၤကသံၣ်ထိးကလဲာ်တၢ်အံၤအ
ကိာ်ဘိ, အချၢယံၤ ဒီးအဒုပူၤတက့ၢ်. ဒုးန့ၣ်စ့ၢ်ကိးအီၤ
ကသံၣ်အဝဲအံၤဖဲအပူၤလီၤဝဲဝံၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
ကသံၣ်အဝဲအံၤန့ၣ်အီၤအီၤလၢဟါခီတချုးမံၤအဆၢက
တီၢ်ဒီးတုၤလၢဖးဖိမုၢ်န့ၣ်ဒုးအီၤလီၤကဒီးအီၤကတံာ်ဂီၤအ
တံာ်တခွဲး ဒီးမၤအအီၤထံအါအါဒ်သိးအဟၢဖၢကလူဒီး
ထိးကလဲာ်အယုးအယၢ်ကလီၤကွံာ်ဝဲဖဲန့ၣ်တဘျီယီ
အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါအဂီၢ်

ဖိသၣ်မုၢ်ဂုၤသးပျံၤမုၢ်ဂုၤ မုၢ်အီၤကသံၣ်ထိးက
လဲာ်အဝဲအံၤတနံၣ်သၢဘျီအစ့ၤကတၢ်ဒီးကပူၤဖျဲးထီၣ်
ကွံာ်ဝဲလၢထိးကလဲာ်အတၢ်မၤတံာ်တံာ်ခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.
လီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖိဖိသၣ်တဖၣ် တုၤမုၢ်ထိးကလဲာ်အိၣ်
အါတလၢဒီး အနီၢ်ခိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တလၢပျဲဘၣ်
န့ၣ်လီၤ. ပထံၣ်ဘၣ်လၢအဟၢဖၢကအိၣ်ပူၤလူကူ, အဖံး
ညၣ်ဝါ, တအိၣ်ပျီသ့ၣ်ပံးညီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒုးအီၤအီၤ
ဒီးစံးအီၤလၢကသံၣ်အဝဲအံၤတနံၣ်သၢဘျီ ဒီးထိးက
လဲာ်ကလီၤမၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်ကအိၣ်ဆူၣ်
ထီၣ်က့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

(c) ကသံၣ်ထိးကလဲာ် (အအိၣ်)

- ၁. တီၤပျံၤလၣ်ဘီၣ်
- ၂. ညၣ်လံာ်
- ၃. ကတံာ်ဂီၤအတၢ်
- ၄. အံၤသၣ်ဟီ

တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံၣ်အကျိၤအကျဲ

မၤန့ၢ်တီၤပျံၤလၣ်ဘီၣ်အစီၤလီၤ ၁၀ ဘး, ညၣ်
လံာ်ကၣ်မံၤအညၣ်အစီၤလီၤတဆံဘးဝံၣ် မၤဘျဲးတီၤပျံၤ
လၣ်ဂုၤဂုၤဒီးယါကျဲၣ်ကျိၤယုာ်အီၤဒီးညၣ်လံာ်အညၣ်န့ၣ်
တက့ၢ်. ဒ်သိးန့ၣ်အိၣ်ကဘဲအဂီၢ်န့ၣ် နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးထၢန့ၣ်
လီၤအံၤသၣ်တဖၣ်သ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. စီၤပီၢ်မုၢ်တအိၣ်ဘၣ်သ
ပျံၤကတၢ်န့ၣ် မၤန့ၢ်ညၣ်လံာ်တဘိခံဘိ ကၣ်မံၤအီၤဘိ

ဘီၣ်ဝံၣ်အဲးန့ၢ်ထဲအညၣ် တၢ်ကွံာ်အယံၤခဲလၢာ်တက့ၢ်.
မၤန့ၢ်ကတံာ်ဂီၤအတၢ်တကျိၤဒီးအံၤသၣ်တဖၣ်ဖိတက့ၢ်.
ကတံာ်ဂီၤအတၢ်န့ၣ်ကျဲၣ်အီၤတုၤအသးကန့ၢ်ထဲသိးသး
သၣ်ဝါခိၣ်တဖျၢၣ် ဒီးကျဲၣ်ယုာ်အီၤလၢထံကျိၤ, ဖဲန့ၣ်လီၤ
အံၤသၣ်ဖဲအဟီၤထီၣ်ဘးတက့ၢ်.

တၢ်သူကသံၣ်အကျိၤအကျဲ

ဟါခီအိၣ်မုၢ်ဝံၣ်အိၣ်အဘၣ်စၢၤခဲန့ၣ်ရံၣ်သၢ
န့ၣ်ရံၣ်ဒီး အိၣ်လီၤကသံၣ်ညၣ်လံာ်အတၢ်အံၤခဲလၢာ်
တက့ၢ်. အိၣ်လီၤကသံၣ်အံၤဝံၣ်န့ၣ်တဘၣ်အိၣ်တၢ်အဂၤ
နီၣ်တမံၤတဂ့ၤ, လၢမုၢ်ဆ့ၣ်ထီၣ်ဆီအိၣ်အိၣ်လံာ်န့ၣ် ဂဲၤဆၢ
ထၢၣ်ကျဲၣ်လီၤကတံာ်ဂီၤအတၢ်လၢလၢာ်ကျဲၣ်ကသံၣ်အခိၣ်
တုၤအကမူၣ်န့ၢ်ထဲစုမုၢ်ခိၣ်တလိာ်, ကျဲလီၤအီၤဒီးအံၤ
သၣ်လၢထံကျိၤ, အီၤကွံာ်အီၤ အံၤသၣ်ဟီမုၢ်ထီၣ်ဘးဂုၤဂုၤ
ဒီးအီၤလီၤခဲလၢာ်တက့ၢ်. အီၤထွဲအခဲလၢထံဘျီအါအါတ
က့ၢ်. မုၢ်ဝါထီၣ်န့ၣ်တဘၣ်အိၣ်မုၢ်တဘျီယီဘၣ်, အိၣ်
ခိးတုၤမုၢ်ဟဲထီၣ်ဖးဖိမူ, တုၤလၢမုၢ်ထုၣ်ဒၣ်လဲာ်န့ၣ်လီၤ.
ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ်ဟၢဖၢကဟးထီၣ်ဝဲဒီးထိးကလဲာ်က
လီၤယုာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. အီၤထံမုၢ်အါဒီးဟၢဖၢကလူဝဲလီၤ,
တယးကွံာ်တုၤမုၢ်န့ၣ်သ့ၣ်မံၤသးမုၢ်လၢထိးကလဲာ်လီၤကွံာ်
လၢာ်လံာ်န့ၣ် လုာ်ကွံာ်ထံလုာ်ကွံာ်နီၣ်ဒီးအိၣ်လီၤန့ၢ်တၢ်အိၣ်
ဖဲန့ၣ်အဲၣ်ဒီးအိၣ်သ့ဝဲလီၤ. တစီၢ်ဖိဒီးန့ၣ်ဟၢဖၢလူကပတုာ်
ကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါအဂီၢ်

န့ၣ်အိၣ်ကသံၣ်ထိးကလဲာ်အံၤဒီး န့ၣ်အီၤလူယုာ်
သးအယံၤထိးကလဲာ်အမူၤတဖၣ်ကလီၤယုာ်ဝဲစ့ၢ်ကိးန့ၣ်
လီၤ. ကသံၣ်ထိးကလဲာ်အဝဲအံၤန့ၣ် နမ့ၢ်အီၤအီၤတ
နံၣ်ခံဘျီဖဲတၢ်စုၤလီၤသီတဘျီ ဒီးတၢ်ယီၤထီၣ်ကဒါက့ၤ
တဘျီန့ၣ် နတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ကဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးဝဲ
ဒီးထိးကလဲာ်ကပူၤဝဲန့ၣ်လီၤ. သးပျံၤမုၢ်ဂုၤဖိသၣ်မုၢ်ဂုၤ
အိၣ်ကသံၣ်အဝဲအံၤသ့ကိးဂၤဒီးန့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်အဂီၢ်
န့ၣ်ကွံာ်တယးဒုးအိၣ်အီၤဒ်အကြးကတၢ်ဒီးအသးနံၣ်
သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

(စ) ကသံသ့သ့ကလဲလဲလဲသံသ့ဂံ (ကသံသ့အအိၣ်)

၁. လုၣ်ခွသုၣ်အချံ

၂. ကွဲစီ

၃. ကတံဂီၤအတံ

တံးဒုးကဲထီၣ်ကသံသ့ကျိၤအကျဲ

မၤန့ၢ်လုၣ်ခွသုၣ်အချံပျဲတံၢ်န့ၢ်ထံၣ်အတဖျၢၣ်, ခွဲၣ်မံၤအိၣ်ဘိဘိတုၤအမံၤဘၣ်လိၣ်ဖိးလိၣ်ဝံၤ အဲးကွံာ်အဘျဲၣ်ခဲလၢာ်တက့ၢ်. မၤန့ၢ်ကွဲစီပျဲနီၣ်တၢၤလၢၣ်ဖးထံၣ်သၢဘျဲၣ်ဒီးကျဲၣ်ကျိၤယုၣ်အိၣ်တုၤအဘၣ်လိၣ် ဒီးဒုးအိၣ်ဖိသုၣ်လၢအအိၣ်ဒီးထိးကလဲၣ်န့ၢ်တက့ၢ်. ဖိသုၣ်လၢအမဲတထီၣ်ဒ်ဘၣ်, အုၣ်အိၣ်တံၢ်တန့ၢ်ဒ်ဘၣ်သုၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ် တံၢ်ကမုၢ်န့ၢ်အိၣ်လုၣ်ခွသုၣ်တုၤအကမုၢ်ဂုၤဂုၤ, ကျဲယုၣ်ဒီးကွဲစီဝံၤဒုးအိၣ်အိၣ်သ့ၣ်န့ၢ်လီၤ.

တံၢ်သုၣ်ကသံသ့အကျိၤအကျဲ

ဖိသုၣ်တၢၤလၢအဟၢဖျၢၣ်အိၣ်ဒီးထိးကလဲၣ်န့ၢ် ဖဲဟါခိဘူးထီၣ်ကမံၤအဆၢကတီၢ် ဒုးအိၣ်လီၤအိၣ်ကသံသ့အဝဲအံၤတက့ၢ်. ဝံၤအလီၢ်ခံတဘျဲဒုးအိၣ်အိၣ်တံၢ်နီတမံၤလၢဘၣ်. မုၢ်ဆုၣ်ထီၣ်လၢဆိအိၣ်အိၣ်ထီၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၢ် ကျဲလီၤကတံဂီၤအတံၢ်အသံးကန့ၢ်ထဲသဲးသုၣ်ဝါခိၣ်တဖျၢၣ် ကျဲယုၣ်အိၣ်ဒီးအံၤသုၣ်ဟီထီၣ်ဘးဒ်သိးအဟၢဖျၢၣ်ကဟးထီၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်. အိၣ်လီၤကသံသ့ဝံၤဒီးအိၣ်လီၤစ့ၢ်ကိးထံၣ်အါအါတက့ၢ်. လၢဂီၤခိန့ၢ်တ

ဘၣ်အိၣ်တံၢ်အိၣ်ဘၣ်. အိၣ်ခိးတုၤလၢမုၢ်ထူၣ်ဟၢဖျၢၣ်ဟးထီၣ် ၂-၃ ဘျီဝံၤလုၢ်ကွံာ်ထံ, အိၣ်န့ၢ်ကတံၢ်အိၣ်လၢနအဲၣ်ဒီးအိၣ်သုၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်သ့လီၤ.

ဘၣ်လိၣ်တံၢ်ဆါအဂီၢ်

ပုၤတၢၤဒီးတၢၤန့ၢ်အသ့ၣ်ထံတံၢ်သိးလိၣ်သးဘၣ်အယီ ဘၣ်လိၣ်ကသံသ့တံၢ်သိးလိၣ်သးစ့ၢ်ကိးဘၣ်န့ၢ်လီၤ. ယုၤထၢသုၣ်ကသံသ့ဒီးသုၣ်အိၣ်ဒ်ကသံသ့တံၢ်န့ၢ်ကျဲအသိးလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးကဘၣ်လိၣ်ဝဲတံၢ်ဆါန့ၢ်လီၤ. ဒ်သိးထိးကလဲၣ်ကသံခဲလၢာ်အဂီၢ်န့ၢ် ဖဲနအိၣ်ကသံသ့ထိးကလဲၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၢ် အိၣ်န့ၢ်တံၢ်အိၣ်လၢအဝံၣ်သိသုၣ်တဖၣ်ဒ်သိးထိးကလဲၣ်ကအိၣ်ဘူးဒီးဖဲအဂီၢ်အိၣ်တံၢ်အိၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၢ် ကအိၣ်ဘၣ်ကသံသ့ဒီးကသံအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်လုၣ်နသးန့ၢ်ထိးကလဲၣ်လၢအတသံဘၣ်သုၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးကလီၤယုၣ်ဝဲခဲလၢာ်န့ၢ်လီၤ.

ပဲကညီပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဆိးတံၢ်လီၢ်ဘူးလၢခိခိၣ်ပုၤပုၤဒီးအိၣ်ဒီးအသုၣ်ပုၤလၢအထူးတံၢ်လၢအလၢပျဲဒီးသုၣ်ဂံၢ်ဝံၣ်စဲတဖၣ်လီၤ. လၢတံၢ်န့ၢ်အယီလၢအဝဲသုၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တံၢ်ကိတံၢ်ခဲတအိၣ်လၢကမၤန့ၢ်ကသံသ့သုၣ်ဂံၢ်ဝံၣ်စဲဘၣ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲကသံသ့သရၣ်တအိၣ်ဘၣ်အလီၢ်န့ၢ် တံၢ်သုၣ်ညါထူလံၤလၢတံၢ်သုၣ်ကသံသ့သုၣ်ဂံၢ်ဝံၣ်စဲကမၤစၢၤပုၤလၢကျဲအါဘိန့ၢ်လီၤ. ■

ဖိပ်ယဲဖိဒီပုဝ်ခံဂ

ဘွန်ကနာ-လူသီဖိဒု

တ် ဖိပ်ယဲဖိဒီပုဝ်ခံဂ ဟံးဒ်လၢပုလၢသီတဘျီန့ၣ် ပုဒီပုဝ်ခံဂ ဝ်အိၣ်ဒ်ဒ်ခံဂန့ၣ်လီၤ. ပုဒီပုဝ်ခံဂ ခံဂအံၤ တ်ဖိးစ့ၢ်ကိးဒ်လၢအမိအ ပါန့ၣ်သံသဒ်အီၤလၢအနီၢ်ဆံးဆံးလံၤခါလံၤအယိ ဘၣ်အိၣ်ဆိးသုဒီးဘၣ်တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထဲအီၤလၢအဖံ သးပုၤတဂၤအယိ ပုဒီပုဝ်ခံဂအံၤ ကဲထီၣ်ဒ်ဖိပ် ယဲလၢအနးဒီးအဖျိၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. ဖိပ်ယဲဖိဒီပုဝ်ခံဂ အံၤ လၢအဖံသးပုၤအတၢ်ကဟုကယၢ်အဖိလၢ်န့ၣ် ခိ ဖျိဖံအံၤမ့ၢ်တ့ၢ်ပုၤမံၤတုၢ်ပုၤတီးအယိ လၢအဒီပုဝ်ခံဂ အံၤအဖိခိၣ် ကိၣ်လၢတနံၤဒီးတနံၤအဂီၢ် ကအိၣ်ဘၣ် အိဘၣ်အဂီၢ် အိၣ်အိဘျီဘျီတဘျီန့ၣ်လီၤ. တ်ဖိးဒ် ဒ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ပုဒီပုဝ်ခံဂအံၤ ပုၤကွံာ်တနံၤဘၣ်တ နံၤ, တနံၤဘၣ်တနံၤလဲၤပုၤကွံာ်ဒ်လံၤ. အဝဲသ့ၣ် မ့ၢ်တအိၣ်ကူအီၤလၢဘၣ်ဆၣ် တ်ဖိးဒ်လၢအဝဲသ့ၣ်ခံဂ အံၤ ဒိၣ်ထီၣ်ဒ်ကနံၤကနံၤလံၤ. ဘၣ်တနံၤအဝဲသံကွၢ် အဖံဒ်အံၤ, ဖိစၢ,ယမိကပါန့ၣ်အသံဒီးတဟ်တုၢ်န့ၢ်ကိး ပုၤလၢတၢ်နီတမံၤဒါ. အဖံစံးဆၢအီၤ သုမိသုပါန့ၣ်အ တၢ်မနုၤကအိၣ်လဲၣ်. တ်, ယဟ့ၣ်သါအီၤတၢ်တအိၣ် နီတမံၤအယိ အဝဲကဟ့ၣ်သါကုၤသုအဂီၢ်တၢ်တအိၣ် ဝဲဒ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးအတၢ်သံအံၤအလီၢ်ခံ ယထံၣ် လၢအဟ်တုၢ်ဝဲဒ် (ယၢ်လၢတုၢ်) တဘျီလီၤ. ဖိပ်ယဲ ဖိစံးဝဲလၢအအိၣ်ဖဲလဲၣ်. ဖဲန့ၣ်အခါအဖံထုးလီၤန့ၢ်အီၤ လၢတပုၤခိၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤအီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်အခါတ်ဖိးဝဲလၢ ဖိပ်ယဲဖိဒီပုဝ်ခံဂအံၤ လၢတၢ်သုၣ်သးသုအပူၤဟံးထီၣ်ဒ် ဒီးကွၢ်လိာ် အမဲာ်ဒီပုဝ်ခံဂအံၤ ကျဲထီၣ်ညီၣ်သွဲးသွဲး, ဖဲအဝဲ ကျဲယၢ်လီၤဘျးဝံၤ အပုၤဟံးထီၣ်ကျဲဝဲဒီပုဝ်ခံဂအံၤ ယၢ်ခိယၢ်ခိ ဒီးတၢ်ဖိးဝဲလၢယၢ်တဘျီအံၤ (လၢတုၢ်)

ဘၣ်ဆၣ်အုၣ်ညီၣ်မးဖျဲကတီၢ်လံၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၣ် အဒီပုဝ်ခံဂအံၤဝဲထီၣ်ယၢ်လၢတုၢ်ဖိတဘျီအံၤဒီး န့ၣ်လီၤမးဆူပုၤပုၤ (ဝံး) န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အခါပုၤအါဂၤ ကနၣ်ယီၤဝဲလၢပုၤတဘျီအပူၤ ပုဒီပုဝ်ခံဂအံၤအဝဲ စိာ်ထီၣ်ဒ်ယၢ် (လၢတုၢ်) လီၤအး ပုၤကျိဝဲတခီ ကံ လီၤညီၣ်ကြီၤကြီၤကြီၤကြီၤ လၢအသီၣ်အညတတဲာ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဒိၣ်မးလဲၣ်. တၢ်အံၤမ့ၢ်လၢအဝဲဖျိၣ်ယၢ် နီၢ်နီၢ်အယိ ဘၣ်ဆၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ကျဲးစးလၢ်သးအ ယိ တၢ်ထံတၢ်တိအိၣ်ဒီးအီၤ ဖဲအန့ၣ်လီၤမၤဟူးဂဲၤတၢ်အ ပူၤတဘျီယီၤလီၤ. တဘျီယီၤပုၤအါဂၤကနၣ်...ကနၣ်ဝဲဒီး ပုၤတနီၤခိဖျိတနၣ်န့ၢ်အဝဲခံဂဘၣ်အယိ ပုၤတနီၤလဲၤဒီး ကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စုၣ်ဝဲအီၤကယိကယိ ဒီးထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢဖိ သၣ်ဖိခံဂအံၤ ကျိဝဲတခီခိတဲနံၤတၢ်တခီခိ ထဲဒီပုဝ် ခံဂအံၤန့ၣ်လီၤ. တနံၤဘၣ်တနံၤလဲၤပုၤကွံာ်လံၤ. ပုၤကွၢ် ဟ့ၣ်အီၤတဂၤဆိကမိၣ်ထီၣ် ကွၢ်ကွၢ်ပုၤခံဂအံၤမ့ၢ်အကျိ လီၤဝဲတဘးဘးအံၤ မ့ၢ်အကမၤတၢ်မနုၤလဲၣ်. မ့မ့ၢ်ပုၤ ဒီပုဝ်ခံဂအံၤ ပုၤကွၢ်ဟ့ၣ်အီၤဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်တသ့ၣ် ညါဝဲဘၣ်. ကျိလီၤတခီခိ, ကျိလီၤတခီတခီ, ဘျီလီၤ တခီတခီ, ရဲၣ်လီၤဝဲက့, ရဲၣ်လီၤဝဲကျိဝဲဒ်လံၣ်န့ၣ် လီၤ. အဝဲဒီပုဝ်ခံဂအံၤအတၢ်ကူၣ်တခီ မ့ၢ်လၢအက ဖျိဝဲဒ်ထုဒီယုၢ်တယုၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဖျိလီၤအထုတၢ် ဖျိလံၤ. ရဲၣ်လီၤအထုအဖူလံၤ, ဝဲလီၤအထုဖူဝံၤလံၤ, ခဲလၢ်ထုအိၣ်ညီၣ်မးအခါသၢဆဲးပျဲပျဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အ ခါအဝဲဝဲလီၤအထုဝံၤဒီးဆဲးထီၣ်ဝဲလံၤ. ဒီးတၢ်ဖိးဝဲလၢ အဝဲဆဲးထီၣ်အထုဒီးဟဲက့မံၤလၢမ့ၢ်န့ၢ် မ့ၢ်ဆုၣ်ဝါထီၣ် ဒီးလဲၤကွၢ်အထုဒီပုဝ်ခံဂအံၤကိးဂီၤဒီးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ် ဆၣ်အထုအံၤတဘျီန့ၢ်အီၤနီတမံၤ နီတဂီၤဘၣ်. တၢ် အံၤတၢ်ကိးဒိၣ်မးလဲၣ်. အဝဲဒီပုဝ်ခံဂအံၤဆိကမိၣ် ထီၣ်ဝဲ ပဲာ်ထုတခါအံၤ အလီၢ်ဘၣ်ဂုၤမးလီၤ. ဆၣ်

ဖိကီၢ်ဖိ, သူၣ်ဖိ ဘါဖိ, ယုၢ်ယိၣ်ထီၣ်ဖိအလီၤဝဲးအီၣ် တၢ်အါမး ဒီးပတၢ်တဘၣ်န့ၢ်ပုၤတၢ်နီၣ်တမံၤ ပဘၣ်မၤ ဖဲလဲၣ်. ဖဲန့ၣ်အခါအပုၤဒုတမံၤဘၣ်ဝဲအကီၢ်အံၤ. ကီၢ်စၢ...မ့ၢ်ပမၤတၢ်တဘၣ်ဘၣ်အယိပတၢ်တဘၣ်ဘၣ် န့ၣ်ခါ. အယိက့ၤသံက့ၢ်က့ၢ်တၢ်လၢဖဲဖဲမိၣ် ဖဲဖဲကစံး ဘၣ်ပုၤဒီးလဲၣ်. ဖဲန့ၣ်အဝဲက့ၤ, က့ၤတုၤဒီးသံက့ၢ်အဖဲ ဖဲအံၤ ဖဲဖဲစၢ ယထုတယုၢ်အံၤအလီၤဘၣ်ဒိၣ်မး, ယဝဲၣ် အီၤအခါသၢဆံညါ ဘၣ်ဆၣ်ယလဲၤက့ၢ်အီၤန့ၣ်တဘၣ် န့ၢ်ယၤတၢ်နီၣ်တမံၤ နီၣ်တနံၤ နီၣ်တဂီၤဘၣ်အံၤမ့ၢ်အဂ့ၢ်ဖဲ လဲၣ်. ဖဲဖဲစံးဆၢအီၤ ဖဲလဲၤဖိစၢ တၢ်လၢထုန့ၣ်ပုၤမ့ၢ် ဝဲၣ်အီၤန့ၣ် ပုၤကဘၣ်ဝဲၣ်န့ၢ်အီၤဒီး (နါဒိၣ်) အဂီၢ်တ ခါမး ထုအဝဲန့ၣ်ကဘၣ်န့ၢ်နၢ်တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ. သံ က့ၢ်ကဒီးဝဲ ထုလၢနါဒိၣ်အဂီၢ်ပုၤဝဲၣ်အီၤလဲၣ်. အဖဲစံး ဆၢအီၤ နါဒိၣ်အထုန့ၣ်ပုၤကဘၣ်ဝဲၣ်အီၤလၢထုအခိၣ် ကတၢ်တယ ဒီးပုၤကဘၣ်ဝဲၣ်လီၤကံၤဒၣ်တၢ်အီၤလီၤ. တ လိၣ်လၢအဂ့ၤအဝါဘၣ်. ခးတပီၢ်မ့ၢ်မ့ၢ်အကဲထီၣ်ထုန့ၣ် ဘၣ်လီၤ. အဝဲပိၣ်ထီၣ်လိၣ်အခံၤပုၤဝဲၣ်ခံၤဒီး လဲၤမၤ ထွဲဝဲၣ်အဖဲတဘၣ်အီၤအသိးန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်အ လဲၤက့ၢ်အထုဒီးက့ၢ်ဝဲအထုန့ၣ်ဝံၢ်လီၤဒၣ်ထဲအခိၣ်ခါ န့ၣ်လီၤ. အဝဲလဲၤဒီးအိးထီၣ်က့ၢ်ဝဲဒီးထံၣ်ဝဲလၢထုၣ် ယးသံတဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲစံးဘၣ်အပုၤဒု...ဒုဒုစၢ ပ ထုတခါဘၣ်က့ၤထုၣ်ယးသံတဖျၢၣ်မ့ၢ်ပဘၣ်မၤဖဲလဲၣ်. အပုၤဒုစံးအီၤပက့ၤဝဲအီၤလီၤ. မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ပုၤလီၤ. မၤကဒီးတဂီၤ အဝဲလဲၤက့ၢ်ကဒီးဝဲအထု ဒီးဝံၢ်လီၤက ဒီးတခါကဒီးလံ. လဲၤအိးထီၣ်ဝဲဒီးထံၣ်ဝဲလၢအတၢ်ဘၣ် န့ၢ်အီၤလၢသ့ၣ်ဒုယးတဒုကဒီးလီၤ. မၤဖဲလဲၣ်ကီၢ်. ကီၢ် စံးဘၣ်အီၤ သ့ၣ်ဒုယးဂ့ၤ ဂ့ၤလီၤ. က့ၤစိၣ်တခါတဘၣ် တၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ပုၤလီၤ. အဝဲအဝဲတဲ အပုၤဒီးအပုၤမၤထွဲ, အပုၤတဲအဝဲဒီးအဝဲမၤထွဲယၢ်ခီ ယၢ်ခီယုယုဖိးဖိးဂ့ၤမးလီၤ.

စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်တဘျီပုၤဒုပုၤဝဲၣ်ခံၤအံၤ အဝဲကီၢ် စံးဘၣ်အပုၤဒုဒီးအံၤ ဒုဒုစၢ တဘျီအံၤ မ့ၢ်နုၤဒီးယၤ ဒု တၢ်ဟ့ၣ်သၢပုၤတကဒီးတခါစုၣ်စုၣ်လံ. ပဘၣ်ယိၣ်

သးအုးတၢ်တအိၣ်နီၣ်တမံၤလၢဘၣ်. ပကဘၣ်ယုက့ၢ် လီၤ. ပအိၣ်ဒ်အံၤဒု ပတအိၣ်ဘၣ်ပဆၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်နုၤ ဆိကမိၣ်ဖဲလဲၣ်. ဖဲန့ၣ်အပုၤစံးအဝဲကီၢ်အံၤ မ့ၢ်လီၤ ပအိၣ်ဒ်အံၤဒု ပတအိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဘၣ်ပဆၣ်ဘၣ်. နမ့ၢ် ယုက့ၢ်ဒီးယုတခါ ယကပိၣ်နခံၣ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီအံၤဒု အဝဲကီၢ်တက ဝံထီၣ်ထုၣ်ယးသံတဖျၢၣ်, ဒီးမ့ၢ်မ့ၢ်အ ပုၤတက ဝံထီၣ်အသ့ၣ်ဒုယးသံတဒု ဒီးပိၣ်ထီၣ်လိၣ် အခံၤ ဒီးလဲၤတၢ်ဆူညါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်စံးဝဲလၢပုၤဒုပုၤဝဲၣ်ခံၤအံၤပိၣ်ထီၣ်လိၣ်အ ခံၤဒီးလဲၤတၢ်တနံၤဝဲတနံၤ တသီဝဲတသီ ဒီးလၢခံ အဝဲ လဲၤတုၤလၢထံကျိပးဒိၣ်တဘိအပူၤ ဒီးဆုၣ်နီၤတဲသကိး တၢ်တစိၣ်ဖိဝဲ အဝဲကီၢ်စံးဘၣ်အပုၤဒုဒ်အံၤ ဒုဒုစၢ ယဲ ဒုယကလီၤယဲဒၣ်ဆူထံကျိအထုတကယလီၤ. မ့ၢ်နုၤ တခါ ထီၣ်နဲဆူထံခံတကယနီၤ. အၢၣ်လီၤလိၣ်အသး လၢတၢ်သူၣ်မုၢ်သးမုၢ်အပူၤဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. ကဲ...အဝဲသ့ၣ် လဲၤတၢ်လံ အဝဲတကလဲၤလဲၤတၢ် တနံၤဘၣ်တနံၤဒီး လၢခံအဝဲလဲၤတုၤလၢဝဲတဖျၢၣ်အပူၤလီၤ. တဘျီယိအ ပုၤတကစ့ၢ်ကိးလဲၤထီၣ်ဆူထံခံတကယ ဒီးတုၤလၢဝဲ တဖျၢၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်စံးဝဲလၢဝဲခံၣ်ဖျၢၣ်အံၤအ တၢ်ဘၣ်ကံၤဂုၢ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤတၢ်သဘၣ်သဘၣ် ဆူၣ်ဆူၣ်ကိးကိးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်အခါမိၣ်ယဲဖိခံၣ်အံၤ န့ၣ်လီၤမၤစၢတၢ် လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအပူၤ ဖဲန့ၣ်ခံၣ်လၢၢ် လၢအလီၤဒၣ် ဝဲလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဒုးတၢ်ယၤတၢ်ဖျဲးဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဒီး တၢ်စံးဝဲလၢပုၤဒုပုၤဝဲၣ်ခံၤအံၤ တၢ်ဆဲးအီၤတဘၣ် တၢ် ကျိအီၤတန့ၣ်, တၢ်ခးအီၤတပီၢ် မ့ၢ်ပိၣ်ဘၣ်ဆၣ် ကျိချံ တဘၣ်အီၤဘၣ်. အဝဲဒုးသကိးတၢ်ဒီးစီၤပၤအပူၤတရၢ အံၤ အါနံၤအါဘျီတဘျီ အဝဲန့ၢ်ဘၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိစ့ၢ် ကိးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်တဘျီန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ဆၢမးကတီၢ်လၢ မ့ၢ် နံၤအဝဲန့ၣ်ပကဒုးတၢ်လီၤ. ဒီးစံးဝဲတၢ်ဒုးတဘျီအံၤက မ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢခံကတၢ်တဘျီန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ် တၢ်သ့ၣ်ဆၢ မးကတီၢ်မ့ၢ်နံၤမ့ၢ်သီဘၣ်တဘျီ စးထီၣ်တၢ်ဒုးလံ. ကျိ ဖဲန့ၣ်, ဆဲးဖဲန့ၣ်, ထီဖဲန့ၣ်, တကျၢ်ဝဲဖဲန့ၣ် ပုၤသံဝဲ

ဂီၢ်မုၢ်ဂီၢ်ပၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအသးဒ်အံၤ ပှၤဒီပုၢ်ဝဲၣ်ခွါခံၣ် ဂၤအံၤ တိလိာ်က့ၤအသး ဒီးကျိလိာ်အသးလၢနးဆူၣ် ဆူၣ်ကလဲာ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ကျိလိာ်သးတန့ၣ် ကျိလိာ် သးတဘၣ်လၢဘၣ်. ဂုၢ်ကျဲးစးထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်တန့ၣ် လၢဘၣ်.

ဖဲအဝဲကျိတၢ်ဒီးတၢ်ဘျးအသးအခါစံးဝဲဒၣ် ယကျိနုၤတကဲလၢဘၣ် အဝဲတကဲစ့ၢ်ကိးတဲဝဲ ယကျိနုၤ တကဲလၢဘၣ်. ဖဲန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ခံၣ် ဆူၣ်နီၤတၢ်ပိာ် တဲသကိးတၢ်ခံၣ်ကၤဘျးဘျး ဒီးလၢခံၣ်အဝဲစံးဝဲ ဘၣ်မၤနုၤလၢ ယကျိနုၤတဘၣ်လဲၣ်. စံးဘၣ်ဝဲ ယဲဒုနုၤကျိယၤတဘၣ် ဘၣ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ဒၣ်လၢယထၢၣ်ဃးသုတဖျါအံၤလီၤသၢၣ်. ဒီးမ့ၢ်နဲတခါမိာ်. ဘၣ်မၤနုၤယကျိနုၤတဘၣ်လဲၣ်. မ့ၢ် ယဲဒုနုၤကမ့ၢ်ဒၣ်လၢယသ့ၣ်ဒုဃးတဒုအံၤလီၤ. အီၤ...မ့ၢ် စံးဒီးန့ၣ်ဒီး တၢ်အဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲပလဲၤမၤနုၤလၢပဒုၣ်ထုတ ယုၢ်အပူၤလီၤ တမ့ၢ်ယဲၤ...အီၤမ့ၢ်ဂုၤဂုၤလီၤ...မ့ၢ်စံးဒီးန့ၣ် ဒီးနုၤဒီးယၤပဒီပုၢ်ဝဲၣ်ခွါလီၤမးလဲၣ်. မ့ၢ်လီၤ...စးထီၣ်ဖဲ န့ၣ်တဘျီအဝဲသ့ၣ်ညါလိာ်အသးလၢဒီပုၢ်ဝဲၣ်ကဲကဲ လဲၣ် ဒီးတၢ်စံးဝဲလၢ တၢ်ဒုးအဝဲန့ၣ် ဝံၤကွံာ်ဝဲဖဲန့ၣ်လီၤ. တဘျီအံၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၤဝံၤလဲၣ် ပုၤလၢပုၤအလီၢ်က့ၤကဒါ က့ၤဆူၣ်အလီၢ်ဒၣ်ဝဲ, ဝဲလၢဝဲၣ်အလီၢ်က့ၤကဒါက့ၤဆူၣ် အလီၢ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢပှၤဒီပုၢ်ဝဲၣ်ခံၣ်မၤနုၤတၢ် လၢတၢ်ဒုးဒိၣ်ဒိၣ်ယိယိာ်အယိ ထံကီၢ်ခိၣ်န့ၣ်, ထံကီၢ် ဖိတဖၣ်န့ၣ်က့ၤအီၤဒီး ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤက့ၤအီၤဒ်တၢ် ခိၣ်တၢ်နုၤဒီးဒိၣ်တကဲစ့ၢ်စ့ၢ်လၢအလီၢ်အသးန့ၣ်ဒၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ. တဘျီအံၤဖိၣ်ယဲဖိခံၣ်မၤနုၤ ကဲထီၣ်ဘၣ်ထံကီၢ် ဖဲန့ၣ်တၢ်ခိၣ်တၢ်နုၤအယိ အီၤထီၣ်မ့ၢ်လၢၢ်, ကျၢၢ်လီၤမ့ၢ် လုၤ, ကတိၤတထံၣ်လီၤပှၤတကယၤ, မၤတၢ်အိၣ်ဘၣ် အိၣ်ဘၣ်, ကဲဒိၣ်ကဲထီၣ်က့ၤဝဲဒၣ်ခံၣ်လၢလၢန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ပဝဲပှၤကညီဖိလၢစိၤခါခါခါအံၤ န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်လုၢ်ဟ်ပှၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ဆံးကိာ်ဖိ ဒီးပစံးတၢ် အသး ဖိၣ်ယဲဖိဒီးအယဲာ် (လုၤတုာ်) န့ၣ်ဒီးဒါ. တဘျီ ယိတၢ်လၢပမၤအီၤ မၤတန့ၢ်လၢ မၤတသ့လၢတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤပလီၢ်ခံၣ်ဒီးသံကွၢ်သံဒီးက့ၤတၢ်ဒ်ဖိၣ်

ယဲဖိသံကွၢ်တၢ်လၢအဖံ လၢဘၣ်မၤနုၤအယိပဝဲာ်ထုဒီး ထုတဘၣ်န့ၢ်ပှၤယုၢ်ဖိထီၣ်ဖိအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒါ. တဘျီမ့ၢ်ပ စံးကတိၤတၢ်ဒီးပအၢၣ်လီၤလိာ်ပသးဒ်ဖိၣ်ယဲဖိဒီပုၢ်ဝဲၣ် အၢၣ်လီၤလိာ်အသးအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒါ. လၢခံၣ်ကတၢ် မ့ၢ်ပ ယုၤသ့ၣ်ညါလိာ်က့ၤပသးဖဲပမၤနုၤတၢ်တသ့လၢ ဒ်ဖိၣ် ယဲဆူၣ်နီၤတဲသကိးက့ၤတၢ်ဒီးအဒီပုၢ်ဝဲၣ်ခံၣ်မၤနုၤအိၣ် စ့ၢ်ကိးဒါ. မ့ၢ်ဒ်န့ၣ်ဒီး ကမ့ၢ်ဖိပှၤအဖျိၣ်ကတၢ်ဒ်ယၤ အံၤ ယသ့ၣ်ညါလၢယမ့ၢ်ပှၤကညီ ပဒီပုၢ်ဝဲၣ်လီၤ. BGF အိၣ်ကွၢ် DKBA အိၣ်ကွၢ်, PC အိၣ်ကွၢ်, KTLA အိၣ် ကွၢ်, KNLA အိၣ်ကွၢ် ဆူၣ်ညါကအိၣ်ဒီးတဖုဖုဒီးဒါ.

ဒ်ပမ့ၢ်တၢ်ကမ့ၢ်ထံကီၢ်ဖိအသးန့ၣ် လၢတၢ် ဟံၢ်ဆၢန့ၣ်ဆံးဘျီအံၤ ထီၣ်ဘိပမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဘိကဆုလၢအ တိၢ်ယၤတဘိလီၤ. ပနၢ်ဟံၢ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်လၢနီၢ်ကီၢ် လၢ မ့ၢ်တနုၤပကတုၤဆူၣ်တၢ်မၤနုၤအပူၤ ဒီးအိၣ်ဒီးပခွဲး ပယာ်လၢပုၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးအဖးဒုက့ၤအတြၢပုၤအံၤ တဘျီ မ့ၢ်ပကဘၣ်စ့ၢ်က့ၤန့ၣ်က့ၤတြၢသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဖဲ လဲၣ်တတြၢလဲၣ်. ပကွၢ်က့ၤ ကီၢ်ကရၢၣ်န့ၣ် အိၣ်အသ့, အဝါ, အဂီၢ် သၢတြၢညါ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲတၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ် ဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအခါ အဝဲသ့ၣ်ဟံၢ်ဖျိၣ်က့ၤအသးပြး ကန့ၣ်တဘျီယိန့ၣ်လီၤ. ပကွၢ်ဂုၤလီၤ. ပသးမုာ်စၢၤအီၤ လီၤ. ပသးခုစၢၤအီၤလီၤ. မ့ၢ်ပဝဲဒု ဖးဒုဖးတြၢအဖျါ မ့ၢ် ဒ်လီၤ. ဒ်သိးဘိကဆုတဘိကယၤကဆိဆိအဂီၢ် ဖိၣ် ယဲဖိဒီပုၢ်ဝဲၣ်ခံၣ်မၤနုၤ မ့ၢ်တၢ်အုၣ်ကီၤဒီးတၢ်ဒိတၢ်တဲာ်ဖး ဒိၣ်လၢပဂီၢ်တခါတမ့ၢ်ဘၣ်ဒါ.

အယိသတးဒီး, “တၢ်သံဘိတၢ်သံမုၢ်အကစၢ်, အထံကစၢ်အကီၢ်ကစၢ်, ကစၢ်ကစၢ် ကလိကစၢ်, လၢကစၢ် လုကစၢ်, သ့ၣ်န့ၣ်ယုၤကစၢ်, ဝဲန့ၣ်ဖိးကစၢ်, ပိာ်လဲၣ်ကစၢ်, ပိာ်ကါကစၢ်, ဒါမုၢ်ကစၢ်, ဒါကျိၣ် ကစၢ်, မဲၤလၢကံာ်ကစၢ်, ဆၣ်ကဆိကစၢ်, ဟီၣ်ခိၣ် ကွၢ်ထီၣ်, မူခိၣ်ကွၢ်လီၤ, ကစၢ်, ကစၢ်, ကစၢ်ယုၤစၢ, ပှၤအါဒ်ပှၤအါဂၤ ဘၣ်ဘျီထီၣ်ဘိထီၣ်န့ၣ် လၢသ့ၣ်လၢ သးတဖျါယိအပူၤ, ဘါလၢမုၢ်အိၣ်ဘျးအနုၤဒီးအါအါ, ဘါလၢမုၢ်ယုနုၤဒီးအိၣ်, ဘါလၢမုၢ်သၢနုၤဒီးအိၣ်, ဆူၣ်ညါ လါယုၤလဲၣ် ၂၀၂၅ နံၣ်

ကအါထိုင်ကဒီးဟါလုလုယကဒီး. တဘျီယီ ပှ အိဉ်ယဲ, ပှအိဉ်ဘူး လုာ်ထိုင်နုလုမုခိဉ်ထံခိဉ်, သံး ခိဉ်မုခိဉ်, ဂုလုထိးမလုထိး, ဂုလုဆီ မလုဆီ, ဂုလုဘဲဉ် မလုဘဲဉ်, ဂုလုပန် မလုပန်လီ. မုနသးပုနိဉ်ဘဉ်နသးတခီဧ. ပှအိဉ်ယဲဖိစံးဘဉ် နု ပိဉ်မုဉ်ပိဉ်မုကဆုနုနု ဖိနုနု, ပိဉ်ခွါကဒူးအိဉ် ဒူးအီနု, ကွါမုဂုဂု, ကွါမုဝါဝါ, နအံးမုနု ကွါ မုက နကအိဉ်ဘဉ်အိဉ်ဘဉ်အါဆးညါဒီးလီ. အတု ယုထိုင်ကိးထိုင်နုအံး နကွါမုတကြးတဘဉ်ခဲလုာ် ဘဉ်ဆဉ် အဆိကတုာ် ယယုကညးဘဉ်နုလု ယသး ဒီတဖျဉ်ညါအပူ လုအဆိဆိကတုာ် နကွါထိးဘျီ

ဘဉ်ကု BGF, KTLA, PC, DKBA, KNU, KNLA ပှသုဉ်တဖဉ်အံး ဟုဉ်ကုအီသုဉ်လုအကဆဲး သး လုအကဆီ သးလုအယု သးလုအဖိး လုအကမု ကုဝဲဒဉ်တုာ်တခါဧလုအဆုကုပဝဲဒဉ်ကမုအံးဆု တုာ်မုတုာ်ခဉ်အပူနုတကွါ. အဂုဒ်အံး ကီသုလု တဘျီယီယီအပူ တုာ်ဆးဖးအိးလဲး မုအိဉ်ဘဉ်ဖုး အဒုတဖဉ်အဒု အတြိတဖဉ်အတြိနု ပဝဲတုအုး ဖိ, သယုပုဖိ, ဝါမံဉ်ဖိ, တဆုဖိ, ထိးတိဖိ, မုက ဘဉ်ဖိဉ်ကုအဒုဖဲလဲဉ်တဒု အတြိဖဲလဲဉ်တတြိနု ပန်ဟါအီတသုလုဘဉ်. (အမုဉ်) အအံးမုဘျီက နုအတုာ်ယုသကွါကညးနုလီ. ■

တဒိန် (ကိး) သံဒိန်ခိန် ဒီးကညီပုထူလံဖိအတတ်ဘဉ်ထွဲ

သုလုကီဇုာ

တဒိန်မုာ်တံလံဆဉ်ဖိကိာ်ဖိတကလုာ် လာအတုာ်ဒိန်ကီဒိန်ဒီးအလုာ်ဒိန်ပုာ် ဒိန်လံပမိာ်ပံဖုသုာ်တဖဉ်အစိလံ ပုာ်လံကစာလံလံ ဒီးတကးဘဉ်အမဲာ်ညါပာ်ဝဲဒ် အမုာ်တံသုာ်ပုာ် ထံကစာ်ကိာ်ကစာ်ဒဉ်လဲာ်န့ဉ်လီာ်. တုာ်ယဲလံပစိခါကတိာ်အံဒဉ်လဲာ် ပဲပုာ်ထူလံဖိ သုာ်တဖဉ်ပတမဆုးမဆါအီဘဉ်. ပပာ်လုာ်ပာ်ပုာ် အီခိဖျိပံဖုလံပုာ်သုာ်တဖဉ်ပာ်လုာ်ပာ်ပုာ်အီအစိ တဖဉ်အစိလံအယိန့ဉ်လီာ်. ဒီးပံဖုလံပုာ်သုာ်တဖဉ် ယဲယုပုာ်လံ တံလံတဒိန်ကဆိအံ အတံလီာ်က လိာ်အသးဒီးဆဉ်ဖိကိာ်ဖိန့ဉ်ကလုာ်, ဒ်ပစံးတံအသး ဆဉ်ဖိကိာ်ဖိဒ်အမုာ်တကီ, ကဆိ, ထိး, ပနံ, ချဲး, စွံးဒီးဒုာ်သုာ်တဖဉ်န့ဉ်လီာ်. ခိဖျိအလီာ်ကဒီးဆဉ်ဖိ ကိာ်ဖိအကုာ်အဂီန့ဉ်မံန့ဉ်ကလုာ်အယိ မုာ်တံလီာ်ဆိ ဒီးတကတိာ်ယီ မုာ်ဆဉ်ဖိကိာ်ဖိလံအလုာ်ဒိန်ပုာ်ဒိန် မးတကလုာ်န့ဉ်လီာ်. လံပုာ်လံကစာ်န့ဉ်, တံစံးဝဲ ဒဉ်လံပုာ်သိာ်အီဒ်တံလံဆဉ်ဖိကိာ်ဖိလံအလုာ် ဒ်အမုာ်ကသုာ်, ကဆိဒီးကျိာ်ပနံသုာ်တဖဉ်အသးန့ဉ် လီာ်. ဆဉ်ဖိကိာ်ဖိဒ်အံသုာ်တဖဉ်တခီယုာ်သိာ်အီ, မအီဒ်အီဒီးကနံယုာ်အကလုာ်ဘဉ်ဆဉ်မုာ်လံတ ဒိန်လံအတံကိးစုာ်ကိးအီလံသးဒိန်ခိန် (မုတမုာ်) တဒိန်ကဆိတခီ, ယုာ်မအီဒ်အီတသု, မအီဒ်တနံ ဒီးတကနံယုာ်ကလုာ်ဘဉ်န့ဉ်လီာ်. ဒီးမုာ်ဆဉ်ဖိကိာ်ဖိ တကလုာ်လံအန့ဉ်တိာ်နံတိာ်န့ဉ်လီာ်. ယုာ်မအီလံ ကတံာ်သုာ်ဖုဘဉ်ဆဉ်, တဒိန်အံတကနံယုာ်အ ကလုာ်ဘဉ်ဒီးမတံဖဲအတံဘဉ်အသးန့ဉ်လီာ်. လံ တံဂုာ်ဒ်အံအယိ, ခိဖျိတဒိန်အံအနံတိာ်အယိ ယုာ် ဆဉ်ယိာ်အီလံအကဘဉ်အီတဆုာ်တမဲ, ဒီးသုာ် ဖိဝဉ်ဖိ ဒီးလံန့ဉ်အမဲာ်ညါ ယုာ်မအီလံကဘဉ်တံာ်

သုာ်ဒ်သီးကဆိတံာ်အသးတံာ်ဘဉ်အယိ, ယုာ်မ အီလံအကဘဉ်တံာ်သုာ်ဖုအဖိလံန့ဉ်လီာ်. ပာ်တုာ် လံမုာ်မဆါတနံအံဒဉ်လဲာ် တံလံတဒိန်တကလုာ် အံဖဲအဟးတံသုာ်ဖုသုာ်တဖဉ်အဆါကတိာ်ကစွံတံာ် ဒီးဟးတံဒဉ်ထဲလံသုာ်ဖုအဖိလံန့ဉ်လီာ်.

ဖဲအဟးကစွံဒီးတံသုာ်ဖုအဖိလံအဆါက တိာ်, အဖိမုာ်ပိာ်ဘဉ်အခံတခီ တဘျီတခိန်သုာ်ဖုလီာ် တံာ်သံဘဉ်အဖိအိာ်စုာ်ကိးဝဲဒဉ်န့ဉ်လီာ်. တံာ်အံမုာ်ယုာ် အတံဆဉ်ယိာ်တဒိန်ကဆိတကလုာ်အံန့ဉ်လီာ်. တံာ် လံတဒိန်ကဆိတကလုာ်အံ မိာ်ပံဖုလံပုာ်သုာ်တ ဖဉ်ပာ်ပနီာ်အီဒ်အမုာ်သံခိန်မုာ်ယါအထိးမိာ်ပုာ်အယိ ပုာ်ထူလံဖိအတံဒဉ်တံထူအိာ်လံတံတဘဉ်မသံမ အိာ်အီဘဉ်န့ဉ်လီာ်. တံာ်မုာ်မသံဘဉ်ဖုးအီတခီ, တံာ် အိာ်ဘဉ်အပုာ်အကလံတလံာ်ဘဉ် ဒီးကတုာ်ဘဉ်တံာ် ဒီးဘးန့ဉ်စိန့ဉ်ယုာ်တုာ်ဒဉ်လဲာ်ဘဉ်သံကွံာ်ဝဲဒဉ်န့ဉ်လီာ်.

တံာ်နံအိာ်စုာ်ကိးလံဖဲတဒိန်မုာ်ဟဲန့ဉ်လီာ် ဘဉ်ဆုာ်သုာ်ပုာ်န့ဉ် တံာ်မအီဒ်ဘုမအီဒ်ဟုနံဂုာ်, ဒီး နံာ်ဘဉ်ဘုလံလံလီာ်ဒီးဘျဲးအိာ်ဘျဲးအီအမဲာ်ညါ တံာ်အိာ်မုာ်ဆိးဟံပိာ်ထွဲထီာ်ဝဲဒဉ်အခံ, ဒီးဖုသုာ် ဖိသုာ်တဖဉ်မတံအိာ်ဘဉ်အီဘဉ်ဒီးမထီာ်အိာ်ထီာ် ဂုာ်ဘဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီာ်. ဘဉ်ထွဲဒီးတဒိန်ကဆိန့ဉ်ပုာ် သးပုာ်လံပုာ်ဒီးလံပာ်ဝဲလံထီာ်ဖိအိာ်ဝဲဒဉ်အံန့ဉ်လီာ်.

“တဒိန်သုာ်အနံတလံ, တဒိန်ဂီအနံတလံ တဒိန်လံထုသိာ်တကျိး, တဒိန်လံယုာ်သိာ်တကျိး ဖုဖုဖိလံတံကလံ, အိာ်ဆုာ်ခိန်ဆါကလံဘိ”

ဒ်ထီာ်ဖိတယုာ်အံစံးဝဲအသး, တံာ်လံတဒိန် တကလုာ်အံအိာ်တံဆုာ်တံမဲ, ဟးအိာ်ယုာ်ဘိ, ဟး

အိၣ်ဆဲၣ်ယုဆဲၣ်ယု, ဟးအိၣ်ကယဲၤမ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်ဒီး
အဆူၣ်အမဲသ့ၣ်တဖၣ်တုၤမ့ၢ်ဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်
ဒိၣ်ကဆိတကလုာ်အံၤ အိၣ်ဒီးအသူးအသ့ၣ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်
လီၤ. ဒီးတၢ်ဒိလီၤအီၤလၢထါၣ်လၢအံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

“တၢ်ဒိၣ်ဟဲတီၤယကီၢ်ပူၤ, ယကတီၣ်စၢလၢပျံၤထူ
တၢ်ဒိၣ်ဟဲတီၤယကီၢ်ဒု, ယကတီၣ်စၢလၢပျံၤစ့
ဟံၣ်ဆါခိၣ်တၢ်ဒိၣ်ဟဲတီၤ, တီၢ်က့ၤဒီးဘုမ့ၢ်ဘုဖီ”

တၢ်လၢတၢ်ဒိၣ်တကလုာ်အံၤ မ့ၢ်မ့ၢ်ယါအထိး
မိၢ်ခိၣ်အယိ ပှၤသးပှၤဒိအီၤလၢထါၣ်လၢအံၤ

“သီသံၣ်ခိၣ်တၢ်ဒိၣ်ကလီၤ, မ့ၢ်ယါအထိးဟးဖျံး
သီသံၣ်ခိၣ်တၢ်ဒိၣ်ကမဲၤ, မ့ၢ်ယါအထိးဟးဒၣ်ဝဲ”

တၢ်လၢသီသံၣ်ခိၣ်ကစၢ်အံၤ ကညီပှၤထူလံၤဖိ
သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်မ့ၢ်ယါအလီၢ်အကျဲ ဒီးတၢ်ဒုၣ်
တၢ်ထူဒီးတၢ်သူတၢ်ပျံၤအလီၢ်လၢအရံၤဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤသးနီၢ်နီၢ်

တၢ်စံးဝဲလၢညါတဘျီ ဖဲဘၢၣ်ခၢ်လုခိၣ်သဝီ,
လၢအအိၣ်သူၣ်လီၤတၢ်အသးဖဲကဆိထၢၣ်ပှၤတတသ့ၣ်
ပှၤအမ့ၢ်န့ၣ်ကလံၤစံး, တဘျီအခါမ့ၢ်တၢ်သဝီဖးဒိၣ်တ
ဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. တနံၤတခိၣ်ပှၤဖူဖိသဝီဖဲဘၢၣ်ခၢ်လုခိၣ်
လဲၤမၤသံၣ်န့ၣ်ဝဲသံးဒိၣ်ခိၣ်တဖု ဒီးအိၣ်သကိးအိၣ်သကိး
ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အခါဘၣ်လၢပှၤဘီကၢ်ပှၤသဝီဖိတ
ဂၤလဲၤဝဲအိၣ်တၢ်လၢဘုလၢ် ဒီးဟဲက့ၤမံဘၣ်ဝဲလၢဟံၣ်
အပူၤအိၣ်ဝဲဒၣ်တကန့ၣ်လီၤ. ဒီးပှၤသဝီဖိတဖၣ်ဖိအိၣ်

စၢအိၣ်တၢ်ဒိၣ်ကဆိ (သံးဒိၣ်ခိၣ်) အညၣ် ဒီးအိၣ်ဝဲ ဘဲမးလီၤ. မ့ၢ်ဆၣ်ထီၣ်ပှၤသဝီဖိဘိၣ်ထီၣ်န့ၢ်အမၤဘိၣ် ယုၣ်ဒီးသံးဒိၣ်ခိၣ်အညၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဟဲက့ၤထဲတက့ၤ ဒီးဟဲက့ၤဝဲဂီၤဂီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟဲက့ၤတုၤလၢကျဲၤထီၣ် ကစၢၢ်တြီၤလိၣ်ကျိအကပၤဖဲကစၢၢ်တီၤဖၤန့ၣ် ထံၣ်လိၣ် အသးဒီးပှၤမ့ၢ်ပှၤဖိတက့ၤလၢအကူၤဝဲန့ၣ်ယိးဆ့ဘၣ်သီ ကဘျဲဒဲၣ်ပှၤထီၣ်ပှၤသီတက့ၤအသးလီၤ. ဒီးပှၤမ့ၢ်ပှၤဖိ တက့ၤအံၤသံကွၢ်ဝဲ ဖါတံၢ်နဟဲက့ၤမံမနၤဖဲလဲၣ် အတၢ် စံးဆၢအိၣ် ယမံဖဲဘၣ်ခၢ်ကိၣ်သဝီလီၤ.

ဖဲန့ၣ်ပှၤမ့ၢ်ပှၤဖိတက့ၤန့ၣ်ကွၢ်အစု အခိၣ် အ ထၢၣ်တဖၣ်ဝဲ သံကွၢ်အိၣ် နနၤလၢယထိးမိၢ်ပှၤ မ့ၢ်နဟဲ က့ၤမံဖဲန့ၣ်ပှၤဖိအိၣ်စၢနၤမနၤလဲၣ် ဒီးပှၤဘီကၢ်ပူတ ကစံးဆၢဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်ဖိအိၣ်စၢယၤဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိအ ညၣ်လီၤ. ဒီးပှၤမ့ၢ်ပှၤဖိန့ၣ်စံးဘၣ်အိၣ် ဖါတံၢ်ဧ ယထီၣ် ပှၤသီယဖျိယသးအိၣ်ဒီးဒဲၣ်လၢအလါလီၤ. အယိယဟံး န့ၢ်ဘျဲထိးမိၢ်ခိၣ် ဒီးယထိးမိၢ်ခိၣ်တဖုးအံၤဟါမၢ်ကွၢ် ယယုဒီနံၤဒီဟါ ယယုတဘၣ်လၢအယိ ကမ့ၢ်ပှၤတရၢ န့ၣ်ခးအိၣ်ယတၢ်လီၤ. နဲဒုဒီးနမ့ၢ်ပှၤတမ့ၢ်အသးနမ့ၢ် အိၣ်ဘၣ်သနၢ်က့ၤတလိၣ်ဘၣ် နမ့ၢ်က့ၤဆူနဟံၣ်ဒီးန ကနၣ်လီၤကွၢ်နလီၢ်ခံ ဆူညါတၢ်ကမၤအသးဒီးဘၣ် ခၢ်ကိၣ်သဝီန့ၣ်ဒီးလဲၣ်နီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ပှၤဘီကၢ် ပူတက့ၤ က့ၤအိၣ်လၢအဟံၣ်ဒီးကနၣ်ထွဲလီၤအလီၢ်ခံဒီး နၢ်ဟူလၢဘၣ်ခၢ်ကိၣ်သဝီပူ ပှၤသံပှၤပှၤကိးမ့ၢ်နံၤဒီးလၢ တၢ်ဆါအကလုာ်ကလုာ်တကးဘၣ်, လၢၢ်ရံးသံဘၣ် အိၣ်, သ့ၣ်ကၢ်သံဘၣ်အိၣ်, တၢ်ဟံစံၣ်သံဘၣ်အိၣ်, ဒီး ဆိးက့ၤသံအါအါဂီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယိအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယုၢ် မ့ၢ်ဟးဖျိးဟံၣ်လူယီကၢ် (သဝီဟးဂီၤ) အဝဲသ့ၣ်အလိ အိၣ်လီၤတၢ်တုၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ.

ပမံၤပပှၤအတၢ်န့ၣ်တၢ်ထူ

- ပှၤသးပှၤလၢပူၤတဖၣ်တအိၣ်ဒီးတမၤသံနါစိဝဲသံး ဒိၣ်ခိၣ်တဖၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်မၤသံကမၢ်ဝဲဒီးက့ၤစိဝဲလၢ ဘျီၣ်ပှၤဒီးဖိအိၣ်က့ၤဝဲလီၤ. တချုးလၢအလဲၤဟံး န့ၢ်အိၣ်ဝဲပှၤစံးဆၢအိၣ်မ့ၢ်တဘၣ်န့ၣ် တလဲၤဟံးန့ၢ် အိၣ်ဝဲဘၣ် ဒီးပှၤစံးဆၢအိၣ် မူခိၣ်တပူၤတၢ်အၢၣ်ပှၤ ကညီတပူၤတၢ်ကမၢ်ဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်မၤသံကမၢ်ဘၣ် ပှၤကညီန့ၣ်ပဘၣ်ဟူထီၣ်မိၤထီၣ်က့ၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်မၤသံကမၢ်သံးဒိၣ်ခိၣ်သၢပူၤတခီန့ၣ် မ့ၢ်ဒဲၣ် လၢအဘၣ်တလၢၢ်, မ့ၢ်တမ့ၢ်ဘျီၣ်သံပှၤအယိ ပှၤလၢ အမၤသံကမၢ်ဘၣ်အိၣ်တက့ၤလၢလၢန့ၣ် တၢ်နၢ်ဝဲ လၢအဒီးဘးကအိၣ်န့ၣ်စိၤအယိ ပှၤအကတထီၣ်ဖိ န့ၢ်မါဒီးပှၤမၤသံတၢ်အစၢတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ပမံၤပပှၤလၢပူၤတဖၣ်နၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢသံးဒိၣ်ခိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ထံကစၢ်ကိၣ်ကစၢ် ဘုကစၢ်ဟုကစၢ် ထူကစၢ် စုကစၢ် ဒီးတနံၣ်တဘျီမ့ၢ်ဟဲက့ၤဆူနအိၣ်အလီၢ် န့ၣ် နမၤတၢ်န့ၢ်အိၣ်, ဘုဂ့ၤဟုဂ့ၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. အယိသံးဒိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ပှၤတမၤသံအိၣ်ဘၣ်. တၢ်စံးဝဲ ပှၤမ့ၢ်မၤသံန့ၣ်ပှၤအိၣ်အပူၤတလၢၢ်ဘၣ်, စံးတၢ် န့ၣ်နလိးက့ၤအပူၤတတူၢ်လၢနီတဘျီဘၣ်လၢန့ၣ်စိၤ န့ၣ်ယုၢ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ဒိၣ်မ့ၢ်တၢ်မံၤလၢဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတကလုာ်လၢအ ဘၣ်တၢ်ပာ်လုာ်ပာ်ပူၤအိၣ် ဒီးအဝဲမ့ၢ်အိၣ်လၢပထံ ပကီၢ်န့ၣ် ပထံမုာ်ကိၢ်မုာ်ဒီးထံမုာ်ကိၢ်ဟူန့ၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတကလုာ်လၢအအိၣ်ဖဲက့ၤဒိၣ်ပှၤ ယိၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ■

ပမှ်ပပှ်မၤလှ်အုၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဃးမှ်အူအီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီး
ထံလှ်ဘၢတၢ်

သူလှူကြီးဝှေ့

၀ မှုံ့ပပှ်စံးဝဲ ဖဲထံလုာ်ဘာဒီးကလုာ်မွဲအူအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အခါန့ၣ် ပှလၢအပျံးယွးဒီးစိုၢ်အလုာ်အထါ, အတၢ်မၤလိာ်တဖၣ်န့ၣ် အိၣ်လၢယာ်ကံၢ်အပူၤဖဲပစံးတၢ်အသိး ဒိကနၣ်ယွးလုာ်ယွးထါဒီးသတံးသန့အသးလၢယွးဒီးယွးကဟုကယာ်အါ ဒီးဟီၣ်ခိၣ်မွၢ်ဟးဂီၤဒီးပှအာပှသီတဖၣ်မွၢ်သံသနၣ်က့ၤခဲလၢာ်, အဝဲသ့ၣ်တသံဘၣ်ဝဲဘၣ်. ဒီးပမှုံ့ပပှ်မၤလုာ်အူၣ်ထါဘၣ်ဃးကလုာ်မွဲအူအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးထံလုာ်ဘာတၢ်မွၢ်ဖဲအဖီလၢာ်အံၤအသိးလီၤ.

တၢ်သံက့ၢ်,

၁. ကလုံကလေးလေးပြုံးပြုံး
ကအိပ်ဘက်လဲတပျာ
ကလုံကလေးလေးပြုံးပြုံး
ခံကအိပ်ဘက်လဲတပျာ

၂. ကလောင်ကလေးထံမှ ပျော်သွားစွာ
တော်လှန်ကိုင်ဖမ်းအိုင်တသွား
ကလောင်ကလေးအရင်သွားကူ
တော်လှန်ကိုင်ဖမ်းအိုင်တညီ

၃. ကလောင်ကူးထံပျှင်သွင်း
ကုန်ခံလဲက်ကဘဉ်တၢ်သ့
ကလောင်ကူးအူရဲၣ်သ့ၣ်ကျီ
ကုန်ခံလဲက်ကဘဉ်တၢ်ညီ

၄. ကလုာ်ကံးဖီမ့ၢ်လီၤဘျး
ဂုၤက့ၤဖီသံလၢဖုဂုၤ
နီၢ်မ့ၢ်လီၤဘျးကလုာ်ကံး
ဂုၤက့ၤနီၢ်သံလၢကီၢ်လဲၢ်

၅. ထိုင်ကုန်းနီယံထိုင်မှ်ယူ
ဖျူဂဲထိုင်လာဟ်သံမူ
ထိုင်ကုန်းနီယံထိုင်ယူလံ
ဖျူဂဲကုလဲလဲချိုင်ဒိုင်ပျံ

တၢ်ခိဆၢ,

၁. ကလုာ်မ့ၢ်ကဲဟီၣ်မ့ၣ်အူ
ခံၣ်အိၣ်လၢယၢ်ကံၢ်ပူ
ကလုာ်မ့ၢ်ကဲဟီၣ်ခိၣ်တြး
ခံၣ်အိၣ်လၢယၢ်ကံၢ်သး

၂. လာ်မုာ်ဆဲးထူထီၣ်ယုာ်ယုာ်
လီၤတဲာ်လၢစီၤကၢၣ်ဟံၣ်ပူၤ
ထံမုာ်ထီၣ်ကလုာ်မုာ်ကၤ
ပှၤကမုာ်သံအိၣ်ပဲ

၃. မူခိုင်ဒီးဟီၣ်ခိုင်မ့ၢ်ကွၢ်
ပၢ်ယွၤအိၣ်လၢအသၤရူၤ
မူခိုင်ဒီးဟီၣ်ခိုင်မ့ၢ်ဟး
ပၢ်ယွၤအိၣ်လၢအကဟး

၄. လီဖျးဆဲးထူဟီၣ်ခိၣ်ဟူး
ဖိၣ်ဃဲအိၣ်လာယာ်ကံၢ်ပူ
လီဖျးဆဲးထူဟီၣ်ခိၣ်ဝး
နီၢ်ဃုၢ်န့ၣ်ဆူယာ်ကံၢ်သး

၅. ဆူးလီးခိဉ်ဘါထီဉ်ပာ်ယွဲ
ပာ်ယွဲလၢမူကွၢ်လီၤပှၤ
ယွဲသ့တံာ်ပခံလၢလ့
ထံထီဉ်ကလုာ်ကဲၤတသ့

မုမ့်ပမ့်ပပျံမလှိုအုဉ်ထါ
ထံဒိဉ်နိပွါအဂ္ဂါနုဉ်ဘဉ်ဃးဒီးသီ
သံဉ်ပွါဂီကဏါအဂ္ဂါဒ်အမ္မာကဏါ
လါအထိဉ်ထီဒီးထံမ္မာထီနုဉ်က့ထံ
တလှိုဘါအီဘဉ်ဒီးပျါအိဉ်ပျါဆိး
ဖဲးရဲးဖဲးသံဉ်, ဒီးဘူဉ်ထိဉ်ဘါထီဉ်
ပွါဖဲသီသံဉ်ခိဉ်သ့နုဉ်မ္မာဒ်အဖီ
လှ်အံအသိးလီ.

၁. သီသံဃ်ခိဉ်ကဏ်ထီဉ်ထီ
ယွအိဉ်ဒဉ်လာပျာလာသီ
သီသံဃ်ခိဉ်ကဏ်စီဆံ
ယွအိဉ်ဒဉ်လာပျာလံလံ

၂. သိသံဃ်ခိဉ်ထံတလုာ်ဘာ
ပျီဂီခိဉ်ထံတလုာ်ဘာ
ထူဆုာ်နီအလီလၢပျူ
ယွဲဆုာ်နီအလီလၢပျူ

၃. သိသံဃ်ခိဉ်ပွါဂီၤအကူ
လၢပျၢၤမ့ၢ်ဆူးဒီးဝဲဆူး
သိသံဃ်ဒီးပွါဂီၤအကာ
လၢပျၢၤမ့ၢ်ဆာဒီးဝဲဆာ

၄. လာသီသံခိုလှိုဂီခို
အိပ်ဝဲလှိုသးပှိုခို
အိပ်ဒီးဖိဒီးလံအါက
ဖဲဒုးဖဲသံတကတါ

၅. သီသံခိုလှိုအမံသါ
ယှိုခိုအိပ်ဝဲအခါသး
သီသံခိုထံအိပ်တကွံ
လှိုမိပှိုခိုလှိုထံ

၆. လဲထီခိုသီသံခိုလှိုဂီ
လဲဘါယှိုကိးဟံကိးဃီ
လဲထီခိုသီသံခိုကဟ
လဲဘါယှိုဒီးမုဒီးခါ

ထါတယှိုအံဘတ်တံဟံး
န့ကွံအီလဲ ကညီအလံတံစံ
စါတဲစါလဲအဘတ်တံကွံးအီလဲ
စါအိပ်လဲန့လီ. ■

တၢ်ထံန့ ကိး (ဝုတကူ) အထါ

သုလုကီၤစု

ပှိုကညီထံန့ကိးပှိုထီသီ တဖျၢ

၁. ကိးကဲထီသီသီထီသီဘဲ
မိၢ်ပၢ်လှိုလဲထံန့
ကိးကဲထီသီသီဖိနဲ
လှိုမိၢ်ပၢ်လဲထံန့

၂. မိၢ်ပၢ်ဟးယုအိပ်ယုအီ
ထံန့သ့ဖျၢတကူ
အိပ်လဲထီသီဘဲအီ
အိပ်လဲကိးပှိုသီအီ

၃. မိၢ်ပၢ်တုဆိကိးဖိခိ
ကွံထီကွံလဲဒီးဆိမိ
လဲကိးဖိအံအဖိခိ
ဆဲးတခွဲဘိဘျးဆုပျီ

၄. မိၢ်ပၢ်ကွံသ့ဖျၢခိး
ပကသ့ပဟံလဲ
သ့အံကဲထီဝဲအံ
သ့ပဟံယုန့အမံ

(သ့ပဟံအံပယီကိးလဲ
“ကူသး”န့ မ့အထံဝဲလဲကိး
အဖိခိလဲလှိုလီ.)

ကိးသီတဖျၢပှိုကညီထံန့ဒီးဝဲ နီဆိဝဲပှိုကဲထံလဲ

၁. ကိးအိပ်ထီသီသီဖိနဲ
မိၢ်ပၢ်ထံန့ဆိဝဲနီဝဲ

လဲပှိုကဲလဲထံန့
မိၢ်န့သးလီဘဲတကူ
ပှိုလဲသးဖျၢပှို
တံပနီသ့လဲဘျးလီ

၂. မိၢ်ပၢ်တုကိးဖိအံဝဲ
ကိးလဲတုကဲကဲလဲ
တံပနီသ့လဲဘျးလီ
အိပ်လဲပယီတုပှို
ပယီတုဝဲယံတတီ
ခံကတံတလဲတုပှို

၃. မိၢ်ပၢ်ဆဲးလီတခွဲဘိ
ဘျးလီဆုပျီလဲအလဲ
မိၢ်ပၢ်ဆုပျီပနီ
ကိးလဲဘျးခွဲဘိဘိ
ပယီဘျးသဘုခွဲဘိ
တလဲဘျးထးကွံခွဲကိ

၄. လဲပနီမိၢ်ပၢ်
ပှိုဘျးပနီဟံလဲ
ဆုပျီမ့ပနီကညီ
ပနီကိးလဲမ့တံဘိ
ပယီဘျးသဘုအံ
တလဲဘျးထးကွံလဲ

ပှိုလှိုကဲလှိုဂီလိာ်ဘိလိာ်တံ လဲကိးသီတဖျၢအံအံ

၁. ပစူပကိးအိပ်ထီသီ
အိပ်ယုဝဲဒီးတံဂီလိာ်

ပျာတုကီးလၢဖုလီၣ်ခံ
ဖုအမုၢ်ပျာယုၢ်တက့ၢ်

၂. ပထံၣ်လိာ်ပကီးအသီ
ဖျၢၣ်ထီၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်တတီ
တၢ်တတီလၢပျာဘၢၣ်စၢ
မ့ၢ်ကိလၢ, ပယီ, တလၢ

၃. ပျာဒီပုၢ်ဝဲၣ်ခါလွံၢ်ဂၤ
သကၢ်ထံၣ်လိာ်က့ၤအသး
ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်န့ၢ်သါ
ဖဲတဂၤဖဲမ့ၢ်သါတၢ်

၄. တက့ၤဒုးန့ၣ်တၢ်ပနီၣ်
တက့ၤဒုးန့ၣ်ဆၢစ့ၢ်ကီး
ဒ်တၢ်ပနီၣ်အုၣ်အသး
ထးက့ၣ်န့ၢ်ပကီးလၢညါ

**ပျာကညီကဒုးကဒုၣ်တၢ်လၢပျာဂၤ
ဂ့ၢ်လိာ်ဟံးန့ၢ်ပၤအကီၢ်လၢတၢ်တ
တီတလီၤအပူၤ**

၁. ပမုၢ်မဲာ်ပျာယုၢ်တက့ၢ်
ပသ့ၣ်စိးကဲပသ့ၣ်ထံး
ပမုၢ်မဲာ်ပျာယုၢ်ကဒါ
ပသ့ၣ်ထံးကဲပသ့ၣ်စိးနါ

၂. ပျူၤယဲာ်တၢ်ပျာထီတက့ၢ်
ပဲာ်တၢ်လၢညါဘၣ်လၢခံ
ပျူၤယဲာ်တၢ်ပျာထီကဒါ
ပဲာ်တၢ်လၢခံဘၣ်လၢညါ

၃. တၢ်စံးတၢ်ဒိအိၣ်ဟံလံ
ပျာလဲၤလၢညါအိၣ်လၢခံ
မ့ၢ်ပျာလၢပျာဆိးသီကွၢ်
ပျာလၢခံလၢညါအိၣ်ဘၣ်

၄. ကီၢ်အဂ့ၢ်ကဲထီၣ်ခိၣ်ချာ
ကီၢ်လၢကွီၢ်ရဲၣ်လီၤလၢပျာ
တလၢထၢထးက့ၣ်ခွဲကီၢ်
ပယီထၢသဘ့ခွဲတီၣ်
ကီၢ်လၢထၢခွဲဘၣ်တၢ်ဘီ
ကညီထၢဆုပျီၢ်ပနီၣ်

၅. တလၢပျာလၢခံကတၢ်
န့ၢ်ပကီးဆိကတၢ်
ပယီ, ကိလၢပျာဘၢၣ်စၢ
န့ၢ်ပကီးလၢတၢ်ဘၢၣ်စၢ
ပျာကညီပျာဆိကတၢ်
န့ၢ်ပကီးကိလၢခံကတၢ်

**တၢ်ကပၤကညီကီၢ်အသီတကီၢ်
န့ၣ်ဒ်လဲၣ်**

၁. ပအံၤထီၣ်ပကီးတမုၢ်
ပယၢၤထီၣ်ပကီးတမုၢ်
ကီၢ်မုၢ်ပျာဂၤသးလီၤအါ
ထးက့ၣ်ပၤဘၣ်အိၣ်လၢညါ

၂. ထးက့ၣ်အတၢ်ပမုၢ်ဝံၤ
တၢ်ပကဘၣ်သဘ့ချံ
သဘ့ချံအစၢမုၢ်လၢာ်
ကလီၤဘၣ်တၢ်ဘီတၢ်ပၤ
တၢ်ဘီအတၢ်ပမုၢ်ဖျိ
ဆုပျီၢ်ကပၤတၢ်လီၤစိ

၃. ပနီၣ်တၢ်ပခံကတၢ်
မ့ၢ်ဘူးထီၣ်ပၤဝံထီၣ်ထၢၣ်
တုၤပၤဝံထီၣ်ထၢၣ်ကညီ
ပျာကညီကထီၣ်ကထီ

၄. စိမုၢ်စိလၢအတၢ်ပၤ
မ့ၢ်တၢ်ပလၢခံကတၢ်
ထိးကလဲာ်အိၣ်ဟီၣ်မုၢ်လၢာ်
ခံကတၢ်တၢ်ပကတၢ်

**ပျာကလုာ်ဂၤလီၤတၢ်ဝုၤတၢ်ဒီးဟံး
န့ၢ်ပၤကညီကီၢ်တကလုာ်ဝံၤတ
ကလုာ်**

၁. ထံကီၢ်လၢအအိၣ်ထီၣ်သီ
အိၣ်ထီၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်
ပျာတုကီးလၢဖုလီၣ်ခံ
ဖုအမုၢ်ပျာယုၢ်တက့ၢ်

၂. တလၢထၢထးက့ၣ်ခွဲကီၢ်
ပၤဘၣ်ဆိကညီအကီၢ်
မုၢ်ထီၣ်လၢပျာမုၢ်တလၢ
မုၢ်ထီၣ်မုၢ်လဲလိာ်အနၢ

၃. မုၢ်တလၢလဲလိာ်အနၢ
ထံတမုၢ်ဒီးကီၢ်တကျၢ
ထံကလၢကလုာ်ဂဲၤဝဲ
ကုၢ်ပျာတြးဘီကီၢ်သဲ

၄. ထးက့ၣ်ကီၢ်ဘျးကးဘျးကီး
ဘျးဘၣ်သဘ့ခံအတီ
သဘ့ချံရၢလီၤမဲထီၣ်
ပျဲထီၣ်သက့ၤကညီကီၢ်

၅. သဘ့မုၢ်ကးခဲဘၢကီၢ်
ကးခဲဘၢကွံာ်ထးက့ၣ်ကီၢ်
ထးက့ၣ်ကီၢ်အတီလီၤစၢ
သဘ့မုၢ်ကးခဲဘၢတၢ်

၆. လိပယီလၢထီၣ်လၢစၢ
လၢထီၣ်လၢလဲလိာ်အနၢ
ကီၢ်ကွံာ်သၣ်လီၤထူးပျူထံ
ပကီးပယီဂုာ်ဆုၣ်နံ

၇. သဘ့မုၢ်ကးထီၣ်ကးလီၤ
ကးဘၣ်လၢတၢ်ဘီအတီ
တၢ်ဘီလုၤအလွဲၤဖျါဘီ
ကီၢ်သၢပူတပူလီၤပျီ

၈. သဘွမ့်ကးဝှကးဝှ
ကးဘဉ်ထဲတိဘိအတိ
ကးတဝိလှတိတဘျီ
တိလွဲဖျါကပြါကပြါ

၉. တိဘိကျံဒီးသဘွမ့်
ကိစူထီတိတလှလှ
ကိတမုတိကတုဖျါ
ကိကစာဘဉ်ကိဘဉ်ဆါ

၁၀. သဘွမ့်ကိဂှတိဘိ
တိကဘျဉ်ကိသွးသဘျီ
ကိတဘျီလီဘျီတဝိ
ကိသဘျီလီဘျီလာစိ

၁၁. တိတိသံသဘွမ့်ကျါ
ခူထီထဲထီဝဲအလာ
သဘွမ့်ဘျီအတိကံ
ကိကစာဘဉ်သးထီဘဉ်

၁၂. တိကဘျဉ်ကိသွးသခီ
ကိဘာလီခါကညီကိ
ကညီကိတိဘိကဲမိ
ကိကစာဂုထီပသီ

**ပုကလုဂပတတ်တမုတမုနဉ်
ဘဉ်, တုပုကညီပကတုတီး
တိကမုကမုနဉ်ထီဂုလီ.**

၁. ကိတဒီးအလီလညါ
ဂုတခါအာဝဲတခါ
ကိတဒီးအလီလသီ
ဂုတခါအာဝဲတခါ

၂. မုံအိဉ်လပုမုံစံးဟ်
ပုအိဉ်လပုပုတဲဟ်
စံးဟ်ထံဒ်လဲဉ်ပိဉ်ယု
စံးဟ်ကိဒ်လဲဉ်ပိဉ်ယု

၃. ပထံလလိဉ်နါအသး
ပကိလလိဉ်နါအသး
လိဉ်နါလထံးမုမိထး
လိဉ်နါလသီမုမိထး
လိဉ်နါထးထီဉ်အုဉ်ထီဉ်ယု
လိဉ်နါကဒီးသုဉ်ယဉ်ကး

၄. ပကိလိဉ်နါသုဉ်ယဉ်ကး
ကးဘဉ်ပကံလိဉ်ပသး
ကးကးဘဉ်သံလိဉ်အတိ
ကိကလိဉ်နါလတိဘိ
ကိမုလိဉ်နါလတိဘိ
ထံကိကဂုထီပသီ

၅. ကိမုလိဉ်နါလတိဘိ
တိအလွဲအထးအစီ
တိအလွဲလီကံထူစီ
ပုထံဉ်ဘဉ်ပုသးကွံအီ
တိလွဲဘိလွဲဂီယုဉ်ပု
လွဲပုသးပုသးတဘဉ်

၆. ကိလွဲတိလွဲထးမုပု
ကိကလွဲကုသးလထူ
ကိမုလွဲကုသးလထူ
ကိနုကုအထူသန့
ပကအိဉ်ဘဉ်ကုတိမု

ထံလိဉ်နါလဲလိဉ်အသးတ
ဘျီဘဉ်တဘျီ, တတိဘဉ်တတိ,
တမံဘဉ်တမံဒ်အံ, အဆိတလု
ထးကုဉ်အတိပနုဉ်တကံတကျါ
ဘဉ်ဒီးကလီနုဉ်ပုသးသဘွမ့်
အတိပအပုလီ. ပယီအတိပ
သဘွမ့်ကးပကံ, ဘဉ်ပကးဒီးဘဉ်
လိဉ်အတိ, ဒ်ပစံးတိအသးယ မ
နးမုဉ်, မသံမုဆါ, မနုလိဉ်

အသး, ဒီးအဘိအမုဟးဂီကွံ
ဒီးလီနုဉ်အုကိလု, ပုအဲကလံး
မိ တိဘိကဘျဉ်အတိပအပုနုဉ်
လီ. တုကိလုအဲကလံးမိပတိ
ဒီးတိကမုထီဉ်ကုဒီးတိကဂု
ထီဉ်ပသီထီဉ်, ကဒိဉ်ထီဉ်ထီထီဉ်
ကုဝဲအါမး, ဒ်အစံးဝဲတိအလွဲ
အထးအစီလုအမုပုအဲကလံးမိ
အတိကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သု, အတိမံး
တိမုလီဘိလီမုလီလီလီလး
တဖဉ်လီ. တလု, ပယီ, ဒီးကိ
လုပတိဝဲ, တိပကလီကုအု
ထူအတိပ, ဒ်ပစံးတိအသးပု
ကညီလုအမုထံကစာကိကစာ
နီနီတဖဉ်အပုနုဉ်လီ. ကိဝဲ
လထူအတိပနုဉ်, ပစံးလုအမု
ပုကညီထူ (တလုပယီကိလု
ရှဉ်ကယုဉ်) အတိပလီ. တုပု
ကညီပကုတိနုဉ်, တိကဘဉ်
လီဘဉ်စးဒီးကမုကမုကုဒ်လု
သီအသးလီ.

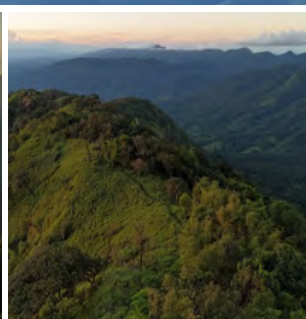
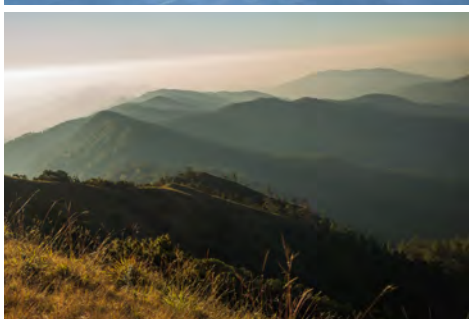
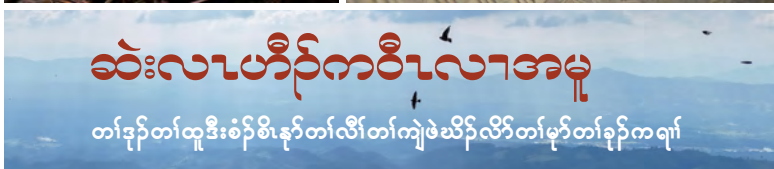
ထါတယုအံဘဉ်တိဟံး
နုကုအီလု ကညီအလံတိစံဉ်
စါဝဲစါလုအဘဉ်တိကွဲးအီလု
စါအိဉ်လးနုဉ်လီ. ■

မလိင်ကလီ

ဆဲးလဟီၣ်ကဝီလၢအမူ

တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူဒီးစံၣ်စိန့ၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤဖဲယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ဒုၣ်ကရၢၢ်

လံာ်စိၣ်စုတဘၣ်အံၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ယိထံဃုသ့ၣ်ညါဒီးမၤနီၣ်မၤယါက့ၤတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူ
ဒီးစံၣ်စိန့ၣ်အလီၤအကျဲၤဖဲယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ဒုၣ်ကရၢၢ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.
မုၢ်စုလီၤဆိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါလၢတၢ်ဂုၢ်လိာ်ဂဲၤလိာ်ဒီးသအက့ၤမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုအဟီၣ်ကဝီ
တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ, မၤဆူၣ်ထီၣ်က့ၤနီၣ်ကစၢ်တၢ်ဟလီၤသး, ဟံးယၢ်ဟယၢ်ဒီးစိၣ်မူစိၣ်
ဂဲၤက့ၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်န့ၣ်သါ, သံၣ်ခွဲၣ်ကတိၤက့ၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ်ဒီးတၢ်မူတတ
လၢတၢ်မၤလၢထီၣ်ပွဲၤထီၣ်က့ၤနီၣ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဟလီၤသးခွဲးယၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်
အဲၣ်ဒီးမၤနီၣ်ပၢ်အါထီၣ်သးဒီးအဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါအါထီၣ်လၢပုၤထူလံာ်ဖိအတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်,
လုၢ်လၢ်ထုသန့တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူအဂ့ၢ်အကျိၤတဖၣ် ဒီးနဆဲးကျိးမလိင်ကလီသ့ၣ်ဖဲ
ခွဲးတၢ်ကရၢၢ်ရီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်လီသးကွံၤတၢ်အိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤန့ၣ်တၢ်အိၣ်ယၤလၢနီၢ်တၢ်အတၢ်
ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်အဂီၢ်, လီၤဆီၣ်တၢ်ပုၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, လၢအတၢ်အိၣ်ဒီး
တၢ်ဒိသ့ၣ်ဒိသးလၢပုၤအတၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအဂီၢ်ဘၣ်အံၤ
လၢခံကတၢၢ် ဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် ဒီးန့ၣ်တၢ်တတၢ်တနီၤ
ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆီတလဲ (climate change) အစ့ၢ်အပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ်
ရၤလီၤအသးသကုၤလၢဟီၣ်ခိၣ်တဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ဆၣ်မူ - ပုၤဘျးဖဲ, တၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်, ဒီးတၢ်ကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ်မူဒါခိၣ် (ခ့ၣ်)